

ÖKO RT
*
**KÖRNYEZETI, GAZDASÁGI, TECHNOLÓGIAI,
KERESKEDELMI SZOLGÁLTATÓ
ÉS FEJLESZTÉSI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG**

MSZ: 412/2000

KISKUNFÉLEGYHÁZA ÉS TÉRSÉGE KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM

5. kötet

OPERATÍV PROGRAM

KISKUNFÉLEGYHÁZA ÉS TÉRSÉGE KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM

5. kötet

OPERATÍV PROGRAM

Tartalomjegyzék

I. ELŐZMÉNYEK, A PROGRAM MEGALAPOZOTTSÁGA.....	5
I.1. Prioritások:	6
I.2. Törvényi szabályozás	7
I.2.1. Az Európai Unió környezetpolitikája és környezetvédelmi joga	7
I.2.2. A közös környezetvédelmi program meghatározó szabályozási elemei	8
I.3. Az érintett önkormányzatok közigazgatási területének környezetvédelmi helyzete, ill. adottságai	9
I.4. Közös települési környezetvédelmi program vizsgált részterületei	10
I.5. Az alprogramok kidolgozásának módszere	11
II. A TELEPÜLÉSI KÖRNYEZET TISZTASÁGA ÉS VÉDELME	12
II.1. A köztisztaság fenntartása	12
II.2. Talaj és talajvízvédelem.....	14
II.3. Felszíni vizek védelme.....	18
III. KÜL- ÉS BELTERÜLETI CSAPADÉKVÍZ ELVEZETÉS.....	20
IV. KOMMUNÁLIS SZENNYVÍZKEZELÉS.....	24
IV.1. Ipari szennyvizek előtisztítása és elhelyezése	30
IV.2. Közműves szennyvízelvezetés és - tisztítás	32
IV.3. Kommunális folyékony hulladék kezelése; felhagyott leürítőhelyek rekultiválása	34
V. KOMMUNÁLIS HULLADÉK	36
V.1. A hulladékgazdálkodási program részterületeit együttesen érintő / szabályzó körülmények	37
V.2. Stratégiai célok	38
V.3. Fejlesztési feladatok	40
V.4. Veszélyes hulladék	45
V.5. Ipari - hulladék	50
V.6. Önkormányzati hulladékgazdálkodási terv kidolgozása	54
VI. LAKOSSÁGI ÉS KÖZSZOLGÁLTATÁSI EREDETŰ ZAJ- ÉS	56
 REZGÉSSZENNYEZÉS ELLENI VÉDELME.....	56
VI.1. Légszennyezés elleni védelem	59
VII. HELYI KÖZLEKEDÉSSZERVEZÉS ÉS FORGALOMSZABÁLYOZÁS	63
VII.1. Helyi közlekedésszervezés.....	63
VIII. IVÓVÍZELLÁTÁS.....	67
VIII.1. Vízisztító művek kiépítése, fejlesztése.....	68
VIII.2. Vízbázisok védelme.....	70
IX. ENERGIAGAZDÁLKODÁS, ENERGIATAKARÉKOSSÁGI FEJLESZTÉSEK;..	72
 MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁSOK FEJLESZTÉSE	72
IX.1. A villamos energia szolgáltatásban az alaphálózat biztonságának fokozása üzemeltetői feladat	72
IX.2. A gázellátás elterjedése érzékelhető levegőtisztaság javulást hozott a térségben is elsősorban a fűtőkorszerűsítés következtében.....	73
IX.3. Hévizek hasznosítása	73
X. ZÖLDTERÜLETI GAZDÁLKODÁS.....	76

XI. A FELTÉTELEZHEŐ RENDKÍVÜLI KÖRNYEZETVESZÉLYEZTETÉS	80
ELHÁRÍTÁSÁNAK ÉS A KÖRNYEZETKÁROSODÁS CSÖKKENTÉSÉNEK	
TELEPÜLÉSEKRE VONATKOZÓ FELADATAI ÉS ELŐÍRÁSAI.....	80
XI.1. A környezetveszélyeztetés elleni védelem	81
XI.2. Települések környezeti biztonságának védelme	82
XI.3. Katasztrófák, súlyos balesetek elleni védekezés	82
XII. A KISTÉRSÉG SPECIÁLIS ADOTTSÁGAI ALAPJÁN VIZSGÁLT TOVÁBBI	
RÉSZTERÜLETEK:	83
XII.1. Állati hullák és állattartási maradékok kezelése	83
XII.2. Felszíni víztározók vízminőségének védelme	86
XII.3. Természetvédelem, tájvédelem és az épített környezet védelme.....	86
XII.4. Földvédelem.....	92
XII.5. Környezetegészségügy	95
XII.6. Társadalmi tudatformálás, környezettudatos nevelés	98
XII.7. Minőségbiztosítás, környezetközpontú irányítási rendszerek bevezetése.....	101
XII.8. Programok végrehajtásának menedzselése	104
XIII. ORSZÁGOS FEJLESZTÉSI PROGRAMHOZ VALÓ KAPCSOLÓDÁS.....	106
XIV. KISTÉRSÉGI KAPCSOLÓDÁSOK	107
XV. A HAZAI TÁMOGATÁSI RENDSZER PÁLYÁZHATÓ FORRÁSAI.....	109

I. Előzmények, a program megalapozottsága

A kistérségi környezetvédelmi program első négy kötetének elkészítése során legfőbb cél a környezeti állapot felmérése, a környezeti konfliktusok feltárása és teljesség igénye nélkül, előzetes utalásként a megoldandó feladatok meghatározása volt.

Az operatív programmal célunk a megoldandó feladatok részletes, prioritások szerinti meghatározása, az elérendő célállapot meghatározása és az ezekhez szükséges eszközök, anyagi források megjelölésével a kistérségben hosszútávra biztosítani a fenntartható fejlődés feltételeit.

A program hasznosításánál fontos azt kiemelni, hogy ez a környezetvédelmi program egy dinamikus folyamat pillanatnyi statikus állapotát rögzíti, lényegében eszköz - és nem cél - a kistérség harmonikus fejlődéséhez / fejlesztéséhez.

A program megvalósítása folyamatos érdekegyeztetést igényel. A források elérhetősége, ill. korlátozottsága miatt a tervezett feladatokat időszakonként célszerű újra értékelni és rangsorolni.

A Közös Környezetvédelmi Program kezelésénél fontosnak tartjuk annak hangsúlyozását, hogy ez a programcsomag:

- megalapozott, összehangolt és célirányos fejlesztéseket ajánl, ill. ilyenek megvalósítására ösztönöz;
- egymással összefüggésben tartalmazza a kistérségben megvalósítandó feladatokat úgy, hogy egyben adottak az egyes programok / programrészek önálló megvalósításának a feltételei is;
- nem tartalmaz sem kötött időpontokat, sem merev határokat, az minden további reális feladat, ill. résztvevő felé nyitott;
- segíti az önkormányzati rendeletek elkészíthetőségét; ill. önkormányzati elfogadás esetén, az helyi programként is működhet;
- megalapozza a támogatási pályázatokat, kellő indokoltságot adva a tervezett fejlesztéseknek.

A közös környezetvédelmi programnak természetesen nem volt / nem is lehetett az a feladata, hogy az egyes beavatkozásokat műszaki tervszinti mélységig kidolgozza. Ez a feladat az erre vonatkozó törvényi előírásoknak és műszaki feltételek figyelembe vételével olyan további speciális szakmai feladatsor, mely szaktervezők, és szakértők közreműködését igényli.

I.1. Prioritások:

A kistérség 9 településének önkormányzatával történt egyeztetések alapján egyértelműen meghatározhatók azok a területek, amelyek feltétlen prioritást élveznek az érintettek gondolkodásában:

- a) Egészséges élettér biztosítása minden térségben élő, ill. ide látogató számára.**
- b) A kistérség környezetállapotának megőrzése / javítása.**
- c) A gazdaságfejlesztés és a környezetvédelem feltételrendszerének összehangolása kiemelten az idegenforgalmi hasznosítás és fejlesztések környezetvédelmi feltételeinek a biztosítása.**
- d) A természet-, a táj-, és az épített környezet értékeinek a védelme; a már károsodott környezet helyreállítása.**
- e) Társadalmi tudatformálás, környezettudatos nevelés megvalósításával felkészíteni a térségben élőket egy minőségileg más szemléletre és viselkedésformára.**

Részleteiben:

- A hiányzó szennyvíztisztítási kapacitások, ill. szennyvízcsatorna hálózatok kiépítése, szippantott fekália rendezett(-ebb) elhelyezése, tisztítása.
- Minőségileg megfelelő és biztonságos ivóvízellátás.
- A térség ökológiai adottságainak megtartása / fejlesztése, az életminőség javítását szolgáló további környezetvédelmi fejlesztések megvalósítása. Tervszerű zöldterületi gazdálkodás és a védett természeti értékek kezelése, valamint a termőföld védelme.
- A kül- és belterületi vízrendezés megvalósítása.
- A zaj-, rezgés és légszennyezés elleni védelem különös tekintettel a közúthálózati fejlesztések indokoltságára.
- Állati hullák szakszerű gyűjtése, feldolgozása / elhelyezése.
- A felszíni- és a felszín alatti vizek védelme.
- Korszerű energiagazdálkodás, a másodlagos, ill. a megújuló energiaforrások fokozatos bevezetése és kihasználása.
- Minőségbiztosítás, ill. ezen belül kiemelten az önkormányzati környezetirányítási és auditálási rendszer (EMAS) kiépítése.
- A tervszerű megvalósítás menedzselése, az ellenőrzést segítő / szolgáló monitoring működtetése.

I.2. Törvényi szabályozás

I.2.1. Az Európai Unió környezetpolitikája és környezetvédelmi joga

Az Európai Unió jogrendjének alapja, elsődleges jogforrása az Európai Gazdasági Közösséget (EGK) 1957-ben életre hívó Római Szerződés, amelynek elsődleges célja az volt, hogy a II. világháború utáni Nyugat-Európa területén olyan gazdasági együttműködési rendszert hozzon létre, amely alkalmas egy biztonságos és kiegyensúlyozott fejlődés megalapozására a térségben.

A Római Szerződés alapidokumentuma eredeti formájában még említést sem tett a környezeti megfontolások, a környezetvédelem szempontjainak érvényesítéséről. Ennek oka a gazdasági fejlődésre koncentráció mellett az volt, hogy akkoriban még ott sem állt a környezet védelme úgy a közgondolkodás homlokterében, mint ahogy ezt ma már értelmezik.

A környezeti szempontok érvényre juttatásának feltételei igazán csak az 1987-ben hatályba lépett Egységes Európai Akta (EEA) alapján teremthetők meg.

(Természetesen közben történtek jelentős lépések: 1972. Stockholmi konferencia, 1973. Első Környezetvédelmi Akcióprogram, további akcióprogramok, így 1993-ban már az V. Környezetvédelmi Akcióprogram.)

Az ott megfogalmazott célokat finomította tovább a Maastricht - ban elfogadott és 1992-től hatályos, az Európai Uniót (EU) létrehozó szerződés, melynek 2. cikkelye így fogalmaz:

" A Közösség feladata ... előmozdítani az egész Közösségben a gazdasági tevékenységek harmonikus és kiegyensúlyozott fejlődését, a fenntartható inflációellenes és a környezetet figyelembe vevő fejlődését ..."

A Közösségnek a " folyamatos és kiegyensúlyozott fejlődés " követelményétől a " fenntartható fejlődés " irányába való elmozdulása jelzi az EU valódi " kizöldülését ", vagyis a környezeti szempontok és a környezetvédelem konkrét " helyretételét ", amelynek alapján megalkothatók lettek azok a másodlagos jogforrások, amelyek akár bírósági érvényesítést is lehetővé tesznek.

Maastricht után az EU környezetpolitikájának fő céljai (" A környezet" cím 130 r cikkelye szerint):

- a környezet megóvása, védelme és minőségének javítása,
- az emberi egészség védelme,
- a természeti erőforrások megfontolt és ésszerű felhasználása,
- a környezet regionális vagy világméretű problémáival foglalkozó intézkedések előmozdítása nemzetközi szinten.

Ma már e jogi alapokon nyugodva több mint 400 másodlagos jogforrást tartalmaz az EU jogrendje, többségében irányelvek, kisebb részben rendeletek formájában.

I.2.2. A közös környezetvédelmi program meghatározó szabályozási elemei

A Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP)-ből a kistérségi települési környezetvédelmi programban vizsgált témaköröket érintő részterületek:

Részterületek	NKP előírásai
A környezeti elemek védelme	
• a levegőtisztaság védelme • a vizek védelme • a föld védelme	LEV - 1 - LEV - 8 VIZ - 1 - VIZ - 18 FÖV - 1 - FÖV - 8
A települési és az épített környezet védelme	
• a települési környezet védelme • az emberi egészség védelme • az épített környezet védelme	TEP - 1 - TEP - 9 EMB - 1 - EMB - 5 ÉPT - 1 - ÉPT - 4
A természet védelme	
• természetvédelem • tájvédelem	TEV - 1 - TEV - 15 TÁJ - 1 - TÁJ - 6
Az önállóan kezelt hatótényezők	részletezve a programban tárgyalta résztemákban
Hulladékgazdálkodás	HUL - 1 - HUL - 19
A zaj és rezgés elleni védelem	ZAJ - 1
A környezetbiztonság	BIZ - 1 - BIZ 4
Az egyes témakörökhöz kapcsolható fontosabb EU-ós direktívák:	
a) szennyvízelvezetés és szennyvíztisztítás:	
86/278/EGK	91/271/EGK
80/778/EGK	76/160/EGK
	78/659/EGK
b) levegőtisztaság – védelem:	
70/220/EGK	84/360/EGK
c) ivóvízbázisok védelme:	
80/68/EGK	91/271/EGK
96/c 355/1	80/778/EGK
	91/676/EGK
d) szennyezett területek kármentesítési programja:	
COM 97/49	

e) hulladékgazdálkodás:

75/442/EGK

94/62/EGK

91/689/EGK

75/439/EGK

81/972/EGK

f) egészséget veszélyeztető környezetterhelések:

80/778/EGK

90/394/EGK

g) információs rendszer fejlesztése:

1210/90/EGK

91/692/EGK

A hivatkozott iránymutatások közvetlen vagy közvetett feladatokat határoznak meg az egyes részterületeken különböző súllyal, ill. mértékben, melyet a programban foglalt feladatoknál is alapvetően figyelembe vettünk.

I.3. Az érintett önkormányzatok közigazgatási területének környezetvédelmi helyzete, ill. adottságai

A 9 érintett önkormányzat területére vonatkozóan az alábbi összefoglaló megállapítások tehetők:

- az érintett önkormányzatok közigazgatási területének (bel- és külterület) környezeti állapota alapvetően jónak ítéltető, és ez a tervezett részterületi fejlesztések megvalósításával tovább javítható;
- a környezeti elemek (talaj, víz, levegő), az élővilág, a táj, a települési és az épített környezet alapvető, maradandó vagy visszafordíthatatlan károsodást nem szenvedett;
- a kistérségben élő lakosság, ill. az ott dolgozók egészségét veszélyeztető tartós hatás nem áll fenn;
- a környezet állapotát befolyásoló emberi tevékenységek, mint:
 - ⇒ a terület-felhasználás,
 - ⇒ a mezőgazdasági tevékenység,
 - ⇒ az erdő- és vadgazdálkodás,
 - ⇒ a vízgazdálkodás,
 - ⇒ az energiagazdálkodás,
 - ⇒ a közlekedés / szállítás,
 - ⇒ az ipar,
 - ⇒ a kereskedelmi és szolgáltató tevékenységek,
 - ⇒ a turizmus
 tartós, vagy visszafordíthatatlan környezetkárosító hatást eddig még nem okozott;
- az észlelt / feltárt környezetszennyezések jól lehatárolhatók, tervszerű beavatkozásokkal felszámolhatók, ill. célirányos beruházásokkal szakszerűen kezelhetők, rekultiválhatók.

I.4. Közös települési környezetvédelmi program vizsgált részterületei

A statisztikai kistérség településeinek közös települési környezetvédelmi programja az 1995. évi LIII. törvényben előírtaknak megfelelően az alábbi programterületeket vizsgálja:

1) A települési környezet tisztasága és védelme

(a köztisztaság fenntartása, a talaj- és talajvízvédelem, valamint a felszíni vizek védelme)

2) A csapadékvíz elvezetés

(kül- és belterületi csapadékvíz elvezetés feladatai lehetőleg egységes vízgyűjtő-területi kezeléssel)

3) Kommunális szennyvízkezelés

(házi-, ipari és közműves szennyvízelvezetés / szennyvízelhelyezés és tisztítás; kommunális folyékony hulladék kezelése; felhagyott leürítő helyek rekultiválása)

4) Kommunális hulladékkezelés

(hulladékgazdálkodási program; térségi regionális kommunális hulladékgazdálkodás és annak közszolgáltatási feladatai; veszélyes és ipari hulladékok kezelése)

5) Lakossági és közszolgáltatási eredetű zaj-, rezgés és légszennyezés elleni védelem

(termelés-, szállítás-, szórakozás / vendéglátás-, településüzemeltetés, stb. hatásai)

6) Helyi közlekedésszervezés

(elkerülő, összekötő és tehermentesítő utak fejlesztése; önkormányzati utak fejlesztése; forgalomszabályozás)

7) Ivóvízellátás

(víztisztítás; vízvédelem; vízbázisvédelem; hálózati rekonstrukciók))

8) Energiagazdálkodás

(energiatakarékosság; megújuló energiaforrások)

9) Zöldterületi gazdálkodás

(közparkok, zöldfolyosók, erdősávok, erdők)

10) Feltételezhető rendkívüli környezetszennyezés elhárítása és a környezet- károsodás csökkentése

(környezetveszélyeztetés elleni védelem; a környezeti biztonság védelme; katasztrófák, súlyos balesetek elleni védekezés)

11) Az 1995. évi LIII. törvényben vizsgálatra kötelező jelleggel nem előírt, de a kistérség számára fontos további programterületek

- állati hullák szakszerű gyűjtése és elhelyezése;
- felszíni víztározók védelme;
- természet- és tájvédelem, valamint az épített környezet védelme;
- környezet egészségügy;
- földvédelem;
- társadalmi tudatformálás és környezettudatos nevelés;
- minőségbiztosítás, környezetirányítási rendszerek bevezetése,
- programok végrehajtásának menedzselése.)

A fenti feladatsor alapján kialakított programstruktúrát - programok és alprogramok és a területfejlesztési operatív programmal való kapcsolat - a csatolt táblázat tartalmazza:

I.5. Az alprogramok kidolgozásának módszere

A programstruktúrán belül az alprogramok egységes fejezeti rendszer szerinti kidolgozottságúak. Az alprogramokban megfogalmazottak kezelésénél fontos annak ismerete, ill. figyelembe vétele, hogy:

- a) az egyes alprogramok egy-egy fejlesztési területet ugyan önállóan kezelnek, de mindig szem előtt tartva, hogy e részterületek egymással a legtöbbször szoros kapcsolatban, ill. összhangban vannak és sok esetben egymás nélkül a megvalósításnak nincs önálló értelme;
- b) a szükséges feladatok közül csak kevés van program-, vagy tervszinten előkészítve, így a megvalósítás időtartama és költsége még nem ismert;
- c) a környezetvédelmi feladatok a legtöbb esetben csak jelentős költséggel valósíthatók meg, így az időbeliség annak függvénye is, hogy ahhoz mikor és milyen mértékű és feltételű támogatottság biztosítható.

II. A települési környezet tisztasága és védelme

A kiskunfélegyházi kistérség környezetállapotának helyzete (a környezet tisztasága és védelme) összességében úgy ítéltető meg, hogy az:

- alapvetően megfelelő és akut gondokkal nem terhelt;
- megfelelő életteret és életminőséget biztosít minden ott élő és dolgozó ember, ill. élőlény számára;
- a szükséges környezet javító / védő beavatkozások fokozatosan megvalósíthatók, ill. szakszerűen üzemeltethetők.

Az egyes kérdéskörök további részletezését a következő fejezetrészek tartalmazzák.

II.1. A köztisztaság fenntartása

Az alprogram leírása

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény, mely módosítása a 2003. XXIV. törvény, helyi önkormányzatokról előírásai szerint a köztisztaság és a településtisztaság biztosítása az önkormányzat kötelezettsége.

Ennek legfontosabb feladatai:

- a köztisztasági közszolgáltatás biztosítása emberrel, géppel, szervezéssel, stb.:
 - a közterületek rendszeres és megfelelő mértékű takarítása, portalanítása, locsolása,
 - a hó eltakarítása és a síkosság mentesítés,
 - megfelelő számú és térfogatú hulladékgyűjtő edényzet kihelyezése, rendszeres ürítése és tisztántartása,
 - a vízelvezető művek takarítása, karbantartása; azok szennyeződésének megakadályozása,
 - az illegális hulladéklerakók és szeméthyűjtőhelyek feltárása és megszüntetése,
 - veszélyes vagy ismeretlen eredetű hulladékok hatósági bejelentése, majd felszámolása,
 - a parkápolás, a gaztalanítás, ill. az allergiát okozó növények (pl. parlagfű) irtása,
 - egyedi akciók meghirdetése, megszervezése, lebonyolítása,
 - az eseti szennyeződések eltávolítása,
 - a gazdaságfejlesztésekhez kapcsolódó környezetvédelmi követelmények meghatározása és az előírások betartásának ellenőrzése,
 - az engedélyezési eljárásokban a környezetbiztonsági követelmények érvényesítése,
- az állattartás szabályozása a településszerkezeti előírások figyelembe vételével,
- településtisztasági önkormányzati rendelet alkotása:
 - intézkedési program készítése,
 - hatósági szabályozás,
 - a kötelezettségek teljesítésének ellenőrzése, a mulasztások szankcionálása.

Az alprogram szükségességének indoklása

A törvényi kötelezettségek előírásainak teljesítésén túl a feladatok elvégzését indokolja:

- a települések és a kistérség alapvetően tiszta és egészséges környezete és annak védelme
- az itt lakók életminőségének, benne egészségének a védelme, gazdasági potenciálja
- a térség turisztikai helyzete és látogatottsága
- a lakóhelyi identitástudat növelése
- egy egészséges élettér iránti igénynek a lehető legnagyobb hatékonyságú kielégítése.

Meghatározó jogszabályok:

- 1995. évi XLII. törvény az egyes helyi közszolgáltatások kötelező igénybevételéről.
- 4/1984. (II. 1.) ÉVM rendelet a településtisztasági szolgáltatás ellátásáról és a települési folyékony hulladékok ártalmatlanításáról.
- 1/1986. (II. 21.) ÉVM – EüM együttes rendelet a köztisztasággal és a települési szilárd hulladékkal összefüggő tevékenységekről.
- 16/1996. (XII. 15.) BM – KTM együttes rendelet a települési szilárd és folyékony hulladékra vonatkozó helyi közszolgáltatás ellátásáról.
- 241/2000. (XII. 23.) Korm. rendelet a hulladékkezelési közszolgáltató kiválasztásáról és a közszolgáltatási szerződésről.
- 242/200. (XII. 23.) Korm. rendelet a települési hulladékkezelési közszolgáltatási díj megállapításának részletes szakmai szabályairól.
- 213/2001. (XI. 14.) Korm. rendelet a települési hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről.
- 110/2002. (XII.12.) OGY. határozat az Országos Hulladékgazdálkodási Tervről.
- 241/2001. (XII.10.) Korm. rendelet a jegyző hulladékgazdálkodási feladat-és hatásköréről.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

Tiszta és egészséges környezet biztosítása és ezzel az életminőség javulása.

A környezetterhelés csökkentése, a környezetállapot javítása.

Környezetkárosító / egészségkárosító veszélygócok megszüntetése / felszámolása.

A térség versenyképességének és imázsának a növekedése.

Gazdasági haszonként pl. a turistaforgalom bővülése, vagy a foglalkoztatottak számának növekedése.

Társadalmi, gazdasági, környezeti hatások

Az egészséges életfeltételek biztosítása, a környezet lehető legkisebb mértékű terhelése, a meglévő szennyező források felszámolása. A tiszta település látványa és élménye pozitív hatású társadalmi, gazdasági és környezeti oldalon egyaránt.

Forrástérkép

Önkormányzati források.
Vállalkozói - termelői - üzemeltetői források.
Környezetvédelmi támogatások.
EU-s források.
Lakossági saját erő.

Monitoring elemek

Elszállított hulladékok mennyisége.
Takarított felületek; rekultivált területek nagysága.
Allergiás megbetegedések számának csökkenése.
Környezetterhelési csökkenések.
Egészségügyi mutatók változása.
Foglalkoztatott létszám.

Tervezett fejlesztések és azok forrásai

E téren a legjelentősebb fejlesztést a regionális hulladékkezelési rendszer kiépítése és működtetése jelenti a településeken. A Kiskunfélegyházi Kistérség mind a 9 települése (Bugac, Bugacpusztaháza, Fülöpjakab, Gátér, Kiskunfélegyháza, Kunszállás, Pálmonostora, Petőfiszállás, Tiszaalpár) a Felgyői Hulladéklerakó Központba szállítatja a hulladékát a Csongrádi Víz- és Kommunális Szolgáltató Kft.-vel. Ennek részeként kerül biztosításra minden településen a köztisztasági feladatok emelt szintű ellátása.

Az alprogram megnevezése

II.2. Talaj és talajvízvédelem

Az alprogram leírása

A talaj a környezet olyan sajátos eleme, amelynek ökológiai funkciói jellegzetesen alakulnak és talajtípusonként eltéréseket mutatva hatnak.

A talaj az emberi környezet alakításában kettős szereppel bír:

- a) a vízzel, a levegővel és az élővilággal együtt a természeti környezet alapeleme,
- b) az emberiség ősidők óta fontos termelőeszköze.

E két funkció sok esetben ellentétbe kerül egymással és az ellentétek feloldása a környezetvédelem egyik legfontosabb feladata.

A talajvédelem legfontosabb feladatai

- a talajok fizikai, kémiai állapotának meghatározása, szennyezettségük mértékének és a kárfelszámolás módjának a megállapítása; az állapotra és célállapotra vonatkozó adatok átvétele a Bács-Kiskun Megyei Növényegészségügyi és Talajvédelmi Szolgálattól,
- a veszélyeztetett (eróziós, degradált, roncsolt, alábányászott vagy felszíni bányászattal terhelt mozgásveszélyes, feltöltött, letarolt, művelés alól kivett, stb.) területek feltárása, és a szükséges védelmi és rekultivációs feladatok meghatározása és végrehajtása,
- a talajok terhelhetőségének, optimális használhatóságának meghatározása; a túlterhelt, ill. vegyszerekkel esetlegesen szennyezett területrészek lehatárolása és a kármentesítés elvégzése,
- a talajhasználatok hatósági szabályozása, a káros mértékű terhelések korlátozása / megszüntetése, vagy ennek kezdeményezése más eljáró hatóságnál,
- a diffúz szennyeződésű területek meghatározása,
- a termőföld minőségének védelme, termékenységének megőrzése / javítása (talajvédelmi létesítmények fenntartása; vízgazdálkodás szabályozása; szélsőséges vízháztartási helyzetek szabályozása / mérséklése; kemikáliák ésszerű használata; szaktanácsadás biztosítása; rekultivációs tevékenységek; talajjavítás),
- a szükséges művelési ágváltozások megvalósítása, (visszagyepesítés; fásítás / erdősítés; vizes élőhelyek védelme;),
- meliorációs létesítmények üzemképességének fenntartása, ésszerű fejlesztése,
- szaktanácsadás a vegyszerek, gyomirtó szerek, műtrágyák kiválasztására, keverési arányok beállítására, stb.,
- a regisztrált termelői rendszer vegyszervásárlásának, készletezésének és a veszélyes hulladéknak minősülő melléktermékeknek a nyilvántartása.

A talajvízvédelem legfontosabb feladatai

- a talajvíz:
 - fizikai és kémiai állapotának,
 - szintjének és áramlási viszonyainak, valamint
 - szennyezettségének a megállapítása,
- a vízminőségre, vízmennyiségre vonatkozó adatok átvétele a vízügyi igazgatóságtól, ill. a környezetvédelmi felügyelőségtől,
- a talajvíz terhelhetőségének a meghatározása, ill. a már szennyezett talajvizű területek lehatárolása,
- a talajvízhasználatokra vonatkozó adatok átvétele; a talajvízhasználatok hatósági szabályozása,
- a káros mértékű vízkivételek vagy szennyezésterhelések korlátozása / megszüntetése
- a már nem használt ásott kutak tömedékelése,
- a meglévő és potenciális talajvíz szennyező források feltárása és a szükséges intézkedések megtétele, vagy az intézkedések kezdeményezése az eljáró hatóságnál,
- a már szennyezett területekre kármentesítési program készítése,
- engedélyezési eljárásnál a talaj- és talajvíz védelmi szempontok érvényesítése.

A kistérség programja jelentősebb terjedelemben foglalkozik a kistérség közigazgatási területének talajviszonyaival, ill. a célirányos és okszerű talajhasználattal.

Az alprogram szükségességének indoklása

A talaj jelentős szerepe, hogy egybehangolja a geológiai és a biológiai körforgást. A talaj az anyag és energiaátalakulások szintereként biztosítja a növények életfolyamatának feltételeit és ez által a mezőgazdaság legfontosabb termőeszközének tekinthető.

A humusz a talaj legdinamikusabb alkotórésze, mennyiségi és minősége számos talajtulajdonság meghatározója. Ez a humusz értékes nemzeti vagyon, annak védelme mind a mezőgazdasági termelés, mind a környezetvédelem legfontosabb feladatai közé tartozik.

A talaj, mint feltételesen megújuló természeti erőforrás csak abban az esetben képes ökológiai funkcióit maradéktalanul ellátni, ha megújulásának üteme nem marad el leromlásának ütemétől. A megfelelő mennyiségű és minőségű termést tehát úgy kell megtermelni, hogy:

- gondoskodni kell a talajtermékenység megővéséről / fokozásáról,
- elő kell segíteni a termékenységet fokozó tényezők hatásának érvényesülését,
- a gátló tényezőket ki kell iktatni.

A talaj termékenységét gátló tényezők:

- az erózió és a defláció (víz, ill. szél okozta kár),
- talajfertőzés / talajszennyezés / talajmérgezés,
- a talaj tömörödöttsége.

A talaj termékenységét biztosító / növelő hatások:

- trágyázás, műtrágyázás,
- gyomirtó- és növény védőszerek szakszerű alkalmazása,
- talajjavítás, talajvédelem,
- vízrendezés, öntözés,
- korszerű agrotechnikai eljárások alkalmazása.

A talajt fenyegető degradációs folyamatok közül a legelterjedtebb és a legnagyobb károkat okozó, egyben a legnehezebben kivédhető hatások a talajerózió és a talajtömörödöttség.

A talaj degradációnak ezen felül további okai is lehetnek (erdőirtás, túllegeltetés, bányászati tevékenység, stb.) de a legjelentősebb szinte minden esetben az **ésszerűtlen talajhasználat**.

Mindent meg kell tenni tehát a kistérségben lévő talajok védelme érdekében, mert a talajszerkezet leromlása után annak újraképződése vagy csak igen hosszú folyamatban lehetséges, vagy soha többé.

A talajvíz minősége a társadalmi gazdasági hatások következtében jelentősen romlott. Az e téren lehetséges / szükséges célkitűzések:

- a már szennyezett talajvizek szennyező forrásainak feltárása és megszüntetése,
- a szükséges rekultivációs feladatok ellátásával a további szennyeződések megakadályozása,
- a talajvizek mennyiségének és minőségének védelme, ésszerű terhelésének megvalósítása.

Meghatározó jogszabályok:

- 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól,
- a 20/2001. (II. 14.) Korm. rendelet a környezeti hatásvizsgálatokról,
- a 22/2001. (X. 12.) FVM rendelet a hulladéklerakás, valamint a hulladéklerakók lezárásának és utógondozásának szabályairól és egyes feltételeiről,
- 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról,
- 49/2001. (IV. 3.) Korm. rendelet a vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezéssel szembeni védelméről,
- 50/2001. (IV. 3.) Korm. rendelet a szennyvizek és szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználásának és kezelésének szabályairól,
- 33/2000. (III. 17.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek vízminőségét érintő tevékenységekkel összefüggő egyes feladatokról,
- 10/2000. (VI. 2.) KöM – EüM – FVM – KHVM együttes rendelet a felszín alatti víz és földtani közeg minőségi védelméhez szükséges határértékekről.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

A veszélyeztetett területek csökkenése.

Az ésszerűtlen talajhasználat területi arányának csökkenése.

A talaj- és talajvíz károsító hatások csökkentése.

Az ésszerűbb talajhasználat megvalósítása.

A talajvíz ésszerű mennyiségi használata, valamint minőségének védelme.

A talajtermékenység javulása.

Rekultivált területek arányának növekedése.

Környezetterhelés csökkentése a szennyező források felszámolásával.

Gazdasági haszonként a termésnél mennyiségi és minőségi növekedés.

Társadalmi, gazdasági környezeti hatások

A talajnak és a talajvíznek a védelme az ésszerű térhasználat alapvető eleme. Minden olyan tevékenység, amely e téren javulást eredményez támogatandó törekvés.

A kistérség fontos gazdasági ága a mezőgazdaság, amely a talaj és részben a talajvíz (pl. öntözés) fő használója, egyben potenciális szennyezője is.

A javasolt feladatok megvalósítása pozitív hatású a teljes kistérségre vonatkozóan.

Az együttműködés formái

A talaj és talajvíz védelme mindenkire vonatkozik, aki használja azokat. Vannak erre vonatkozóan törvényi szabályozások, ill. morálisan elvárható viselkedési formák.

Az önkormányzatok, a földtulajdonosok és földhasználók közvetlenül érintettek e témában, de áttételesen érintettek benne más gazdasági ágazatban dolgozók is (pl. a turizmusban).

Szakmai segítség több helyről is várható: FVM hivatalok, agrárkamara, falugazdászok, agrár-intézmények kutatói és tanárai; mg-i szakértők.

Forrástérkép

Szakminisztériumi források, elsősorban FVM támogatások.
 Önkormányzati források.
 Földtulajdonosok, földhasználók forrásai.
 Környezetvédelmi támogatások (vízminőség javítás, rekultiváció, stb.).

Monitoring elemek

Veszélyeztetett; erózióvédett; rekultivált; művelési ágváltozással érintett, stb. területek arányának változása.
 Talaj- és talajvíz minőségének változása.
 Talajvízhasználatok mennyiségi változása; talajvízszintek változása.
 Felszámolt szennyező források.
 Termékek mennyiségi és minőségi javulása.
 Gazdasági haszon.

Tervezett fejlesztések és azok forrásai

- A térségi talaj- és talajvízterhelés / szennyezés felszámolása összetett tevékenység, amely állami és tulajdonosi / üzemeltetői forrást egyaránt igényel.
 - A további talaj- és talajvízvédelmi feladatok kezelése számtalan további részterületi beavatkozással együttesen (szennyvízelvezetés és tisztítás; kommunális folyékony hulladék és szennyvíziszap elhelyezése; hulladékgazdálkodás; állati hullák kezelése; talajhasználati formák és talajvédelem, stb.) valósítható meg.
- Ezen összetett feladat beruházási és üzemeltetési költségeinek nagyságára nincs még becsült adat sem a térségre.

Az alprogram megnevezése

II.3. Felszíni vizek védelme

Az alprogram leírása

A kistérség környezeti állapota és tervezett fejlesztései egyértelműen preferált területté teszik a felszíni vizekkel való gazdálkodást és a vízminőség védelmét.

A felszíni vizek védelmének legfontosabb feladatai:

- a felszíni vizek vízjárásának - mennyiségi és minőségi adatainak-, valamint a vízfolyások és szabad vízfelületek (tározók, tavak, bányatavak, stb.) műszaki adatainak és állapotának az ismerete; nyilvántartásba vétele részben a lekért adatok (VÍZIG; KÖFE; ÁNTSZ) alapján,
- a felszíni vizek állapotára, ill. a meglévő vízhasználatokra vonatkozó hatósági elképzelések megismerése,

- a felszíni vizeket szennyező vagy veszélyeztető illegális szennyező források (szennyvíz, szemét, vegyszer, állattartás, stb.) feltárása és a felszámolás érdekében szükséges intézkedések megtétele,
- eseti havária jellegű vízminőségi károsítások gyors felderítése és a felszámolása, a károkozók megkeresése és a cselekmény szankcionálása,
- a vízhasználatok szabályozásával, valamint az egyéb vízgazdálkodási feladatokkal kapcsolatos önkormányzati hatósági feladatok ellátása,
- hordalék bemosódás megelőzése /megakadályozása; medertisztítások rendszeres elvégzése, tározók iszaptalanítása,
- a természetes vizek / vízfelületek fürdésre alkalmas partszakaszainak a kijelölése és a használat feltételeinek a meghatározása.

Meghatározó jogszabályok

- 1996. évi LIV. törvény az erdőről és az erdő védelméről.
- 1997. évi XLI. törvény a halászatról és a horgászatról.
- 25/2002. (II.27.) Korm. rendelet a Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és Tisztítási Megvalósítási Program.
- 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról.
- 4/1981. (IV. 4.) OVH rendelkezés az Országos Vízgazdálkodási Szabályzat közzétételéről.
- 49/2001. (IV. 3.) Korm. rendelet a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről.
- 132/1997. (VII. 24.) Korm. rendelet a vízminőségi kárelhárítással összefüggő feladatokról.
- 239/2000. (XII. 23.) Korm. rendelet a bányatavak hasznosításával kapcsolatos jogokról és kötelezettségekről.
- 203/2001. (X. 26.) Korm. rendelet a vizek minőségvédelmének egyes szabályairól.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

Hatékony engedélyezési eljárások.

Vízkészletek célirányos hasznosítása.

Vizek minőségének védelme; víztisztítások egyszerűsíthetősége vagy elhagyhatósága.

Vízzennyezések gyors felszámolása; vízzennyező gócok megszüntetése.

Kapcsolódó idegenforgalmi fejlesztések bővíthetősége.

Gazdasági haszon.

Társadalmi, gazdasági környezeti hatások

A domborzati adottságok miatt a vízfolyások zöme a települések belterületeit érintve jut el a befogadó vízfolyásokba. Az esetleges vízminőség romlás, ill. vízzennyezések tehát közvetlenül érintik a településeken lakókat is.

Minden vízminőség javító, ill. vízvédelmi beavatkozás ezért pozitív hatású, egyben elhagyhatatlan feladat.

Az együttműködés formái

A felszíni vizek védelme rendkívül összetett feladat sok szereplővel.

Abban érintettek:

- az illetékes vízügyi igazgatóságok; környezetvédelmi felügyelőségek, az ÁNTSZ-ek és a vízgazdálkodási társulatok,
- az erdőgazdaság,
- a Kiskunsági Nemzeti Park,
- az önkormányzatok,
- a vállalkozások (ipari, mezőgazdasági, erdészeti és fafeldolgozó, stb.),
- a térségen áthaladók, ill. a térségbe látogatók,
- a térség lakossága.

A felszíni vizek kezelése csak vízgyűjtőterületi rendszerben lehetséges, ezért érintett továbbá a kistérség közigazgatási területén túlnyúló vízgyűjtőterület is a fenti felsorolás szerint.

Forrástérkép

Szakminisztériumi források.

Területfejlesztési támogatások.

Vízgazdálkodási Társulatok forrásai.

Vállalkozói befektetői tőke.

Üzemeltető szervezetek fejlesztési forrásai.

Lakossági források.

Monitoring elemek

Felszíni vizek, talajvizek és szabad vízfelületek mennyiségi és minőségi adatai, ill. annak változásai.

Víz tisztító berendezések számának, ill. kapacitásának a változása.

Szabad vízfelületek hasznosításának változása.

Védekezési költségek változása; felszámolt szennyező gócok paraméterei.

Gazdasági haszon.

III. Kül- és belterületi csapadékvíz elvezetés

Az elmúlt évek kistérségi csapadékszegény időjárása egyértelműen megmutatta a külterületek komplex öntözési rendszerének hiányából fakadó, nagy jelentőségű károkat, problémákat.

A térségben az elmúlt tíz évben egyszer /1999/ volt jelentősebb belvizes időszak, a térség alapjában véve nem veszélyeztetett terület, az országos nagyobb árvizes időszakokban sem alakul ki a térségben jelentősebb belvívveszély. Kivételt képez Tiszaalpár ahol az 1999. és 2000. év elején a Tisza folyón levonuló árhullám mértéke meghaladta az első és a második védőgátsor magasságát, így a medréből kilépő víz elöntötte azokat az ártéri területeket is, amelyeket mezőgazdasági művelés alá vontak.

A térségben a legjelentősebb vízgazdálkodási probléma az aszálykár, melynek kiküszöbölésére sajnos az önkormányzatok, illetve az érintett gazdálkodók, földtulajdonosok anyagi forrásai nem biztosítottak, ezért jelentős állami segítség szükséges a tartós megoldásra.

E feladat elvégzése szakszerű tervi alátámasztottságot, hozzáértő kivitelezőket-, ill. mindennek felett jelentős mértékű forrást igényel.

Cél: A felhasználható vízkészletek növelése, azokkal való célirányos gazdálkodás.

Feladatok:

- A vízrendezési és –gazdálkodási tervek elkészítése pályázati támogatásra alkalmas formában.
- A kül- és belterületi elvezető rendszerek rendszerszemléletű célirányos fejlesztése; működőképességének fenntartása (iszaptalanítás, mederalakítás, műtárgytisztítás).
- A befogadó vízfolyások vízfogadási feltételeinek mindenkor biztosítása, a medrek és a műtárgyak üzemképességének a biztosítása, a karbantartások-, felújítások-, és a cserék időbeni elvégzése;
- Szennyvezetékek csatornába, vízvezető művekbe, ill. befogadókba jutásának megelőzése / megakadályozása (szemét, hígtrágya, kommunális szennyvíz, ipari szennyezett víz, műtrágya, kemikáliák, stb.);
- A vízkészletekkel való szakszerű gazdálkodás lehetőségeinek és színvonalának az emelése célirányos vízgyűjtőterületi gazdálkodással, tározással, öntözéssel.

A csapadékvíz-elvezetés rendkívül összetett feladat, amely térségén túli kapcsolatfelvétel mellett hatósági közreműködést is igényel.

A vízkészletek mennyiségi szabályozása, ill. vízminőségi állapota csak a teljes vízgyűjtő egyseg szemléletű kezelésével valósítható meg biztonságosan.

A problémát, ill. azok elhárítását tehát a vízgyűjtőterületek felmérésével, a szennyezőforrások felderítésével / lokalizálásával / megszüntetésével kell / lehet megvalósítani.

A kül- és belterületi csapadékvíz elvezetés lényegében nem választható el egymástól, a megbontás inkább csak az esetenkénti tulajdonosi / kezelői eltéréseket hivatott érzékelteni.

Az alprogram leírása

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 8. §. (1) bekezdése foglalkozik, ill. írja elő a csapadékvíz elvezetéssel kapcsolatos önkormányzati feladatokat.

E törvény szerint az önkormányzatok legfontosabb feladatai az alábbiak:

- csapadékvíz elvezetési / fejlesztési koncepció kialakítása és végrehajtása, ill. végrehajtatása; ehhez szükség szerinti mélységű önkormányzati rendelet készítése és kiadása
- a csapadékvíz elvezetés rendszerének figyelemmel kísérése; a csapadékvíz elvezetéshez kapcsolódó önkormányzati hatósági feladatok szabályozása és ellátása, vagy beavatkozások kezdeményezése az illetékes hatóságoknál
- a csapadékvíz elvezető művek üzemeltetése, bővítése, fenntartása:

- a csapadékvíz elvezető művekben a vizek természetes lefolyásának biztosítása,
- az ingatlanok csapadék elvezetésénél az előírások szerinti kialakítás biztosítása, betartása,
- a csapadékvíz elvezető művek szennyvízterhelésének a megszüntetése,
- a hordalék lemosódás megakadályozása vagy legalább érdemi csökkentése.

Az alprogram szükségességének indoklása

A kistérség települései elsősorban nem vízfolyások mentén fekszenek – kivétel Tiszaalpár -, így a vízgyűjtőterületre hulló csapadék közvetlenül nem terheli területüket. De sajnos még azok a záportározók, belterületi csatornák, műtárgyak sem kerültek kialakításra, amelyek a térségre lehulló, az országos átlagnál kevesebb mennyiségű csapadék elvezetését, összegyűjtését biztosítanák. Ezeknek nagyobb része tervszinten elkészült, kisebb hányaduk azonban még a tervezés szintjéig sem jutott el. A fő ok a beavatkozások költségessége, ill. az erre fordítható források hiánya. Néhány helyen még azok a tervek sem készültek el, amely alapján egyáltalán pályázni lehetne forrásokra.

A legfontosabb feladatok egyike tehát e tervek elkészítése, azt is figyelembe véve, hogy a műszaki tervezésnél vizsgálni kell a teljes vízgyűjtő / részvízgyűjtő területét és a beavatkozásokat ennek figyelembe vételével kell meghatározni és elvégezni.

Fontos annak ismerete, hogy teljes védelmet nem lehet sem tervezni, sem építeni, de megfelelő védelmet igen.

Meghatározó jogszabályok

- 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról
- 4/1981. (IV. 4.) OVH rendelkezés az Országos Vízgazdálkodási Szabályzat közzétételéről
- 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról
- 18/1996. (VI. 13.) KHVM rendelet a vízjogi engedélyezési eljáráshoz szükséges kérelemről és mellékleteiről
- 5/1998. (III. 11.) KHVM rendelet a Területi Vízgazdálkodási Tanácsról
- 120/1999. (VIII. 6.) Korm. rendelet a vizek és közcélú vízilétesítmények fenntartására vonatkozó feladatokról.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

A csapadékvíz elvezetés biztosságának növelése,
 Kiepipített vízelvezető kapacitásnövekedés,
 Betárolható vízmennyiség növekedés,
 Vízkészlet-gazdálkodási célok megvalósíthatósága,
 vízminőségi helyzet javulása,
 Versenyképesség növekedése.

Társadalmi, gazdasági, környezeti hatások

A komplex vízrendezés hiánya azon túl, hogy közvetlen kárt okoz a térségben élőknek még gazdasági hatásokkal is jár. A vízhiány – és a gyenge talajadottságok - miatt a mezőgazdaság haszontermelő-képessége – elsősorban a szántóföldi növénytermesztésben – marad el a kívánt mutatóktól (kis termésátlag vagy túl nagy ráfordításokkal elért átlagos termésátlag). A jövődelmezőség romlása kedvezőtlen piaci körülmények között pedig a gazdálkodás ellehetetlenü-

lését eredményezi. A mezőgazdasági ágazatot elhagyók nem mindig a kistérségben találnak megélhetési lehetőséget, így az elvándorlás sajnos kistérségi problémává válhat.

A beavatkozás hatása tehát pozitív a társadalmi-, a gazdasági- és a környezeti hatásokra egyaránt.

Az együttműködés formái

A komplex megoldás lényegében a vízgyűjtőterület egységes "kezelésével" valósítható meg, tehát az önkormányzatok mellett érintettek a földtulajdonosok, az illetékes vízügyi igazgatóságok és a vízgazdálkodási társulatok.

Forrástérkép

Címzett támogatás,
Szakminisztériumi támogatások,
Területfejlesztési támogatások,
Víziges és társulati saját források,
Önkormányzati források,
Vállalkozói tőke.

Monitoring elemek

Karbantartott, felújított, ill. új vízelvezető művek hossza, kapacitása,
Kármentesítéssel védett érték nagysága,
Tárolt vízmennyiségek,
Építéssel védett területek gazdasági többlethaszná,
A térség vonzerejének növekedése.

Tervezett fejlesztések és azok forrásai

Az érintett települések belterületi vízrendezésére vonatkozóan legutóbb 1991-ben végeztek állapotfelmérést, mely kiterjedt a települések belterületi vízelvezető rendszerére, azok műszaki állapotára, valamint az akkor folyamatban levő, tervezett és az említett időpontig megvalósult csapadékvíz – elvezető rendszerek műszaki adataira. Az akkori felmérésben településenként külön is kiemelték a csapadékvíz – elvezetés szempontjából kritikus területeket és felhívták az önkormányzatok figyelmét az ezzel kapcsolatos beruházások szükségességére.

A települések belvíz elvezetési rendszerén vannak nélkülözhetetlen: rekonstrukciós, korszerűsítési és új árok csatorna-rendszer kialakítási feladatok. A meglévő rendszerek éves karbantartása a legtöbb helyen elmaradt, főként a fenntartásra fordítható pénzügyi források beszűkülése miatt. Ennek hatása konkrétan is érezhetővé vált az 1999. évi tavaszi belvizes időszakban a vizsgálat térség településeinél is. A fejlesztésekkel és megfelelő karbantartási munkákkal megelőzhetők a ritkán előforduló belvízkárok is és az ezzel járó társadalmi feszültségek.

Ezen túl további feladatok elvégzésére is szükség lenne a kistérségben. Ezek tervi előkészítése, majd a megvalósítás az elkövetkezendő évek feladata lesz.

IV. Kommunális szennyvízkezelés

A 2207/1996. (VII. 24.) Korm. határozat kimondja, hogy 2010.-ig meg kell oldani a 2000 főnél nagyobb lakosszámú és sérülékeny vízbázisú település szennyvízelvezetését és tisztítását.

A 224/1999. (XII. 30.) Korm. rendelet (a helyi önkormányzatok szennyvízelvezetés és tisztítás céltámogatásának igénybejelentési rendjéről) tartalmazza a kistérség településeinek besorolását:

Stratégiai célok a Nemzeti Környezetvédelmi Program szerint:

VIZ - 5.: Annak a távlati célnak a megvalósítása érdekében, hogy a települési csatornázás a kb. 65 % -os ellátottságot elérje, minden közcsonornán élővízbe vezetett szennyvizet legalább biológiailag meg kell tisztítani.

A kiemelten védendő, tápanyagokra érzékeny vizek (tavak, tározók, holtágak, időszakos vízfolyások, kisvízhozamú befogadók) nitrát- és foszforterhelését csökkenteni kell; ezeken a területeken harmadik fokozatú szennyvíztisztítás is szükséges.

VIZ - 6.: Hosszú távú cél, hogy az élővizekbe jutó szervesanyag terhelés a jelenlegi szint 20 % -a alá csökkenjen.

VIZ - 7.: Az ipari és mezőgazdasági üzemek szennyvíztisztítását megfelelő gazdaság-szabályozási (elvonási, támogatási) rendszer segítségével fokozatosan meg kell oldani. Új üzemek esetén már eleve csak a környezetvédelmi előírásoknak megfelelő megoldások engedélyezhetők. Hasonlóképpen el kell érni a közcsonornába kerülő szennyvizek előtisztítását. El kell érni, hogy a mérgező anyagokat tartalmazó ipari szennyvizek ne jussanak kommunális szennyvízbe.

VIZ - 8.: A szennyvíztisztítás megfelelő megoldása érdekében minden tisztítóműnél biztosítani kell a szennyvíziszapok ártalmatlanítását, elsősorban komposztálását. Ezt a megoldást kell alkalmazni a csapadékvíz elvezető közcsonornákból származó iszapra is.

TEP - 2.: A települések csatornázottságának, szennyvíztisztításának és speciális szennyvízkezelésének fejlesztése, az ivóvízbázisok védelme.

HUL - 5.: A települési folyékony hulladék mennyiségének csökkentéséhez növelni kell a csatornázott területek arányát (vagy megfelelő közműpótló megoldást kell találni).

HUL - 6.: A közcsonornákkal nem rendelkező területeken növelni kell a környezetkímélő szennyvízszikkasztással elhelyezett szennyvizek arányát a leghatékonyabb megoldások legalább 30 % -ra történő emelésével.

HUL - 7.. A folyékony hulladék fogadó és / vagy kezelő kapacitást, a szennyvíz tisztítóba kerülő hulladék arányát növelni kell.

HUL - 8.: Be kell zárni a nem megfelelő műszaki védelemmel működő lerakókat, ehhez felmérés és rangsorolás szükséges.

Cél: A kistérség szennyvízelvezetésének- és szennyvíztisztításának a megoldása a meglévő létesítmények fejlesztésével, a még hiányzó kapacitások kiépítésével

C - 1.: A csatornázott területek arányának a növelése, ill. a megfelelő közműpótló megoldások megvalósítása

Feladatok:

- Ösztönözni és támogatni kell minden olyan egyedi- és regionális törekvést, amely a meglévő kapacitások fejlesztésére, ill. új rákötések létesítésére irányul.
- El kell érni, hogy Bács-Kiskun megye szennyvízelhelyezési koncepciójából a kistérségre vonatkozó fejlesztések, minél előbb kerüljenek megvalósításra.
- A szakmai szempontok alapján összeállított települési rangsor felülvizsgálatával, a települések esetenkénti átsorolásával el kell érni, hogy azon településeken, ahol a megvalósítás gazdasági alapjai adottak és a megvalósítás jelentős környezetterhelés csökkentéssel jár, megépülhessenek a szennyvízes létesítmények.
- A meglévő szennyvíztisztítók kapacitásának- és technológiájának szakmai értékelésével meg kell határozni azok települési folyékony hulladékkal való ésszerű terhelhetőségét, a lehetséges ürítőhelyeket, a behordási és fogadási feltételeket.
- Új létesítmény ne épülhessen, ill. ne legyen üzembe helyezhető csak akkor, ha bizonyítottan megfelelő szennyvizének a sorsa.

Szakszerűnek minősíthető minden olyan természetes vagy mesterséges megoldás / eljárás, amely a szennyvízkibocsátó vonatkozásában a közcsatornával azonos / közel azonos ellátást biztosít és a szennyvíz elhelyezésére vonatkozó vízgazdálkodási-, környezetvédelmi-, közegészségügyi- és településrendezési előírásokat hosszú távon kielégíti és műszaki-gazdasági szempontból korszerű.

Szennyvíztisztító kisberendezések alkalmazása esetén csak a Magyarországon alkalmazási engedéllyel rendelkező berendezések engedélyezhetők megvalósításra.

- Azon településrészek, ahol még nem épült ki a szennyvízcsatorna és az útburkolat minősége nem teszi lehetővé a szippantókocsi behajtását, ott az útburkolat kiépítését úgy kell megoldani, amely megfelel a szippantókocsi közlekedési feltételeinek is.

- A folyamat szerves részének kell tekinteni a keletkező szennyvíziszapot, amelynek végső sorsa rendezett legyen (komposztálás, mezőgazdasági hasznosítás, rekultivációs célú felhasználás, rothasztás - biogáz hasznosítás, égetés, stb.).

Az EU irányelvek (86/278/EEC és a 86/271/EEC) szerint az iszapok elhelyezését szabályzó főbb előírások a következők:

Szennyvíziszap: (86/278/EEC-ből)

1. szennyvíztisztítókból származó maradék iszap (háztartási),
2. szippantott szennyvíz vagy más hasonló szennyvízgyűjtő berendezés maradék iszapja,
3. egyéb, az 1. ponttól eltérő szennyvíztisztítók iszapja.

A szennyvíztisztításból származó iszapot minden arra alkalmas esetben újra kell hasznosítani. (86/271/EEC)

- Nem helyezhető el iszap, ha az engedélyezett nehézfém tartalom feletti értéket tartalmaz
- Az iszapot mezőgazdasági hasznosítás előtt kezelni kell
- Nem végezhető iszapelhelyezés a közvetlen fogyasztásra kerülő mg-i termékeket termelő területekre
- Iszapot csak úgy szabad elhelyezni, hogy számításba veszik a növények tápanyagigényét, a talaj minőségét
- Az iszapelhelyezés felszíni és felszín alatti vizet nem szennyezhet
- Az iszapelhelyezés talajra való hatását rendszeresen ellenőrizni kell
- Az ártalmatlanítás minden megoldásának csökkentenie kell a környezetre gyakorolt károsító hatásokat

C - 2.: Növelni kell a települési folyékony - hulladék fogadó és / vagy kezelő kapacitást, ill. a szennyvíztisztítóba kerülő folyékony hulladék arányát

Feladatok:

- Műszaki - és gazdaságossági számításokkal alátámasztva meg kell vizsgálni, hogy növelhető a szennyvíztisztítókra kerülő települési folyékonyhulladék mennyisége.
- Ki kell dolgozni a fogadás ösztönzési rendszerét, hogy kellően vonzó legyen üzemeltetési oldalról is e többlet feladat vállalása.
- Az elavult szállítójárművek cseréjével gazdaságosabb és szakszerűbb szállítás valósuljon meg nagyobb gyűjtőköri terület figyelembe vételével.

- Vizsgálni kell a települési folyékony hulladéknak a termelési folyékony hulladékkal való együttes kezelhetőséget, mert ez egyes esetekben még olcsóbbá is teheti mindkét szennyvíz-típus tisztítását.

A közcsonnába / települési szennyvíztisztítóba vezetett ipari szennyvizet az előírt követelményeknek megfelelően elő kell kezelni:

- a csatornahálózaton- és a tisztítótelepen dolgozók egészségének védelmében;
 - a csatornarendszer és a tisztítótelep károsodásának megelőzésére;
 - a szennyvíztisztítás és az iszapkezelés akadálytalan működtetése érdekében;
 - annak biztosítására, hogy a tisztítóból származó kibocsátás ne károsítsa a környezetet, ill. a befogadóra előírt paraméterek tarthatók legyenek;
 - azért, hogy az iszap ártalmatlanítása biztonságosan és környezetvédelmi szempontból elfogadható módon történjen.
- Fel kell mérni a hivatalosan nyilvántartott leürítőhelyek jelenlegi műszaki állapotát és meg kell határozni várható élettartamát és kapacitását. A szabad kapacitással rendelkező, környezetet nem szennyező leürítő helyeknél meg kell határozni a gyűjtési körzetet, a lehetséges / engedélyezett beszállítókat, a beszállítható mennyiséget, valamint az üzemeltetés nyilvántartási és ellenőrzési rendszerét.
 - Azon leürítőhelyeket, amelyek beteltek, ill. ahol környezetszennyezés veszélye áll fenn, ott be kell zárni a leürítőhelyet.
 - A bezárt leürítőhelyeket nyilvántartásba kell venni, egyedi rekultivációs tervek alapján területüket rendezni kell; meg kell határozni a rekultivációt követő ellenőrzés rendszerét és az esetenként észlelt / mért adatok feldolgozását, egységes nyilvántartásba vételét.
 - Településenként felül kell vizsgálni a folyékony kommunális hulladék begyűjtésének és elhelyezésének teljes rendszerét, beleértve az ezzel foglalkozó vállalkozók / vállalkozások tevékenységét is.

A felülvizsgálat eredménye alapján meg kell határozni:

- a folyamatban résztvevők körét;
- az elvárt minimális technológiai színvonalat;
- a működési feltételeket és garanciákat;
- az ellenőrzési rendszer alapvető elemeit;
- az ösztönzés, ill. a szankcionálás eseteit / módját / mértékét.

Érvényesítendő alapelvek:

- A folyékonyhulladék termelőjének legyen kötelessége / felelőssége, hogy a nála keletkező folyékony települési hulladék ne tartalmazzon mérgező - vagy veszélyes hulladék - hányadot.
- A folyékony települési hulladék szállítójának legyen a felelőssége, hogy kétes minőségű hulladékot ne gyűjtsön be és ne szállítson lerakásra / kezelésre.

- A lerakó / tisztító üzemeltetője ellenőrizze a folyékony hulladék minőségét még leürítés előtt, és akadályozza meg a nem megfelelő minőségű hulladék fogadását.
- Az egységes kezelhetőség érdekében a szippantott szennyvíz mennyiségét - az EU szabályoknak megfelelően - is lakos-egyenérték szerint kell nyilvántartani.
- A teljes folyamatra (átvétel - szállítás - elhelyezés) legyen kötelező szigorú számadási rendszer alkalmazása, hogy ne kerülhessen ki hulladék az így jól ellenőrizhető folyamatból.
- Célszerű minősítő rendszer kidolgozása a folyamatban résztvevők számára, amely egyben garanciát is adna egyrészt a tevékenységet végzők részéről, másrészt az azt igénybe vevők számára.

Biztosítani kell továbbá, hogy minden munkaterületen hozzáértő, kellő szakmai felkészültséggel és végzettséggel rendelkezők dolgozzanak, jelentősen emelve ezzel a minőséget. (Az egyes munkakörökhöz rendelt szakképzettség rendeletileg rendezett.)

- Az üzemeltetési tapasztalatokat és eredményeket ismerje meg a lakosság, ezzel is biztosítva eredményes közreműködésüket.

A legfontosabb önkormányzati feladatok:

- a talaj- és talajvíz védelemmel kapcsolatos előírások teljesülésének biztosítása (1.2. sz. alprogram)
- az üzemelő házi szennyvízkezelő berendezések rendszeres ellenőrzése, a szükséges intézkedések végrehajtása
- a zárt szennyvízgyűjtők rendszeres ellenőrzése, a szippantóautók leürítő helyének biztosítása, leürítések ellenőrzése
- hatósági feladatok ellátása [72/1996. (V. 22.) Korm. r.]
- szakhatósági közreműködések elvégzése.

Az alprogram szükségességének indoklása

A Kiskunfélegyházi Statisztikai Kistérség környezeti állapota, a vízbázisok védelme, a turisztikai szerepkör, stb. mind azt igényli, hogy a kistérségben keletkező szennyvíz kezelése környezetbarát módon valósuljon meg.

Kedvezőtlen körülményként értékelhető, hogy a települések céltudatos fejlesztési erőfeszítése ellenére 9 településen ez idáig még nem sikerült a tervezett szennyvízberuházás megvalósítása, vagyis a közműves csatornahálózat és a szennyvíztisztító megépítése.

A 25/2002. és 26/2002. (II. 27.) Korm. rendelet szerint a korábbi tervek műszaki megoldását felül kell vizsgálni és csak azok a szennyvízberuházások kapnak várhatóan és belátható időn belül támogatást, amelyek kielégítik a kormányrendelet szerinti agglomerációs kívánalmakat. Így a közműpótló beruházások várható színterei azok a területek maradnak, ahol nem építhetők ki gazdaságosan a szennyvízcsatorna hálózati és tisztítórendszerek.

A közműpótló berendezések létesítésének műszaki szabályait műszaki irányelvsorozat tartalmazza, létesítéskor ennek előírásait kell figyelembe venni.

Meghatározó jogszabályok

- 38/1995. (IV. 5.) Korm. rendelet a közműves ivóvízellátásról és a közműves szennyvízelvezetésről
- 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról
- 240/2000. (XII. 23.) Korm. rendelet a települési szennyvíztisztítás szempontjából érzékeny felszíni vizek és vízgyűjtő területek kijelöléséről
- 25/2002. (II. 27.) Korm. rendelet a Nemzeti települési Szennyvízelvezetési és tisztítási Megvalósítási Program szerinti feladatok (Érvényes 2003. január 1.-től!)
- 26/2002. (II. 27.) Korm. rendelet a szennyvízelvezetési agglomerációk lehatárolásáról (Érvényes 2003. január 1.-től!)

A megvalósítástól elvárt eredmények

A közműpótló berendezések számának célirányos és ésszerű mértékű növekedése
 A környezeti állapotok javulása a környezetterhelések csökkenése eredményeként
 Korábbi szennyezőforrások számának csökkentése
 Felszíni és felszín alatti vizek védelme
 Egészséges és egyenértékű életterek kialakulása.

Társadalmi, gazdasági, környezeti hatások

Az e téren végrehajtható fejlesztések azon ingatlanoknál is lehetővé teszik a szennyvízkezelés szakszerű megoldását, ahol eddig erre nem nyílt lehetőség. (Pl. külterületi ingatlanok.)
 A beruházás révén kialakítható egészséges életfeltételek megteremtése, ezzel a környezet terhelésének csökkentése egyértelműen pozitív hatást eredményez.

Az együttműködés formái

Hatósági és szakhatósági munkában - és majdan az ellenőrzésben - együttműködő felek az illetékes vízügyi igazgatóságok, környezetvédelmi felügyelőségek, ÁNTSZ - ek és az önkormányzatok.

A megvalósításban a beruházók, a tervezők és a kivitelezők.

Üzemeltetésben az ingatlantulajdonosok vagy az általuk megbízott üzemeltetők.

Forrástérkép

Területfejlesztési támogatások
 Önkormányzati források
 Vállalkozói és lakossági források.

Monitoring elemek

Megvalósult közműpótló beruházások száma és kapacitása.
 A tisztított szennyvizek mennyisége és minősége.

Korábbi szennyezőforrások számának csökkenése.
 Rekultivált területek kiterjedése.
 Környezeti állapot javulása..

Tervezett fejlesztések és azok forrásai

A szükséges fejlesztések mértékét és forrásigényét a 3.3. pont alatti fejlesztések felülvizsgálati eredményeinek ismeretében lehet majd meghatározni.

Az alprogram megnevezése

IV.1. Ipari szennyvizek előtisztítása és elhelyezése

Az alprogram leírása

A településeken működő ipari üzemek szennyvizüket sajnos néhol még mindig – illegálisan - a közcsonnába, vízfolyásokba, vagy záportározókba vezetik.

Közcsonnába történő vezetés esetén az keveredik a kommunális szennyvízzel és ez a keveredés az esetek többségében előnyös mindkét típusú szennyvíz tisztítása szempontjából. Hátrány többnyire akkor jelentkezik, ha az ipari szennyvíz mennyisége megnő, vagy olyan szennyezőanyagokat tartalmaz, amely csökkenti, vagy károsítja a biológiai tisztítás hatásfokát.

A csatornahálózatba vezethető szennyvizek minőségi határértékeit a 9/2002. (III.22.) KöM-KöViM együttes rendelet tartalmazza, ezen túl egyedi határértékek meghatározására is van lehetőség.

A közműves csatornahálózatra történő ipari szennyvízkivezetések rácsatlakozásának és a szükséges előtisztító berendezések kialakításának előírásait - benne az ehhez kapcsolódó önkormányzati feladatokat - a 38/1995. (IV. 5.) Korm. rendelet (a közműves ivóvízellátásról és a közműves szennyvízelvezetésről) tartalmazza. A rendelet szerint tilos a közcsonna hálózatba olyan szennyvizet bevezetni, amely:

- a vonatkozó rendelet előírásai szerint nem vezethető a csatornába
- veszélyeztetheti a csatornaműnél dolgozók egészségét, testi épségét vagy életét
- káros a csatornahálózat és a tisztítótelep anyagára, technológiájára, rendeltetés szerinti működtetésére
- nem tisztítható a meglévő szennyvíztelepi technológiával
- nem felel meg a szennyvizet kibocsátó üzemre előírt egyedi szennyvízminőségi határértékeknek.

Az alprogram szükségességének indoklása

Minden szennyvíztisztító telepi technológia adott határok között mozgó szennyvízminőség és szennyvízmennyiség megtisztítására képes. Ettől eltérő paraméterek esetén a szennyvíztisztító telep tisztítási hatásfoka romlik, sőt jelentős eltérés esetén akár le is állhat a biológia.

Az élővízfolyásokba is csak meghatározott minőségű tisztított szennyvíz vezethető be.

Az ipari üzemek előtisztítóinak kiépítésére és szakszerű üzemeltetésére azért van szükség, hogy ezen esetek ne fordulhassanak elő.

Egyre inkább előtérbe kerül a szennyvíziszapok mezőgazdasági hasznosítása is. Ennek alapvető előfeltétele, hogy a szennyvíziszap ne tartalmazzon olyan összetevőket, amelyek a mg-i hasznosítást akadályozzák. Ipari üzemekből származóan elsősorban a nehézfémek számítanak potenciálisan iszapszennyezőnek, ezért az innen származó iszapok általában nem alkalmasak mezőgazdasági hasznosításra.

Törekedni kell tehát arra, hogy az iszapba ne kerülhessen határértéket meghaladó nehézfém tartalom. Az ezt okozó üzemet előtisztító helyett szennyvíztisztító megvalósítására kell felszólítani, vagy a csatornahálózatra való rácsatlakozását megtiltani.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

Az ipari előtisztítók számának és hatékonyságának növelése

Korábbi szennyezőforrások számának csökkenése

A csatornahálózatba csak megfelelő minőségű szennyvizek bevezetése

Felszíni- és felszín alatti vizek védelme

Egészséges élet és munkafeltételek biztosítása.

Társadalmi, gazdasági, környezeti hatások

Az ipari előtisztítók megvalósítása környezetterhelés csökkenést eredményez, és mint ilyen minden téren pozitív hatású fejlesztésnek ítéltető.

Forrástérkép

Gazdasági és környezetvédelmi alapos támogatások

Területfejlesztési támogatások

Ipari üzemek saját forrásai

Üzemeltetői források.

Monitoring elemek

Megvalósult ipari előtisztítók száma és kapacitása

Az előtisztított ipari szennyvizek mennyisége és minősége

Korábbi szennyezőforrások számának, szennyezőanyagának csökkenése

Környezeti állapot javulás

Bírságok csökkenése.

Tervezett fejlesztések és azok forrásai

Az ipari előtisztítók létesítésére és üzemeltetésére zömmel a termeléshez, ill. ártalmatlanításához kapcsolódóan van szükség mindenkor a vállalkozások üzemeltetőinek beruházásaként megvalósítva.

A beruházási költségek és azok forrásai ezért közvetlenül a vállalkozásoknál jelentkeznek, így erre vonatkozó konkrét adatok nem állnak rendelkezésre.

Az alprogram megnevezése

IV.2. Közműves szennyvízelvezetés és - tisztítás

Az alprogram leírása

A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény - több más feladat mellett - az önkormányzati feladatok közé sorolja a szennyvízelvezetést és a szennyvíztisztítást, valamint a szennyvíziszap kezelését / hasznosítását / elhelyezését.

A szennyvízelvezetéssel az önkormányzat a település köztisztaságát / közegészségügyi helyzetét javító beavatkozásokat valósít meg. Ennek célja az, hogy a keletkező szennyvizek (kommunális, ipari) tisztítás után úgy kerüljenek vissza a természeti körforgásba, hogy a terhelhetőség határán túl ne terheljék a környezetet.

A felszíni vizekbe történő szennyvízkibocsátás határértékeit és követelményeit a 9/2002. (III.22.) KöM-KöViM együttes rendelet; a víziközművek üzemeltetésének követelményeit pedig a 21/2002. (IV. 25.) KöViM rendelet tartalmazza.

A kistérség 9 települése közül egyedül Kiskunfélegyházán – többi településen egyáltalán nem – részben megoldott a korszerű kommunális szennyvízcsatornázottság. Szennyvíztisztítótelep csak Kiskunfélegyházán található.

A települések érzik ennek hátrányát és a legnagyobb beruházási igényű fejlesztést e téren tervezik az elkövetkezendő években.

Az új típusú szennyvíztisztítók fogadni tudják az egyre csökkenő mértékű szippantott fekáliát is, így rövid időn belül bezárhatók a korábban kiépített szippantott fekália - leürítő helyek és területük rekultiválható.

A fejlesztések nagyrészt tervszinten már kidolgozottak és többségük támogatási pályázatokra is be lett adva (néhányuk már többször is).

Kezelendő feladatként jelentkezik, hogy e terveket a Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és –tisztítási Megvalósítási Program előírásai szerint felül kell vizsgálni és e felülvizsgálat eredménye alapján előfordulhat, hogy a korábban megtervezett regionális rendszerek nem felelnek meg az agglomerációs követelményeknek, és a tervek módosításával újra kell tervezni és pályázni a fejlesztést.

Az alprogram szükségességének indoklása

A kistérség településeinek fejlődésében mindenkor meghatározó a szennyvízelvezetés és szennyvíztisztítás megoldottsága vagy megoldatlansága. A településeken biztosítható egyenértékű életér, valamint az ott szükséges gazdasági fejlődés egyaránt igényli a még hiányzó kapacitások kiépítését és üzembe állítását.

Környezetvédelmi oldalról is indokoltnak ítéltető a települések szennyvízrendszerének kiépítése. A térségben lévő vízbázisok és szabad vízfelületek minőségének védelme; a települések belterületén átfolyó vízfolyások szennyezésének csökkentése; az öntözési célokat is szolgáló tározott és talajvizek további vízminőség-romlásának megállítása mind amellettszól, hogy a fejlesztést a lehető legrövidebb időn belül szükséges lenne megvalósítani.

Az új szennyvízkapacitások belépését követően a korábbi szippantottfekália - leürítők bezárása és területük rekultiválása környezetvédelmi célokat szolgál egy olyan kistérségben, amelynek alapvetően tiszta a környezete és erre is alapozva jelentős turisztikai fejlesztések megvalósítását tervezi.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

A közsatorna hálózatba bekapcsolt lakások számának-, és ezzel a tisztított szennyvíz arányának a növekedése

Egészségesebb környezeti állapot kialakítása

Víztározók, felszíni- és felszín alatti vizek minőségének védelme

Egészséges, egyben egyenértékű élettér egy fontos elemének a megvalósulása

Környezetkárosító veszélygócok megszüntetése

Befektetésre alkalmassá váló körülmények megteremtése.

Társadalmi, gazdasági, környezeti hatások

Az egészségesebb életfeltételek megteremtése-, a környezet kisebb terhelése-, a szennyezettnek tekinthető területek rekultiválhatósága egyértelműen pozitív hatást eredményeznek nem csak a közvetlenül érintett településeken, hanem az érintettség teljes hatásterületén.

Az együttműködés formái

Az önkormányzatok kisregionális rendszereket alkotva-, ill. ehhez csatlakozva pályázat keretében tervezik megvalósítani a beruházásokat, esetenként kistérségen túli településekkel is összefogva.

Együttműködő partnerek a hatósági és szakhatósági munkában és az ellenőrzésben az illetékes vízügyi igazgatóság és környezetvédelmi felügyelőség, az ÁNTSZ, az önkormányzat és az üzemeltető.

A megvalósításban az önkormányzat, a tervező és a kivitelező.

Az üzemeltetésben az önkormányzat, az üzemeltető és a lakosság, valamint a rácsatlakozó üzemek, vállalkozások is.

Forrástérkép

Címzett vagy céltámogatás

Kiegészítő támogatások: Területfejlesztési

Önkormányzati saját erő

Lakossági saját erő

Üzemeltetői fejlesztési források.

Monitoring elemek

Kiépített tisztító kapacitások m^3/nap

Tisztított szennyvizek mennyisége m^3/nap

Beszállított szippantott fekália m^3/nap

Többszörös munkahelyek száma

Rekultivált területek m^2

Ár- és adóbevételek növekedése

Környezetállapot – javulás.

Az alprogram megnevezése

IV.3. Kommunális folyékony hulladék kezelése; felhagyott leürítőhelyek rekultiválása

Az alprogram leírása

A települési folyékony hulladék jellemzően kommunális eredetű, amely részben a csatornahálózatra rá nem kötött ingatlanokról, vállalatoktól, intézményektől származik.

A kistérségben egyenlőre csak Kiskunfélegyházán mondható el, hogy a közüzemi csatornahálózatok kiépítését és üzembehelyezését követően fokozatosan csökken a kommunális folyékony hulladék mennyisége, ezért a közeljövőben - egyrészt a 8 korszerű szennyvízelvezetéssel és tisztítással még nem rendelkező településen, másrészt a meglévő szennyvízrendszerekre még rá nem kötött ingatlanoknál-, jelentősen számolni kell a keletkezésével.

Egyenlőre a kiskunfélegyházi korszerű szennyvíztisztító fogadni és tisztítani tudja a szippantott és beszállított kommunális folyékony hulladékot is a kistérség településeiről is, így belátható időn belül megfelelő monitoring alkalmazása esetén bezárhatók lesznek a korábban kiépített, de lényegében műszaki szigeteléssel el nem látott leürítőhelyek.

A témakörhöz kapcsolódó, azt szolgáló előírások

- 2/1985. (II. 16.) EüM - ÉVM együttes rendelet a települési folyékony hulladék tárolásának, ártalmatlanításának és hasznosításának közegészségügyi szabályairól
- 25/2002. (II.27.) Korm. rendelet a Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és Tisztítási Megvalósítási Programról
- 1995. évi XLII. törvény az egyes közszolgáltatások kötelező igénybevételéről
- 4/1984. (II. 1.) ÉVM rendelet a településtisztasági szolgáltatás ellátásáról és a települési folyékony hulladék ártalmatlanításáról
- 16/1996 (VII. 15.) BM - KTM együttes rendelet a települési szilárd és folyékony hulladéokra vonatkozó helyi közszolgáltatás ellátásáról
- 50/2001. (IV. 3.) Korm. rendelet a szennyvizek és szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználásának és kezelésének szabályairól
- Nemzeti Környezetvédelmi Program.

Az alprogram szükségességének indoklása

A kistérség települései közül csak Kiskunfélegyházán bír meghatározó szereppel a szennyvíz-kezelés szakszerű megoldása, és ezzel a környezetterhelés csökkentése. A szippantott fekália – és a hígtrágya - tárolása, elhelyezése / kezelése terén viszont itt is jelentős rendezetlenség mutatkozik, ezért fontos záros határidőn belül e kérdés megnyugtató megoldása. Ez megfelelően csak a szippantott szennyvizek kezelésével biztosítható, így továbbra is ez irányba kell terelni a folyamatot. Ezzel párhuzamosan be kell zárni és rekultiválni a korábban kiépített / kijelölt leürítőhelyeket.

Kapcsolódó rekultivációs feladatot jelent a korszerű szennyvízrendszerek belépését követően felhagyásra kerülő helyi gyűjtők és szikkasztók kitisztítása és azt követően a gödrök betöltésével történő felszámolása.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

A tárolt, a szikkasztott és az engedély nélküli helyszíneken leürített kommunális folyékony hulladék mennyiségek drasztikus csökkentése
 A tisztított folyékony hulladék arányának növelése
 Egészségesebb környezeti állapot kialakítása
 Vízvédelem és talajvédelem javulása
 Környezetkárosító veszélygócok megszüntetése, területük rekultiválása.

Társadalmi, gazdasági, környezeti hatások

A rendezett szennyvízelhelyezés, a környezet terhelésének csökkentése, a szennyezett területek rekultiválhatósága egyértelműen pozitív hatású beavatkozás.

Az együttműködés formái

Az együttműködő partnerek a lakosság, a szippantókocsis vállalkozások és a szennyvízkezelő létesítmények üzemeltetője.
 Hatósági oldalról a folyamatot segíti és ellenőrzi az önkormányzatok és az ÁNTSZ; kritikus esetben a vízügyi igazgatóság, a megyei talajvédelmi szolgálat és a környezetvédelmi felügye-
 lőség.

Forrástérkép

Környezetvédelmi alap támogatásai
 Területfejlesztési támogatás
 Önkormányzati forrás
 Vállalkozói forrás
 Lakossági saját erő.

Monitoring elemek

A leürített folyékony kommunális hulladék mennyiségének csökkenése
 A tisztítótelepekre beszállított folyékony hulladék mennyisége
 Rekultivált területek kiterjedése.

Tervezett fejlesztések és azok forrásai

Új szippantott fekália leürítőhely nincs tervezve a térségben.
 A meglévő rendszer üzemeltetése vállalkozók bevonásával valósul meg, így a fejlesztések is vállalkozói tőkére tervezettek. Ezek nagyságrendjére még becslés adat nincs a térségben.

V. Kommunális hulladék

Szakmapolitikai irányelvek

A hazai hulladékgazdálkodási politikában az 1990-es években kezdődött meg a korszerű, nemzetközileg is elfogadott környezetvédelmi elvek és prioritások erőteljesebb érvényesülése. Ennek értelmében a környezetileg optimális anyagok alkalmazásával kell elérni **minden hulladékra vonatkozóan** az alábbi alapelvek érvényesítését:

a) a hulladék keletkezésének megelőzését, a képződő hulladék mennyiségének- és veszélyességének a csökkentését:

- technológiai- és termékfejlesztéssel
(csökkentett nyersanyag felhasználás: terméknél / csomagolóanyagnál, megnövelt élettartam, javíthatóság -, újrafelhasználhatóság biztosítása, stb.);
- anyag - és energiatakarékos -, ill. hulladékszegény technológiák alkalmazásával;
- tartós vagy többször használatos -, hulladékká válásuk után is " jól " kezelhető -, termelésbe visszaforgatható termékek elterjesztésével;
- a nehezen kezelhető, vagy hulladékként a környezetre nagy kockázatot jelentő termékek kiváltásával;
- az ehhez szükséges piackonform gazdasági ösztönzők alkalmazásával.

b) a keletkező hulladék minél nagyobb hányadának hasznosítását:

- az anyagoknak, az erőforrásoknak és a termékeknek minél hosszabb ideig a technológiai folyamatban való tartásával;
- az újrahasznosítható hulladékhányad gyűjtésével, feldolgozásával, ehhez korszerű gyűjtési rendszer -, ill. hasznosító technológiák kifejlesztésével és alkalmazásával;
- a helyben való komposztálással;
- az e területeket támogató gazdasági ösztönzőkkel ;
- az újrahasználatot segítő korszerű marketinggel.

c) a nem hasznosítható / hasznosuló hulladékok környezetkímélő ártalmatlanítását:

- fizikai - kémiai és biológiai módszerek széles körű egyenkénti / kombinált alkalmazásával;
- hőhasznosítással egybekötött termikus ártalmatlanítással;
- a fennmaradó hulladékok megfelelő természetes és mesterséges műszaki védelem melletti - a táji és természeti adottságokat / értékeket is figyelembe vevő, azt védő - lerakásos ártalmatlanítással.

Ezen elvek érvényesítése mellett foglalkozni kell a hulladékok helytelen kezelésével korábban okozott károk mérséklésével / felszámolásával is :

- fel kell deríteni az illegális lerakókat, szennyezett területeket, a szakszerűtlenül deponált / kezelt anyagokat;
- ki kell dolgozni a legmegfelelőbb rehabilitációs módszert és a felszámolást követő tájbaillesztéssel kell végezni a kárfelszámolást, ;
- ki kell építeni, ill. üzemeltetni a szükséges mértékű monitoring rendszert.

A hulladékgazdálkodási rendszer csak akkor lesz teljes és megfelelően működőképes, ha szabályozottá és ellenőrizhetővé válik a gyűjtéssel-, kereskedelemmel-, szállítással-, feldolgozással- és ártalmatlanítással foglalkozók teljes köre, ill. a folyamat minden eleme.

V.1. A hulladékgazdálkodási program részterületeit együttesen érintő / szabályzó körülmények

A környezetvédelem egyre nyilvánvalóbb problémái szükségessé teszik e terület minél komplexebb kezelését.

A korábbi törvénykezés - Európában is - egymástól kicsit függetlennek tekintette a különböző környezeti elemeket érő hatásokat, ill. az azokba kerülő szennyeződések.

Az Európai Unió 1996.-ban megjelent 96/61/EC számú irányelve, valamint a 2000. évben elfogadott hazai hulladékgazdálkodási törvény már átfogó, magas szintű, az alapvető jogokat és kötelezettségeket rendszerbe foglaló jogszabályként jelent meg.

Ez a gondolkodásmód az alapja a vizsgált kistérség környezetvédelmi programjának is. A program ezen elveket úgy próbálja teljesíteni, hogy ugyan külön - külön is megadja a vizsgált részterületeken elvégzendő feladatokat, de egyben jelzi a kapcsolódásokat és az átfedéseket is.

Az egyes részterületek legjelentősebb feladatainak a meghatározása - az egységben való gondolkodás mellett - azért is fontos, mert az egyes részterületeknek mások a feladatai, az érintettjei / megvalósítói, ill. mások a támogatási forrásai is.

Az országos helyzethez hasonlóan a térség talán legjelentősebb környezeti problémáját a kommunális szilárdhulladék jelenlegi elhelyezési módja jelenti.

Ez a kijelentés annak ismeretében főképpen igaz, hogy a kistérség településeinek régi hulladéklerakói nem rendelkeztek műszaki szigeteléssel és a legtöbb helyszínen a térség homokos talajadottságai miatt gyenge természetes szigetelőképességű lerakókra kerül a települések hulladéka.

A regionális hulladékgazdálkodási létesítmény tervezésénél az alábbi főbb szempontokat javasoljuk figyelembe venni:

- A vizsgált kistérség lakoslétszámában - az elmúlt évek tapasztalatait figyelembe véve - nagyobb mértékű növekedés nem várható, így hulladékmennyiség növekedésre nem kell számolni.
- A lakásállomány kismértékű növekedése folyamatosan folytatódik, de ez nem jár együtt létszámnövekedéssel, csak komfortfokozati emelkedéssel.
- A rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont / bevonandó lakások száma a regionális lerakó belépésével valószínűleg nőni fog.

- A települések rendezettségére iránti igény - kiegészülve a közmunkavégzéssel - jelentősen megnövelte a rendszeresen tisztított közterületek arányát. Az elért szint tartása már közel sem jelent olyan mennyiségű hulladékot, mint az kezdetben jelentkezett, így az a normatívák alapján számított hulladéktömegbe belefér, azzal külön számolni már nem kell.

A hulladék jelenlegi gyűjtési rendszere, ill. annak fogadása jelentősen korszerűsödhet és ezzel környezetbarátabbá válhat.

- A hulladék tömegét, ill. a lerakó kialakítását a mindenkori támogatási feltételek szerint kell számolni, ill. tervezni. A lerakható hulladék fajtáját szintén az előírtaknak megfelelően lehet meghatározni.
- Komplex rendszerben kell gondolkodni (szelektív gyűjtés, átrakó / tömörítő állomások; válogatás; újrahasznosítás; égetés; komposztálás, korábbi lerakók rekultiválása), esetleg megyéken átívelő kitekintéssel / összefogással is. (Pl.: Homokhátsági Regionális Társulás: Bács-Kiskun és Csongrád megyei települések konzorciuma).

V.2. Stratégiai célok

A stratégiai célokat meghatározó / befolyásoló törvényi szabályozás

Az e téren elvárt kormányzati - és szakmai igényeket az 1997. szeptember 16-án elfogadott Nemzeti Környezetvédelmi Program foglalja össze hat évre vonatkozóan.

A NKP 2. fejezete foglalkozik "**Az elérni kívánt környezetvédelmi célok / célállapotok**" követelményrendszerével.

Ebből a „**Települési szilárd hulladék**” alcím szerinti célkitűzések a 2.4.1. Hulladékgazdálkodás c. fejezetből a következők:

HUL-1.: A hulladékmennyiség ne növekedjék a jelenlegi mértéken túl (4 millió t /év), a lerakott hulladék szervesanyag tartalmát fokozatosan csökkenteni szükséges 5% végső értékig. A Program hat éve alatt ebből 20% értékig kell eljutni.

HUL-2.: A szervezett hulladékgyűjtés arányát legalább 90%-ra kell növelni, a veszélyes és hasznosítható komponensek szelektív gyűjtését el kell kezdeni az infrastruktúra megteremtésével.

A szelektív hulladékgyűjtés arányát a program időszakának végéig - többek között az újrahasznosító, újra feldolgozó, újrahasználó környezetvédelmi ipar, ill. szolgáltatás elterjedésének és fejlesztésének támogatásával - legalább 10 % - os mértékre kell emelni.

HUL-3.: Évente legalább 10-15 regionális lerakót kell létesíteni átlagosan 2 millió m³ évi összkapacitással. Megfelelő műszaki védelemmel rendelkező regionális lerakókat kell telepíteni. Csökkenteni kell az illegális lerakást, bezárni a nem megfelelő műszaki védelemmel, illetve az engedély nélkül működő lerakókat. Meg kell kezdeni a hasznosításon alapuló felszámolásokat.

HUL-4.: A hulladékhasznosítás arányát növelni kell a keletkező hulladék mintegy 25-30%-nak újrafeldolgozásával vagy másodnyersanyagként való hasznosításával.

" Termelési nem veszélyes hulladék " alcím alatti célkitűzések:

HUL-9.: A termelési nem veszélyes hulladékok mennyiségét teljes körűen fel kell mérni és csökkenteni kell - megfelelő szabályozással, illetve gazdasági ösztönzőkkel - a hulladékszegény és fajlagosan kevesebb alapanyagot felhasználó technológiák bevezetésével, az újrafelhasználás és újrahasznosítás arányának növelésével."

Az 1995. évi LIII. törvény szól a környezet védelmének általános szabályairól.

A törvény hulladékokra vonatkozó előírásai:

- 30. § (1)** A hulladékok környezetre gyakorolt hatásai elleni védelem kiterjed mindazon anyagokra, termékekre - ideértve azok csomagoló- és burkolóanyagait is - amelyeket tulajdonosa eredeti rendeltetésének megfelelően nem tud, vagy nem kíván felhasználni, ill. amely azok használata során keletkezik.
- (2)** A környezethasználó köteles a hulladék kezeléséről (ártalmatlanításáról, hasznosításáról) gondoskodni.
- (3)** A hulladékok kezelésére (ártalmatlanítására, hasznosítására) vonatkozó szabályokat kell alkalmazni a különböző tisztítási, bontási műveletek során leválasztott, illetőleg elkülönülő anyagok, a hulladékká vált szennyezett föld, továbbá a bontásra kerülő vagy bontott termékek esetében is.

A törvény helyi önkormányzatokra vonatkozó környezetvédelmi feladatai közül a

- 46. § (b)** A települési önkormányzat illetékességi területére önálló települési környezetvédelmi programot dolgoz ki, amelyet képviselő - testülete (közgyűlése) hagy jóvá;
- 47. § (1)** A 46. § (1) bekezdés
- b.) pontjában meghatározott települési környezetvédelmi programnak tartalmaznia kell különösen d) kommunális hulladékkezelésre vonatkozó feladatait és előírásait;
- (4)** Települési önkormányzatok közös települési környezetvédelmi programot is készíthetnek.

További fontos szempontok a térségi hulladékkezelés tervezéséhez:

- ha a gazdaságossági számítások igazolják a létjogosultságát, úgy épüljenek átrakó állomások és hulladékudvarok a regionális rendszerek szerves részeként; a lerakót lássák el korszerű aprító és tömörítő gépekkel a gazdaságosabb térfogat kihasználása érdekében;
- be kell zárni a nem megfelelő műszaki védelemmel működő lerakókat; meg kell szüntetni az illegális lerakókat;
- szippantott fekália ne kerülhessen lerakásra;
- az önkormányzatok alakítsanak regionális társulást korszerű regionális lerakó építésére, és üzemeltetésére;

- támogatással induljon be a házi komposztálás, illetve ahol és amikor gazdaságos lesz a telepi komposztálás;
- valósuljon meg a biogáz - hasznosítás;
- a nyílt-téri illegális égetést teljesen fel kell számolni;
- minden bezárásra kerülő hulladéklerakó kerüljön ész- és szakszerű megoldásokkal rekultiválásra és kerüljön nyilvántartásba vételre és utómegfigyelő rendszerbe;
- az előírásoknak megfelelően kialakított hulladéklerakó kialakítására kell törekedni, ahol elhelyezhetők és ártalmatlaníthatók a települési szilárd hulladékokon kívül a veszélyesnek nem minősülő termelési hulladékok, esetleg a III. osztályba sorolható veszélyes hulladékok is.

Termelési nem veszélyes hulladékok:

- a termelési nem veszélyes hulladékok mennyiségét teljes körűen fel kell mérni és csökkenteni kell a hulladékszegény és fajlagosan kevesebb alapanyagot felhasználó technológiák bevezetésével, az újrafelhasználás és újrahasznosítás arányának növelésével.

Különleges kezelést igénylő hulladékok témaköréből:

- minden településen induljon meg a kommunális szilárdhulladék – veszélyes hulladék hányadának elkülönített gyűjtése, előkezelése, ártalmatlanítása;
- gazdasági feltételek mérlegelésével induljon be az újrahasznosítható anyagok szelektív gyűjtése, előkezelése, és beszállítása.

Az előző két mértékadó program célkitűzéseit és a gazdasági realitásokat figyelembe véve határozhatók meg a következő évek feladatai.

V.3. Fejlesztési feladatok

Települési kommunális hulladék

Cél: Kezdődjön meg a vizsgált kistérség kommunális hulladékát is fogadó / kezelő regionális hulladékgazdálkodási rendszer kiépítése

Feladatok:

- folytatni kell a kistérségi együttműködésen alapuló komplex korszerű hulladékgazdálkodási rendszer kiépítésének műszaki előkészítését, szervezeti és pénzügyi megalapozását;
- kezdődjön meg a regionális lerakó építése, illetve üzembe helyezése már a vizsgált közép-táv időszakában;
- 3 - 6 éven belül fejeződjön be a rendszer alaplétesítményeinek bővítése további kiegészítő technológiák megvalósításával, fejleszthető kialakítással.

Részfeladatok

(C = cél; F = feladat.)

C-1.: El kell érni, hogy minden településrészen legyen rendszeres hulladékgyűjtés a lakosság körében. A rendszeres hulladékgyűjtésbe bekapcsolt lakások aránya érje el legalább a 90 % -ot.

F-1/1.: Azokon a településrészeken, ahol jelenleg nincs szervezett és rendszeres hulladékellátás (hulladékgyűjtés) a lakosságtól, a települési önkormányzatoknak át kell tekinteni a szolgáltatás bevezetésének lehetőségét.

F-1/2.: Több településrészen előfordul, hogy egyes utcák minősége nem teszi lehetővé a korszerű hulladékgyűjtő járművek minden időjárási viszonyok közötti közlekedését és ez akadályozza a rendszeres hulladékgyűjtésbe történő bekapcsolást. Ezekben az utcákban az útburkolat legalább olyan minőségű kialakítását kell megoldani, amely megfelel a hulladékgyűjtő járművek igényeinek.

F-1/3.: Az újonnan bekapcsolt területek gyűjtőedényzetének típusát már a távlati megoldás figyelembe vételével kell meghatározni.

F-1/4.: A gyűjtés és szállítás elavult és korszerűtlen gépeinek cseréje korszerű öntömörítő járművekre.

F-1/5.: Átrakóállomások és hulladékudvarok létesítése a regionális rendszer részeként, amennyiben annak gazdaságosságát a későbbi vizsgálatok igazolják.

C-2.: A térség minden településén be kell indítani a háztartási veszélyes hulladékok rendszeres elkülönítését a települési szilárd hulladékoktól.

F-2/1.: Valamely arra vállalkozó településen mint a projekt keretében be kell vezetni a szelektív hulladékgyűjtést olyan módon, hogy kezdetben csak a veszélyes hulladékhányadot gyűjtsék külön. A tapasztalatokkal javított módszert ki kell ajánlani a többi település számára is. (lásd: 4. kötet veszélyes hulladékok jövőbeli elhelyezési lehetőségeivel foglalkozó szakaszát a 154. oldalon)

F-2/2.: A konkrét bevezetést megelőzően megfelelő tájékoztatást kell adni a vállalkozó település (-ek) lakosságának a folyamat:

- céljáról,
- a megvalósítás módjáról,
- az azt végrehajtók köréről,

- a várható eredményről,
- a megvalósítást támogató ösztönzőkről.

F-2/3.: Megállapodást kell kötni a szelektív gyűjtést végző, ill. a begyűjtött háztartási veszélyes hulladékot fogadó (kezelő, felhasználó, ártalmatlanító, elhelyező, stb.) vállalkozásokkal / vállalkozókkal a feltételekről.

F-2/4.: A gyűjtési tapasztalatokat feldolgozva általánosan alkalmazható / javasolható módszert kell összeállítani és közreadni a többi település számára.

F-2/5.: Keresni kell a megoldását annak, hogy a szelektíven külön gyűjtött veszélyes hulladékok ártalmatlanítása legalább a bevezetés időszakában ne okozzon jelentős többletköltséget az önkormányzatoknak, mivel ez ellenérdekeltséget teremthet.
Célszerű egyidejűleg kidolgozni olyan ösztönző elveket is, amelyek aktivitásra serkentik a lakosságot.

C-3.: Biztosítani kell, hogy az új, regionális hulladékkezelő telep műszaki megoldása már a legkorszerűbb elemeket tartalmazza.

F-3/2.: A megvalósításkor az előírt műszaki védelmet maximálisan ki kell építeni.

F-3/3.: Az üzemeltetés korszerű gépparkkal történjen (aprító, tömörítő, stb.).

F-3/4.: Már tervezéskor legyen meghatározott a rekultiváció javasolt iránya és műszaki megoldása.

F-3/5.: A tervezett műszaki megoldás biztosítsa a létesítmény további kiegészítő technológiákkal való későbbi bővíthetőségét és ezzel egy korszerű hulladékgazdálkodási központ kialakíthatóságát (komposztálás, biogáz hasznosítás, építési törmelék újrahasznosítása, égetés, stb.).

F-3/6.: Olyan üzemeltetési technológiát kell megvalósítani, amely:

- kizárja, hogy szippantott fekália kerülhessen a lerakóra;
- a szag-, poremissziót, ill. a szél általi személtelhordás mértékét a minimumra csökkenti;
- megakadályozza a rágcsalók, férgek és bogarak elszaporodását;
- kizárja a tüzek lehetőségét;
- nem okoz határérték feletti zajterhelést;
- érdemi megoldást ad a biogáz kezelésére;

- ellenőrizhetővé teszi a beszállított hulladék minőségét átvételkor, ill. üzem közben egyaránt;
- regisztrálja a hulladék mennyiségét.

C-4.: Ki kell dolgozni a bezárandó lerakó telepek rekultivációs terveit és meg kell kezdeni a végrehajtást.

F-4/1.: Be kell zárni a nem megfelelő műszaki védelemmel üzemelő lerakókat.

A bezárt vagy bezárandó telepek rekultivációjának megtervezése / megterveztetése, ill. megvalósítása a települési önkormányzatok feladata.

A bezárandó telepek jelenlegi állapotának feltárása egy olyan szakmai felülvizsgálatot igényel, amelynek alapján az elvégezendő feladatok egyedileg vagy telepenkénti bontásban összegyűjtésre kerülnek.

F-4/2.: A bezárt (felhagyott) telepek által okozott környezetszennyezés figyelemmel kísérése a telepek többségénél nem megoldott. A környezeti károk (amelyek esetenként irreverzibilisek is lehetnek) megelőzése érdekében indokolt a bezárt telepek nyilvántartásba vétele, az ellenőrzésüket végző monitoring rendszer megtervezése, kivitelezése és működtetése és az észlelt adatok feldolgozása.

F-4/3.: A gazdaságos megoldás esetlegesen egy megyei szintű szervezést / rásegítést is igényelhet a minél összefogottabb és így hatékonyabb megvalósíthatóság érdekében.

C-5.: Fel kell számolni az illegális hulladéklerakókat és el kell érni, hogy újak ne keletkezzenek.

F-5/1.: A környezetvédelmi társadalmi szervezetek bevonásával térségi akciót kell szervezni az illegális hulladéklerakók felszámolására.

F-5/2.: Az önkormányzatoknak műszaki és területfelhasználási megoldásokkal kell az illegális lerakók területét „kiiktatni” a hulladékelhelyezés potenciális lehetőségei közül (körbe árkolás, kerítés építése, telkesítés, stb.).

C-6.: A lerakott hulladék szervesanyag tartalmát legalább 20%-os mértékig csökkenteni kell.

F-6/1.: Meg kell vizsgálni a települési / térségi komposztáló telepek létesítési lehetőségét.

Gazdaságos megvalósíthatósága esetén be kell indítani a komposztáló - telepek megépítését.

F-6/2.: Biztosítani kell a lakosság részére a szerves hulladékok külön gyűjtésének lehetőségét és a rendszeres elszállítást.

F-6/3.: Térségi akciót kell kezdeményezni a házi komposztálási lehetőségek megismertetése és elterjesztése érdekében.

C-7.: Ha kevés szelektálási iránnyal is, de legalább a települések központjaiban be kell indítani a szelektív hulladékgyűjtés megszervezését, ahol lehet, ott a megvalósítását is.

(A veszélyes háztartási hulladékhányad integrált szelektív gyűjtését minél több településen be kell vezetni.)

F-7/1.: Mintaprojektek teljesítésével, a vállalkozó települések fokozott segítségével el kell indítani és később el kell terjesztetni a térségben az integrált szelektív hulladékgyűjtés módszerét.

Az F-2-es feladathoz kapcsolódóan kezdetben kevés szelektálási iránnyal (amelyek egyike a veszélyes hulladékok külön gyűjtése) kell a bevezetést indítani.

A szelektív gyűjtés bevezetésével egyidejűleg meg kell oldani a külön gyűjtött hulladék hasznosítását, és ennek eredményét be kell mutatni a lakosságnak is.

F-7/2.: Az integrált szelektív hulladékgyűjtés sikeres bevezetése érdekében propaganda tervet kell készíttetni (PR és marketing terv), és az abban megtervezett módszert a gyakorlatban szerzett tapasztalatokkal korrigálva kell a további települések, illetve a hulladékgyűjtést végző vállalkozások részére felajánlani.

F-7/3.: Fokozottan támogatni kell az ezzel foglalkozó vállalkozókat / vállalkozásokat, mert a szelektív hulladékgyűjtés ma még a felhasználás alacsony szintje miatt csak néhány összetevő esetében lehet gazdaságos.

Távlatban viszont elkerülhetetlenül számolni kell vele és az erre való felkészülést segítheti a javasolt indítás elsősorban szemléletformálási céllal.

C-8.: El kell érni, hogy ne növekedjék a lerakó telepeken elhelyezendő hulladék mennyisége.

F-8/1.: A legkomplexebb feladat annak elérése, hogy ne növekedjen a lerakandó hulladékok mennyisége. Érdemben már az előző feladatok nagyobb részének teljesítése is ezt a célt szolgálja. Az ösztönző és ellenőrző rendszer fejlesztése is jelentősen hozzájárul ahhoz, hogy kevesebb hulladékot termeljenek, illetve a keletkező hulladékok minél nagyobb részét az újrahasznosítás folyamata felé irányítsák.

A díjak, az ellenőrzéssel kapcsolatos költségek, büntetések, támogatások optimális arányainak megtalálása szintén bonyolult feladat, amely mélyebb elemző munkát igényel.

C-9.: Önkormányzati oldalról is elő kell segíteni a hulladékhasznosítással kapcsolatos országos célkitűzés teljesülését, a termelésből származó hulladékmennyiség csökkentését.

F-9/1.: Az önkormányzatok részéről is indokolt figyelemmel kísérni a közigazgatási területükön képződő termelési hulladékok mennyiségének alakulását, és lehetőség szerint ösztönözni a tulajdonosokat a kevesebb lerakandó hulladékot eredményező megoldások bevezetésére.

F-9/2.: Az információs rendszer fejlesztésével, áttekinthető nyilvántartást kell kidolgozni a termelésben keletkező hulladékok mennyiségéről és fajtáiról. Ez alapján lehet a legkritikusabb pontokra koncentrálni megtervezni a fejlesztéseket.

F-9/3.: Ezen a területen külön feladatot jelent a mezőgazdaságból illetve az élelmiszeriparból származó sokszor nagytömegű hulladékok kezelése.

V.4. Veszélyes hulladék

Alapállapot

A veszélyes hulladék a hulladékok között is kiemelkedő jelentőséggel bír, mert - különösen e területen - bármilyen rendezetlenség vagy szabálytalanság hatványozott környezeti kárt okozhat.

Országos viszonylatban elmondható, hogy rendezetlen a kommunális hulladékban található veszélyes hulladékhányad kezelése.

A települési szilárd hulladékba keveredő, lényegében a háztartásokból és intézményekből származó veszélyes hulladékok aránya országosan mintegy 0,5 - 0,9 tömegszázalékra becsülhető az alábbi megoszlásban:

<u>típus</u>	<u>%</u>
szárazelem	21
gyógyszer	13
fáradt olaj	24
növényvédőszer	2
festék, göngyöleg	12
akkumulátor	10
sütőzsiradék	4
fénycső	2
egyéb	12

Ebből szelektív gyűjtés esetén jelentős hányad külön gyűjthetővé válhat, érzékelhető környezetterhelés csökkenést eredményezve.

A Bázeli Egyezménybe foglaltakhoz igazodik a 98/2001. (VI.15.) Korm. rendelet a veszélyes hulladékokról, amely azok minősítéséről, tárolásáról, szállításáról és kezeléséről rendelkezik.

A veszélyes anyagokat - veszélyességi jellemzőik alapján - az ENSZ 1988 -ban 9 osztályba (és több alosztályba) sorolta. Ez a besorolás az alapja az OECD jelölési rendszerének és az EC direktíváknak is. Magyarországon a hulladékok besorolását a hulladékok jegyzékéről szóló 16/2001. (VII.18.) KöM. rendelet tartalmazza, amely az EWC kód mellett megjelöli a veszélyes hulladékokat is.

Az Európai Unió 76 / 769 / EU irányelve szabályozza az egyes veszélyes anyagok és készítmények értékesítésével kapcsolatos jogi és igazgatási eljárásokat.

E téren a hazai jogharmonizáció megteremtése még jogalkotási feladat.

Stratégiai célok

A stratégiai célokat meghatározó / befolyásoló törvényi szabályozás

Az e téren elvárt kormányzati és szakmai igényeket a Nemzeti Környezetvédelmi Program az alábbiak szerint határozza meg:

Veszélyes hulladékok

HUL - 10.: A nemzetközi egyezményekből és programokból adódó feladatok végre hajtása, különös tekintettel a Bázeli Egyezményre (beleértve a hulladékok felmérését az egyezmény kihirdetése után egyeztetett listák alapján).

HUL - 11.: Programot kell kidolgozni a veszélyeztető források, komponensek felmérésére, helyettesítésére és csökkentésére.

HUL - 12.: Növelni kell a hulladékhasznosítás arányát. A hasznosíthatatlannak minősülő veszélyes hulladékok esetében a hulladékgyűjtés rendszerének az ellenőrizhető ártalommentesítést (égetés, lerakás) kell elősegíteni. A következő hat évben az égetési és lerakási kapacitást egyaránt mintegy 25 ezer t / év mértékben kell növelni.

HUL - 13.: Az átmeneti tárolást fokozatosan meg kell szüntetni.

HUL - 14.: Növelni kell a termikusan ártalmatlanított hulladékmennyiség arányát.

HUL - 15.: Technológia- és termékváltás szükséges a hulladékmennyiség csökkentéséhez, ennek érdekében a gazdasági szabályozásba ösztönzőrendszert kell beépíteni.

Különleges kezelést igénylő hulladékok

HUL - 17.: A veszélyesnek tekintett kórházi hulladékok ártalmatlanítására több intézményt kiszolgáló égetőket kell létesíteni, megyénként átlagosan egyet - egyet.

HUL - 18.: A kórházi hulladékok egységes szabályozáson alapuló teljes körű kezelésére kormányrendelet, ill. a teendőket részletező együttes miniszteri rendelet szükséges.

Stratégiai célok:

- Elsődleges cél a veszélyes hulladékok környezetszennyezővé válásának megakadályozása, a gyűjtés- és a kezelés ártalommentes biztosítása;
- Törekedni kell a már üzemelő technológiák szennyező hatásának csökkentésére;
- Környezetkímélő (a környezetet nem, vagy csak minimális mértékben szennyező) technológiák bevezetése, engedélyezése a keletkező veszélyes hulladék mennyiség csökkentése érdekében.

Fejlesztési feladatok

(C = cél; F = feladat)

C - 1.: El kell készíteni a kistérség veszélyes hulladékkezelése helyzetének teljes körű áttekintését.

A kistérségre vonatkozó jelenlegi jellemzőket a 4. kötet vonatkozó fejezete tartalmazza.

C - 2.: Program kidolgozása a veszélyeztető források / komponensek felmérésére, helyettesítésére, csökkentésére

F - 2/1.: Szakértők bevonásával felül kell vizsgálni a jelentősebb veszélyes hulladék termelőknél alkalmazott gyártási technológiát és meg kell határozni a gazdaságosan bevezethető technológiai módosítással (korszerűsítéssel) vagy új résztechnológia alkalmazásával vagy környezetbarát alapanyag felhasználásával elérhető hulladékhányad csökkentés lehetőségét.

C - 3.: Hulladékhasznosítási arány növelése
(C - 2 -őn túl)

F - 3/1.: Össze kell gyűjteni:

- a megyében eredményesen működő veszélyes hulladék feldolgozók / hasznosítók / ártalmatlanítók szabad kapacitását és az ennek igénybevételi lehetőségeit a kistérségben;
- a meglévő kapacitások fejlesztésének-, ill. új kapacitások létesítésének a lehetőségeket / támogatását / ösztönzését;
- a megyén kívüli fogadás mértékét és feltételeit.

C - 4.: Az átmeneti tárolás fokozatos megszüntetése.

- F - 4/1.:** A kistérségben működő átmeneti tárolók helyzetének felülvizsgálata és az esetleges megszüntetés következményeinek elemzése.
- F - 4/2.:** A termelőüzemeknél zömmel kényszerből üzemeltetett több éves " átmeneti " tárolást fokozatosan meg kell szüntetni.
Ott csak annyi tárolás maradjon, ami egy gazdaságos szállítást lehetővé tevő egységrakománynak megfelelő.

C - 5.: A termikusan ártalmatlanított hulladékhányad növelése

- F - 5/1.:** Meg kell vizsgálni, hogy a kistérség hogy, ill. hova tud csatlakozni égethető veszélyes - hulladékainak megsemmisítésére meghatározott kapacitás lekötésével, társfinanszírozási megvalósítással.
- F - 5/2.:** Komoly szankciókkal kell büntetni a veszélyes hulladék szabadtéri-, vagy nem megfelelő égetőműben történő elégetőit.

C - 6.: Technológia- és termékváltás ösztönzése

- F - 6/1.:** Állami alapos támogatásokhoz kapcsolódó megyei pályázati forrásokból támogatni kell minden olyan vállalkozási / vállalkozói fejlesztést, amely olyan technológia, ill. termékváltást valósít meg, amely csökkenti a veszélyes hulladékhányad mennyiségét és / vagy veszélyességi fokát.
- F - 6/2.:** A megfelelő garanciákkal betelepülni szándékozó környezetvédelmi ipar megyei megvalósítását szintén támogatni szükséges.

C-7.: Háztartási veszélyes hulladék hányad szelektív gyűjtése

- F - 7/1.:** Kommunális hulladék fejezet C-2 pontja alatt részletezve.

C - 8. Fel kell tárni az illegális lerakóhelyeket, ill. meg kell akadályozni, hogy újak keletkezzenek

- F - 8/1:** A környezetvédelmi társadalmi és a civil szervezetek, valamint a lakosság bevonásával térségi akciót kell szervezni az illegális veszélyes - hulladék lerakók feltárására.
- F - 8/2:** Szakemberek bevonásával kell meghatározni a felszámolás célszerű módját és a kárelhárítás megvalósítását.

Alapkövetelmények az üzemeltetésnél:

- a már működő létesítmények előírás szerinti működtetése az előírt határérték tartása; nem megfelelő működés esetén korszerűsítés vagy bezárás,
- csak olyan létesítmények engedélyezése, amelyek minden szempontból megfelelnek egyrészt a szabályoknak, másrészt a térség komplex hasznosításának,
- minden feltárt környezetszennyezés azonnali és szakszerű kezelése.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

Megbízható alapállapotot tükröző adatok-, ill. helyzet feltárása, változások nyomon követhetősége.

A begyűjtött-, kezelt-, újrahasznosított és ártalmatlanított veszélyes hulladék mennyiségének és arányának a növekedése.

A kezelt háztartási veszélyeshulladék - hányad növekedése.

Az illegális lerakások, és mennyiségek csökkenése.

A térség környezetállapotának további javulása.

Társadalmi, gazdasági, környezeti hatások

A veszélyes hulladékokkal kapcsolatban felmerülő kérdések mindig különös hangsúlyt kapnak az emberek gondolkodásában. Minden olyan tevékenység tehát, amely javulást, ill. a probléma megoldását szolgálja kedvező társadalmi és gazdasági fogadtatást eredményez. A környezeti hatás minden megoldott problémával pozitív irányban változik, így támogatandó minden erre irányuló törekvés, beruházás, tevékenység.

Az együttműködés formái

Az önkormányzatok részben üzemeltetői / kezelői, részben hatósági vonalon találkoznak a veszélyes hulladékok problémakörével, de minden esetben mint a közigazgatási terület jó gazdái kell, hogy eljárjanak e területen is.

Hulladéktermelők - gyűjtők / szállítók - újrahasznosítók, ill. megsemmisítők közti együttműködés szerződéses formában.

Hatósági együttműködés törvényi szabályozás szerint (engedélyezés; ellenőrzés; szankcionálás).

Támogatási források felhasználása pályázati előírások-, ill. támogatási szerződés feltételei szerint.

Civil szervezetek bevonása.

Forrástérkép

Szakminisztériumi források.
Kiegészítő támogatások.
Önkormányzati forrás.
Vállalkozói tőke.

Monitoring elemek

Begyűjtött-, kezelt-, ártalmatlanított veszélyes hulladék típusa és mennyisége.
Átmeneti tárolás időtartamának csökkenése.
A kármentesítés hatékonysága.
Környezeti alapállapot mért értékeinek a javulása.
Gazdasági haszon (ár- és adóbevétel növekedés).

Tervezett fejlesztések és azok forrásai

A veszélyes hulladékok kezelése vállalkozói / üzemeltetői hatáskörben van.
A törvényileg szabályozott követelmények kielégítésének műszaki feltételeit és az üzemeltetés költségeit e vállalkozóknak / üzemeltetőknek kell biztosítaniuk költségvetésük terhére.

V.5. Ipari - hulladék

A vizsgált kistérség ugyan nem sorolható a tipikusan iparosodott térségek közé, de szinte minden nagyobb településén működik ipari vállalkozás, ill. tervezve van iparfejlesztés, - amely egyben hulladékot is termel -, ezért a hulladékok e típusával is célszerű foglalkozni a programban.

Alapállapot

Az ipari tevékenység légszennyezéssel -, szennyvízkibocsátással - és hulladék keletkezéssel - ezen belül veszélyes- és nem veszélyes hulladék - jár és megoldandó feladatként jelentkezhet a korábbi szennyezések környezetkárosító hatásának felszámolása is. Az ipari hulladék első-sorban vállalati / üzemi probléma, önkormányzati feladatként az engedélyeztetés és az ellen-örzés jelentkezik.

Jelenleg az ipari hulladék területére általában az a jellemző, hogy:

- indokolatlanul nagy az ipari hulladékok mennyisége;
- nem megfelelő ezen hulladékok felmérése;
- a hulladék minimalizálás és hasznosítás mértéke nem megfelelő;
- lassú a hulladékszegény technológiák és termelési rendszerek bevezetése;
- nem készült el az ipari létesítmények, valamint a termelési - és kommunálisként kezelt kis-üzemi hulladékok által okozott talaj- és talajvízszennyezések felmérése.

Az ipart tehát ma még nagyrészt környezethasználóként- és szennyezőként szokás definiálni, egy speciális szektora - a környezetvédelmi (vagy környezeti) ipar - révén azonban akár a közeljövőben is jelentősen hozzájárulhat a környezeti állapot javításához.

Stratégiai célok

A stratégiai célokat meghatározó / befolyásoló törvényi szabályozás

A Nemzeti Környezetvédelmi Program az ipar számára az egyik legfontosabb feladatnak a megelőzést szolgáló " tisztább " technológiák bevezetését - különösen a légszennyező anyagok, a szennyvizek és a hulladékok mennyiségének csökkentését - tekinti. Stratégiai célkitűzés, hogy a környezetvédelmi ipar húzóágazattá váljon.

Az iparban jelentkező hulladékok összetettségét jelzi az is, hogy a Nemzeti Környezetvédelmi Programnak a környezeti elemek védelmére vonatkozó előírásaiból szinte minden területnek (levegő-, víz-, föld-, települési és épített környezet-, természetvédelem,) valamint az önállóan kezelt hatékonyerőknek (hulladék-, zaj - és rezgés-, ill. környezetbiztonság) előírásai egyaránt vonatkoznak rá.

Mindezek figyelembe vételével a **kiemelt fejlesztési területek:**

- levegőtisztaság védelem: emisszió csökkentése;
- minőségfejlesztés (üzemanyagok);
- égetési kapacitás növelése;
- műszaki fejlesztés;
- korszerű kezelési technológiák kifejlesztése, bevezetése;
- környezeti problémák feltárása, rehabilitáció megkezdése;
- a környezeti ipar fejlesztése ;
- hulladékszegény technológiák elterjesztése;
- hulladékhasznosítási arány növelése;
- másodnyersanyag hasznosítás fejlesztése, ösztönzése;
- informatikai fejlesztések
- monitoring kiépítése, működtetése.

Az ipari hulladékok kezelése - összetettségük miatt - érinti szinte valamennyi tárgyalta részterületet:

- a szilárd kommunális hulladékkal együtt gyűjthető és kezelhető nem veszélyes termelési hulladék mennyisége és kezelése ott kerül figyelembe vételre;
- az ipari szennyvíz szennyvízcsatornába vezethető hányada - előtisztítást követően vagy engedélyezetten előtisztítás nélkül - szintén ott kerül figyelembe vételre;
- a veszélyes hulladékhányadot a veszélyes hulladék kezelésének középtávú stratégiai programja tárgyalja.

E programrész tehát az előzőekben tárgyalta nem veszélyes szilárd- és folyékony ipari hulladékokkal, valamint a másodnyersanyag hasznosítás területével foglalkozik.

A kiskunfélegyházi kistérségben nem keletkezik olyan mennyiségben ipari hulladék, amely önálló feldolgozásra elégséges mennyiség lenne, így itt inkább a megyei összefogás, vagy a megyéből való kiszállítás látszik megoldásnak.

Javasolható iparfejlesztésének prioritások

- az ipar arányosabb térbeli elhelyezkedésének ösztönzésével elősegíteni a lemaradó térségek felzárkóztatását (komplex infrastruktúra-fejlesztés, kormányzati támogatás, összehangolt önkormányzati ösztönzők alkalmazása);
- szerkezetváltás megvalósítása (fejlett technológiák, innováció, K+F, tőkebevonás, humán erőforrás fejlesztés);
- kis- és középvállalkozások piaci alkalmazkodásának javítása (inkubátor házak, innovációs - ipari parkok, technológiai transzfer - központ, helyi ipar fejlesztése);
- hálózati kapcsolatok fejlesztése (integráció, beszállítói kapcsolatok erősítése).

Cél: a kistérségben keletkező ipari hulladékok szakszerű kezelése, az ipari hulladék eredetű környezetszennyezés megelőzése.

F - 1/1.: Ösztönözni és támogatni kell minden olyan egyedi és regionális törekvést, amely:

- a meglévő kapacitások újraindítására, ill. fejlesztésére irányul, vagy új kapacitásokat hoz létre;
- környezetbarát alapanyagot használ fel, ill. gyárt;
- hulladékszegény technológiát használ;
- környezetvédelmi ipari tevékenységet valósít meg;
- hulladékot újrahasznosít;
- tevékenysége révén nem okoz sem közvetlenül, sem közvetetten környezetszennyezést.

F - 1/2.: Az ipari termelés szerves részeként kell kezelni minden mellékterméket és hulladékot, az ártalmatlanítás, ill. elhelyezés szakszerű és ellenőrizhető megoldásával.

F - 1/3.: Ki kell dolgozni a keletkező hulladékok együttes kezelésének, ártalmatlanításának, ill. elhelyezésének a lehetőségét a települési szilárd- és folyékony hulladékkal, ill. a települési szennyvízzel.

A közcatornába / települési szennyvíztisztítóba vezetett ipari szennyvizet a követelményeknek megfelelően elő kell kezelni:

Mindezeket teljesítve a két szennyvíz közös tisztítása sok esetben gazdaságosabban oldható meg, mintha külön - külön tisztítanák meg azokat.

C - 2.: Valósuljanak meg további iparfejlesztések az önkormányzatok / vállalkozások /vállalkozók részéről megfelelőnek ítélt területeken.

F - 2/1.: Készüljön részletes felmérés az iparfejlesztésre alkalmas területekről az e célra ki-
ajánlható ingatlanokról, és ebben legyen meghatározott a betelepülés minden fontos
feltétele, kiemelten a környezetvédelmi előírások.

F - 2/2.: Készüljön fejlesztési program a kis - és középvállalkozási szektor fejlesztésére, an-
nak támogatási rendszerére és környezetvédelmi kötelezettségeire.

F - 2/3.: Kerüljön kimunkálásra, hogy a kistérség milyen környezetvédelmi ipart tudna fogad-
ni és milyen feltételekkel.

F - 2/4.: Az üzemelő ipari kapacitások fejlesztési tervei (bányászat, gépipar, feldolgozóipar,
könnyűipar, kereskedelem, stb.) minden esetben tartalmazzák a fejlesztés minden
környezetvédelmet érintő kérdését / megoldását.

**C - 3.: Kerüljenek kidolgozásra az iparfejlesztést támogató rendszerelemek megvalósít-
hatósági feltételei.**

F - 3/1.: Kerüljön összehangolásra a vállalkozásokat segítő szervezetek munkája:

- a tevékenységek ésszerű megosztásával;
- egységes támogatási rendszer kidolgozásával, működtetésével;
- közös információ bázis létrehozásával és működtetésével.

F - 3/2.: Kerüljön felmérésre a fejlesztések környezetvédelmi végzettséget igénylő szakember-
igénye.

**C - 4.: Kerüljenek felmérésre az ipar által korábban okozott környezetszennyezések és
induljon meg azok felszámolása.**

F - 4/1.: Készüljön részletes felmérés az ipar részéről korábban okozott környezeti károkról.

F - 4/2.: Készüljön el a feladatok szakmai rangsorolása.

F - 4/3.: Induljon be a kármentesítés a rendelkezésre álló fedezet arányában.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

Megbízható alapállapot feltárása, változások regisztrálása.

Begyűjtött-, kezelt-, újrahasznosított és ártalmatlanított ipari hulladék mennyiségének és ará-
nyának a változása.

Technológiai- és termékváltás pozitív irányú változásai.

Illegális lerakók mennyiségének csökkenése.

A környezetállapotban bekövetkező változás.

Az alprogram megnevezése

V.6. Önkormányzati hulladékgazdálkodási terv kidolgozása

Az alprogram szükségességének indoklása

A hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény VI. Fejezete foglalkozik a hulladékgazdálkodás szervezésével, ezen belül hulladékgazdálkodási terv készítésével.

Ennek megfelelően Országos Hulladékgazdálkodási Terv (minisztérium); Területi Hulladékgazdálkodási Terv (környezetvédelmi felügyelőség); Önálló Megyei Hulladékgazdálkodási Terv (megyei önkormányzat); és Települési Hulladékgazdálkodási Terv (önkormányzat) készítése szükséges a fenti sorrend szerint és egymásra épülő tartalommal.

A 36. § (2) A hulladékgazdálkodási tervben meghatározottakat a terület és a településrendezési tervek jóváhagyása, ill. más önkormányzati döntések meghozatala során érvényesíteni kell.

A kistérség települési önkormányzatainak tehát a Területi és a Bács-Kiskun Megyei Hulladékgazdálkodási Terv elkészítése után feladatuk a települési hulladékgazdálkodási terv elkészítése. A törvény 36. § (1) bekezdése szerint a hulladékgazdálkodási feladataikat társulásban vagy más módon közösen ellátó települési önkormányzatok fenti kötelezettségüket közös hulladékgazdálkodási terv kidolgozásával és kihirdetésével is teljesíthetik.

A helyi önkormányzatok társulásairól és együttműködéséről szóló 1997. évi CXXXV. törvény alapján annak érdekében, hogy a tagönkormányzatok hulladékgazdálkodási feladatai a hazai és az Európai Unió törvényi elvárásoknak megfelelően megoldható legyen 1999-ben megalakult a Homokhátsági Regionális Önkormányzati Társulás 4 kistérség 24 településének részvételével.

A Homokhátsági Regionális Települési Hulladékgazdálkodási Projekt keretében 2002-2010 között Baranya, Bács-Kiskun és Csongrád megye területén megvalósuló 11,2 milliárd forint összegű beruházás a térség 82 települését, 110 ezer háztartását és 345 ezer lakosát érinti.

A Projekt keretén belül megépült többek között 2 regionális szerepet betöltő hulladékkezelő központ, 1 hulladékátrakó állomás, 3 hulladékválogató, 4 komposztáló telep, 13 hulladékudvar, kialakításra került 397 db szelektív hulladékgyűjtő sziget, valamint 83 hulladéklerakó rekultiválására kerül sor.

2008-ban készült el a Felgyői és Kiskunhalasi Regionális Hulladékkezelő Központ, a hivatalos átadás-átvétel megtörtént.

A legtöbb települési kijelölt régi hulladéklerakó nem rendelkezett megfelelő műszaki védelemmel. A projekt egyik célja volt azoknak a régi hulladéklerakóknak, szeméttelpeknek a rekultivációja, melyek nem felelnek meg az európai uniós követelményeken alapuló új jogszabályok által előírt környezetvédelmi kritériumoknak. A rekultivációval a régi, környezetre ártalmas hulladéklerakók lezárásra kerülnek, működésük megszűnik.

A hulladék elhelyezésére felhasznált terület vízzáró réteggel, és talajjal való betakarásával elvégzésre kerül a tájképi környezetbe illesztése, így a régi hulladéklerakóknak mind a felszíni, mind a felszín alatti környezetszennyező hatása megakadályozásra kerül és különböző technikai, biológiai és agronómiai eljárásokkal alkalmassá válik a területet mezőgazdasági, vagy egyéb módon történő újrahasznosításra. A rekultivációs munkálatok végső befejezésének várható határideje 2010. július.

A Kiskunfélegyházi Kistérség mind a 9 települése (Bugac, Bugacpusztaháza, Fülöppakab, Gátér, Kiskunfélegyháza, Kunszállás, Pálmonostora, Petőfiszállás, Tiszaalpár) a Felgyői Hulladéklerakó Központba szállítatja a hulladékát a Csongrádi Víz- és Kommunális Szolgáltató Kft.-vel.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

Megújuló energiaforrások felhasználása

A kistérségben keletkező szilárd kommunális hulladékok komplex kezelhetősége

A megszüntethető lerakók környezetszennyező hatásának megszüntetése

Az illegális lerakók felszámolhatósága

Gazdasági lehetőségek bővülése

Foglalkoztatottság növekedése

Környezetállapot javulása

Önfenntartó rendszer kialakulása.

Társadalmi, gazdasági, környezeti hatások

A korszerű és környezetbarát hulladékkezelési rendszer megvalósítása, ill. ezzel párhuzamosan a jelenleg környezetszennyező lerakók megszüntetése minden tekintetben a kistérség javát szolgálja, így a beavatkozások hatása a kistérségre kedvezőek.

Forrástérkép

Befektetői / vállalkozási tőke.

Címezett támogatás.

Hazai kiegészítő támogatások: Területfejlesztési.

Önkormányzati forrás.

Lakossági forrás.

Monitoring elemek

Összegyűjtött hulladék mennyisége, minősége, összetétele.

Újrahasznosított hulladékok fajtája, mennyisége.

Termelt energia mennyisége.

Lerakott hulladék típusa és mennyisége.

A megvalósítás előtti alapállapot mérési eredmények összevetése a létesítést követően mért adatokkal.

Rekultivált lerakók száma, területe.

Foglalkoztatottság növekedése.

Gazdasági haszon.

Környezetállapot javulás.

VI. Lakossági és közszolgáltatási eredetű zaj- és rezgésszennyezés elleni védelem

Alapállapot

A kistérségben jelentős - a megengedett határértéket folyamatosan meghaladó mértékű - koncentrált zaj- és rezgésforrás nincs nyilvántartva. Folyamatos gondot Kiskunfélegyházán a közlekedés, ill. eseti gondot szinte minden településen a vendéglátás okoz.

Az autópályáról Kiskunfélegyházára irányuló forgalom jelentős zaj- és rezgésterhelést okoz.

A folyamatosan növekvő személygépkocsi - állomány és a közúti forgalom, a mezőgazdasági tulajdonviszonyok átszerveződése miatt, valamint a kiskereskedelmi hálózat szállítási igénye, szállítók telephelyi kialakítása esetenként már ma is okozhatnak olyan időszakos terheléseket, amelyek az ott lakók életét zavarhatják.

E téren az új létesítményekhez kapcsolódó környezetterhelési állapotváltozások engedélyeztetési eljárásban való szabályozása hozhat / tarthat megfelelő állapotot.

Stratégiai cél az NKP alapján:

- ZAJ - 1.:** Középtávon a nemzetközileg elfogadhatatlannak tekinthető 75 dBA terhelés fölötti helyzetek megszüntetése lehet az elérendő általános cél, míg hosszabb távon a legfeljebb 65 dBA terhelési szintet lehet még elfogadhatónak tekinteni.
- TEP - 4.:** A településeken a környezeti zaj- és rezgésterhelés egészséget- és közérzetet veszélyeztető hatásainak csökkentése.

Cél: A kistérség határértéket meghaladó zaj- és rezgésterhelésének megelőzése.

- F -1/1:** Új létesítmények megvalósításakor zaj- és rezgésterhelés számítások elvégzése, a szükséges védelem betervezése / megvalósítása.
- F - 1/2:** Közlekedés eredetű zaj- és rezgéscsökkentés az 5.6. fejezetben részletezettek szerint.
- F - 1/3:** A 65 dBA terhelési szint alatti értékek mindenkor érvényesítése.

A zaj- és rezgésvédelem alapvető előírásait a 12/1983. (V. 12.) MT rendelet tartalmazza. A rendelet célja, hogy az emberi környezet és az emberi egészség megóvása érdekében megállapítsa az azokat veszélyeztető zajok és káros rezgések elleni védelem alapvető szabályait. A rendelet szerint zaj- és rezgésvédelmi ügyekben az első fokú környezetvédelmi hatósági jogkört, a szolgáltató tevékenységet ellátó új és működő létesítmények esetén a polgármester, ill. a jegyző gyakorolja.

A helyi zaj- és rezgésvédelmi szabályokat a népjóléti miniszter által a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszterrel egyetértésben meghatározott keretek között az önkormányzat állapítja meg.

Az önkormányzatnak rendeletileg lehetősége van a határértékkel meg nem ítélt, de zavaró zajok szabályozására is. Az erre vonatkozó rendelet korlátozhatja, ill. tilthatja a meghatározott településrészekben a zajos tevékenységek éjszakai folytatását; előírhatja, pl.: a zajt okozó szórakozóhelyek nyitvatartási idejét.

Korlátozható továbbá az állattartás; szankcionálható a csendháborítás.

Az önkormányzat a közlekedési eredetű zajok csökkentése érdekében forgalomszervezéseket hajthat végre (egyirányúsítás; terelés; elkerülő útvonalak kijelölés; sebességkorlátozás; teherkorlátozás; behajtási idő korlátozása; stb.)

A zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról a 8/2002. (III.22.) KöM-EüM. együttes rendelet szól.

A határértéket túllépőkkel szemben zaj, ill. rezgésbírság kiszabására van mód.

A kistérségben

a) beavatkozást igénylő mértékű

- közlekedési eredetű zajterhelés – egyben rezgésterhelés – észlelhető,
- termelési eredetű zajterhelés észlelhető.

a) eseti beavatkozást igénylő mértékű

- vendéglátóipari eredetű zajszint – túllépés jelentkezik.

a) határértéket ugyan nem meghaladó, de esetenként zavaró mértékű

- közlekedési eredetű zajterhelést észlelnek,
- termelési eredetű zajterhelés.

Összességében az önkormányzatok főbb feladatai:

- a helyi zaj- és rezgésvédelmi szabályok megállapítása, erre önkormányzati rendelet kibocsátása:
 - a szolgáltató tevékenységet ellátó üzemi létesítményekre zajkibocsátási határérték megállapítása,
 - a zajvédelmi szempontból fokozottan védett területek kijelölése a lakó- és üdülőtérületek, a gyógy- vagy természetvédelmi területek meghatározott részén,
 - csendes övezet (-ek) kijelölése (kórház, kulturális és oktatási intézményeknél, stb.),
 - zaj- és rezgésbírsághoz rendelt határértékek, ill. bírságok mértékének meghatározása.
- a zajkibocsátó üzemek, intézmények, vendéglátó és kereskedelmi helyek nyilvántartása; azok rendszeres ellenőrzése és a szükséges intézkedések megtétele,
- zaj- és rezgésbírság fizetésére kötelezés,
- ismételt határérték túllépés esetén a nyitvatartási idő korlátozása,
- a közlekedési eredetű zajok csökkentése érdekében szükséges beavatkozások elrendelése (sebességkorlátozás; forgalomterelés; elkerülők építése, útjavítás; fásítás),
- önkormányzati lakásoknál házirend megalkotása,

- a megállapított zaj és rezgésvédelmi követelményeket a területrendezési tervekben érvényre kell juttatni.

Az alprogram szükségességének indoklása

A XX. századra jellemző urbanizáció a lakosságra ható zajterhelést jelentős mértékben növelte és ez a tendencia napjainkban is tovább tart.

A települések nagyobb forgalma; a többszintes épületekben az emberek közelsége miatti szomszédsági zajok mértéke; az iparban és a mezőgazdaságban alkalmazott nagyteljesítményű gépek zaja; a szolgáltatásokhoz kapcsolódó zajok összessége, stb. esetenként már elviselhetetlen mértékű terhet jelent a környezetre, ill. az ott élő emberekre. A zajpanaszok azt mutatják, hogy az emberek a zajt a levegő szennyezettsége után a második legnagyobb környezeti ártalomnak tekintik.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

A zaj- és rezgésterhelés csökkenése.

A környezet állapotának javulása.

Az egészséges életérő bővülése.

Az életminőség javulása.

A települések vonzerejének, ill. megtartó képességének javulása.

Társadalmi, gazdasági, környezeti hatások

A megengedhető határérték feletti zaj és rezgésterhelés nem csak az ott lakó emberekre, hanem a teljes élővilágra, ill. az épített környezetre is káros hatással van.

A káros hatások csökkentése ezért mind társadalmi érdekből, mind környezetvédelmi érdekből egyaránt fontos.

Az együttműködés formái

A zaj- és rezgésterhelés csökkentésében / szabályozásában alapvetően a kibocsátók, ill. a terhelést viselők vannak közvetlen kapcsolatban.

A szabályozások esetenként hatósági közreműködést, ill. önkormányzati beavatkozást is igényelhetnek.

Fontos szerepük van e téren is a civil szervezeteknek, mint érdekvédőknek.

Forrástérkép

Szakminisztériumi források (Gazdasági-, Környezetvédelmi-, Népjóléti-, Közlekedési-, Területfejlesztési).

Önkormányzati források.

Vállalkozói források.

Lakossági források.

Monitoring elemek

Zaj-, és rezgésmérések.
Intézkedések száma és mértéke.
Kirott bírságok mértéke.

Tervezett fejlesztések és azok forrásai

Önkormányzati tevékenységként a rendeletalkotás és az ellenőrzés jelentkezik, amely a normatív támogatásban finanszírozott.

A közlekedéshez, a termeléshez és a vendéglátáshoz kapcsolódó fejlesztések / védelmi berendezések megépítése és üzemeltetése a termelők és üzemeltetők költségére valósítható meg.

VI.1. Légszennyezés elleni védelem

Levegőminőség, légszennyezés

A helyi tapasztalatok alapján levegőminőségi határérték túllépés Kiskunfélegyháza belvárosában észlelhető.

Levegőszennyezést elsősorban:

- a közlekedés;
- a helyi hulladéklerakók eseti égése;
- a tarlóégetés (illegális tevékenység);
- a hagyományos fűtési módok;
- a lakossági hulladékégetés;
- a mg. diffúz porszennyezése;
- eseti talajerózió (deflációs - porszennyezés);
- az állattartás okozhat.

Stratégiai cél a NKP alapján:

A **LEV - 1. - LEV - 8.** pontok részletes leírást tartalmaznak a célokról, melyből a kistérségre vonatkozóan az alábbi kivonatolás tehető:

- közlekedési eredetű emissziók csökkentése;
- kommunális fűtésből, ill. lakossági hulladékégetésből származó káros kibocsátások csökkentése;
- szálló por terhelésének csökkentése;
- pollenszennyeződés lehetőségének megakadályozása;
- az állattartás feltételeinek szabályozása.

Cél: a környezeti levegő minőségének tartós és hatékony megóvása és javítása, az emberi egészség védelme és a környezet állapotának megőrzése.

- F -1/1.:** A szállópor és a toxikus anyag kibocsátások csökkentése.
- F - 1/2.:** A közlekedési eredetű légszennyezések csökkentése (elkerülő utak, szállítási igények racionalizálása, tömegközlekedés fejlesztése, vasúti közlekedés / szállítás fejlesztése, stb.
- F - 1/3.:** Deflációt csökkentő földvédelem megvalósítása.
- F - 1/4.:** Gázfűtésre való átállás folytatása / befejezése.
- F - 1/5.:** Repülőgépes növényvédelem előírásainak maximális betartása.
- F - 1/6.:** Engedélyezési eljárások szakmai színvonalának emelése, az előírt feltételek betartásának ellenőrzése.
- F - 1/7.:** Új létesítmények megvalósításakor a várható kibocsátási értékek számítása, a védelemhez szükséges tisztítókapacitás betervezése, megvalósítása, védőtávolságok betartatása / betartása.
- F - 1/8.:** Határértéken túli légszennyezést okozó létesítmények térségbe településének megakadályozása.
- F - 1/9.:** Üzemelő létesítmények ellenőrzése (malom, takarmánykeverő / szállító, állattartó telepek, belterületi állattartás, üzemek, vállalkozások, stb.) szükséges beavatkozások előírása, megvalósítása.
- F - 1/10.:** Légszennyezést okozó közúti járművek forgalomból való kizárása.
- F - 1/11.:** Tarlóégetés tiltása / megakadályozása.
- F - 1/12.:** Hulladékégetés tiltása, szemétteleni égetés megakadályozása, előfordulása esetén azonnali oltása.
- F - 1/13.:** Gyomirtás a parlagterületeken / közterületeken / vízfolyások mentén, stb. a pollenszennyeződés megelőzése / megakadályozása érdekében.

Az önkormányzatok feladatai a levegőtisztaság védelemben:

- Az önkormányzat jegyzője:
 - környezetvédelmi hatósági hatáskörben eljár a háztartási berendezések forrásainak, valamint a 140 kW névleges bemenő hőteljesítményt meg nem haladó tüzelő- és egyéb, kizárólag füstgázt kibocsátó berendezések forrásaival kapcsolatos levegőtisztaság-védelmi ügyekben,

- ellenőrzi a háztartási berendezések légszennyező forrásaira, valamint a 140 kW névleges bemenő hőteljesítményt meg nem haladó tüzelő- és egyéb, kizárólag füstgázt kibocsátó berendezések forrásaira megállapított levegővédelmi követelmények betartását,
 - hatáskörén belül a levegőminőség-védelmi előírások, tilalmak megszegőivel szemben bírságot szab ki és hatósági intézkedést kezdeményez,
 - hatósági intézkedést kezdeményez a levegőtisztaság-védelme érdekében más hatóságoknál és szerveknél,
 - közreműködik az intézkedési programok készítésében és hatósági hatáskörében határozatban kötelezi a légszennyezőket a rájuk vonatkozó feladatok végrehajtására,
 - a hatáskörébe tartozó légszennyezők levegőterheléséről kérésre adatokat szolgáltat a környezetvédelmi felügyelőségnek,
 - a környezetvédelmi felügyelőséggel, a közegészségügyi és közlekedési hatósággal együttműködve rendszeresen értékeli illetékességi területének légszennyezettségi állapotát, arról a lakosságot tájékoztatja.
- Az önkormányzat rendeletben szabályozza: az állattartást; az avar és kerti hulladék égetését; a háztartási tevékenységgel okozott légszennyezettséget; a tevékenységi korlátozások és felfüggesztések kritériumait; az ellenőrzések módját és gyakoriságát; a közlekedési eredetű levegőszennyezés csökkentése érdekében teendő intézkedéseket (fásítás, forgalomterelés / korlátozás, stb.) a gáztalanítást – (benne a parlagfű irtását), az egyedi védelmet; az engedélyezési előírásokat, stb.

Az alprogram szükségességének indoklása

A levegő környezetünk alapvető eleme, jó minősége / tisztasága a megfelelő települési környezet meghatározó feltétele. A levegő szennyeződése súlyos következményekkel járhat egyrészt az emberi egészségre, másrészt minden más környezeti elemre.

A 21/2001. (II. 14.) Korm. rendelet a "levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról" az EU direktíváinak (96/ 62/EGK irányelvek és a 97/101/EGK határozat) figyelembe vételével új alapokra helyezte a levegővédelmet. Ezzel párhuzamosan a kormányrendeletet követő - annak végrehajtását szabályozó - miniszteri rendeletek részletesen is szabályozzák mind a hatóságok, mind az önkormányzatok, mind a vállalatok ezzel kapcsolatos feladatait és kötelezettségeit. A rendeletbe foglaltak végrehajtása új szemléletmódot követel mind a jogalkotóktól, mind a jogalkalmazottaktól.

A levegővédelmi követelményeket az országos és regionális környezetvédelmi, ill. társadalmi - gazdasági programok, tervek; a területfejlesztési, terület- és településrendezési tervek kidolgozása során, valamint az önkormányzatok környezetvédelmi programjában, a gazdálkodó szervezetek tervében és a műszaki tervezésben - külön jogszabályokba foglaltak szerint - érvényesíteni kell.

Alapvető szabályozási előírás: Tilos a környezeti levegő olyan mértékű terhelése, amely légszennyezést vagy határértéken felüli légszennyezettséget okoz, valamint a környezeti levegő bűzzel való terhelése. Ezért a levegőterhelést okozó forrásokra kibocsátási határértékeket, ill. levegővédelmi követelményeket kell megállapítani.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

A szennyező források számának és a kibocsátott légszennyező anyagoknak a csökkenése és ezzel a környezetállapot javulása.

Az egészséges életér feltételeinek a javulása.

A térség vonzerejének a növekedése.

Megbetegedések számának csökkenése.

Gazdasági haszon.

Társadalmi, gazdasági, környezeti hatások

A térség levegőminőségét alapvetően a közlekedés befolyásolja.

A kistérségben:

- a) emelt szintű közlekedési légszennyezés jelentkezik az M5-autópályáról az elkerülő utak-
ra irányuló forgalom következtében az elkerülő útvonalak mentén.
- b) Allergiás tüneteket okozó pollenterhelés jelentkezik a nem művelt, ill. elhanyagolt terü-
letek gyomnövényzetének hatására.

Az együttműködés formái

A levegőminőség védelme a hatóságok, a szakhatóságok, az önkormányzatok, a vállalkozások és a lakosság közös összefogásával részben hatósági kötelezések, részben önkéntesség alapján valósul meg.

Forrástérkép

Szakminisztériumi források.

Területfejlesztési támogatások.

Önkormányzati források.

Vállalkozói források.

Lakossági források.

Monitoring elemek

Légszennyező anyagok koncentráció változása (SO₂; NO₂; NH₃; Pb; Cd; CO; szálló por; al-
lergén anyagok, stb.).

Bűzterhelés csökkenése.

Betegségek számának csökkenése.

Tervezett fejlesztések és azok forrásai

Önkormányzati feladatként e téren is a rendeletalkotás és az ellenőrzés jelentkezik.

Az üzemeket / vállalkozásokat terhelő fejlesztéseket, ill. a rekultivációs védelmet nekik kell saját forrásból megvalósítani.

VII. Helyi közlekedésszervezés és forgalomszabályozás

VII.1. Helyi közlekedésszervezés

A kistérség közlekedési adottságai:

- A térség települései – kivéve Tiszaalpár - közvetlen összeköttetésben állnak a nemzetközi forgalmat is bonyolító 5. számú főúttal - Kiskunfélegyháza az M5 autópályával is -, így a forgalom a településeket közvetlenül érinti.
- A közutak:
 ⇒ kedvezőtlen vonalvezetésűek, mert nagyrészt mindenütt érintik a települések belterületét,
 ⇒ helyenként szűk keresztmetszetűek, ami jelentősebb forgalmi környezetterhelést jelent a belterületen;
- a mellékutak egy részének műszaki állapota rossz, terhelhetősége alacsony;
- a településeken belül kevés az olyan út, amely alkalmas lenne forgalomterelés melletti terheléscsökkentésre;
- kevés a kerékpárút, amely biztonságosabbá és egészségesebbé tenné az ebben a térségben is jelentős közlekedési forma használatát.

A gazdasági helyzet javulása továbbá kiválhatja a zajt, bűzt és légszennyezést okozó közúti közlekedés jelentősebb növekedését, ezért az alábbi fejlesztések megvalósítását fontosnak tartjuk.

Stratégiai célkitűzések a NKP alapján:

LEV-3. A közlekedési eredetű emissziók csökkentése:

- közlekedési / szállítási igények szabályozása,
- tömegközlekedés fejlesztése,
- gépjárműállomány korszerűsítése,
- a kibocsátások csökkentése,
- elkerülő utak építése.

TEP-1. A települési légszennyezés csökkentése.

TEP-4. A településeken a környezeti zaj- és rezgésterhelés egészséget és közérzetet veszélyeztető hatásának csökkentése.

/C=Cél;F=Feladatok/

C - 1.: Főúthálózati fejlesztések.

F - 1/1.: M 5 autópálya fejlesztése.

F – 1/2.: 451-es főút fejlesztése.

C - 2. Elkerülő utak építése.

F - 2/1.: Kiskunfélegyháza elkerülő útjai kiépítésének bővítése.

F - 2/2.: A településeken belüli lehetséges forgalomterhelés / forgalom megosztás megvalósítása.

C - 3. Összekötő úthálózat fejlesztése.

F - 3/1.: Összekötő utak építése a települések között.

F - 3/2.: Kiskunfélegyházát a szomszéd településekkel összekötő utak fejlesztése.

F - 3/3.: Mezőgazdasági bekötő- és feltáró utak építése.

C - 4.: Belső úthálózat fejlesztése.

F - 4/1.: Belső úthálózati fejlesztések megvalósítása; portalanított utak építése a meglévő földutak helyett.

F - 4/2.: Megfelelő számú parkolóhely kialakítása.

F - 4/3.: Külterületi úthálózatok fejlesztése, rendszeres karbantartása.

C - 5.: Kerékpárút fejlesztések.

F - 5/1.: A települések között.

F - 5/2.: A települések belterületén.

F - 5/3.: Kiskunfélegyháza belterület és a külterületi zártkertek, külterületi lakónegyedek között.

A közlekedés fejlesztésével és működtetésével, valamint hatósági szabályozásával kapcsolatos feladatokat alapvetően a közúti közlekedésről és a vasútról kiadott törvény és rendeletek tartalmazzák.

Ezekre is építve az önkormányzatok fő feladatai e téren a következők:

- úthálózat fejlesztési program kidolgozása a feladatok ütemezésével,
- a helyi közúti közlekedéssel kapcsolatos önkormányzati feladatok ellátása:
 - a helyi közutak kezelése / kezeltetése,
 - a helyi közutak forgalmi rendjének kialakítása és biztosítása; a műszaki paraméterek és forgalmi, adatok nyilvántartása
 - a közúti személyszállítás megszervezése, üzemeltetése,
 - a helyi közutakkal kapcsolatos közlekedési hatósági feladatok ellátása,
 - a járműforgalom zajterhelésének és légszennyező hatásának a mérése, a védekezési feladatok ellátása vagy annak kezdeményezése,
 - forgalomterelések; terhelés korlátozások elrendelése, szabályozása,
 - a helyi parkolás szabályozása.
- a közlekedési létesítmények mentén a zaj- és levegő imissziós határértékek betartásának biztosítása közlekedésszervezési és forgalomszabályozási módszerekkel, valamint védelmi berendezésekkel / létesítményekkel.

a) Egyéb közlekedésszervezési módszerek

- a gyalogos közlekedés biztonságos feltételeinek a biztosítása,
- tömegközlekedés ésszerű menetirányának és menetrendjének a kialakítása,
- helyi érdekű vasútforgalom megszervezése / bővítése.

b) Egyéb forgalomszabályozási módszerek

- megfelelő forgalmi rend kialakítása egyirányúsítással, sebességkorlátozással, stb.,
- forgalomcsillapítás (körforgalom; terelőszigetek; fekvőrendőr; sávszűkítés, stb.),
- gyalogos és kerékpáros átvezetések biztonságos kiépítése.

c) Környezetvédelmi beavatkozások

- zaj- és levegővédelem (fasorok, erdősávok, cserjék ültetése).
- megfelelő útvonalak kialakítása (elkerülő utak; településszerkezeti előírások érvényesítése).

Az alprogram szükségességének indoklása

A közlekedés elsősorban a túlterhelt útvonalak mentén légszennyező, ill. zajszennyező hatású lehet. Az önkormányzatoknak ezért a településrendezés, ill. a településfelhasználás alakításakor figyelembe kell venniük a közlekedési útvonalakat, valamint a környezetterhelések csökkentésének lehetséges megoldásait.

A megfelelő települési környezet biztosítása és védelme érdekében az önkormányzatoknak figyelni és értékelni kell a közlekedési útvonalak és csomópontok légszennyezettségét, ill. zajosságát és ahol erre szükség van, ott forgalomterelési / forgalomszabályozási intézkedéseket kell kezdeményezni, ill. tenni.

Az elmúlt években kiépítésre kerülő elkerülő utak a közúti közlekedésből származó légszennyezést a belvárosban valamennyire csökkentették.

Megépítésre került elkerülők:

- a város DNY-i területén az 5-ös főutat és az autópályát összekötő út és az újbeton közötti kb. 2 km-es útszakasz kiépítése;
- 451-es út folytatása a várost teljesen kikerülve az 5-ös számú főútig
- befejezésre került a 451-es útnak (Csongrádra vezető főút) a város déli, 5-ös számú főúton található körforgalmi csomópontjáig történő kiépítése.

Kerékpárutak létesítése:

- Kiskunfélegyháza belterületén,
- Bugacpusztaháza- Kiskunmajsát összekötő turisztikai kerékpárút,
- Fülöpjakab- Kunszállást összekötő kerékpárút létesítése.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

A települések gyorsabb elérhetősége úgy, hogy azok belterületén kisebb zaj és levegőterhelés jelentkezik.

Belterületek forgalomcsökkenése.

Kistérség felértékelődése.

Társadalmi, gazdasági, környezeti hatások

A közlekedési hálózatok fejlesztésének gazdasági potenciált generáló hatása egyértelműen bizonyított. Az úthálózattal jól ellátott térségek vonzzák a befektetőket, a turistákat és kelles életvitelt biztosítanak a térségben élők számára.

A jól tervezett úthálózaton a várhatóan megnövekedő forgalom nem okoz káros mértékű többlet környezetszennyezést, sőt az elkerülő utak révén még csökkenés is prognosztizálható, tehát a fejlesztés pozitív hatású.

Az együttműködés formái

Az úthálózat és a vasúti közlekedés fejlesztése térségi és helyi érdekeket egyaránt szolgál, így célszerűen az összes érintett együttműködésével valósítható meg a leggazdaságosabban.

Az együttműködő felek: a minisztériumok, a Közútkezelő KHT.; az önkormányzatok, a lakosság; új építésű létesítményeknél a földtulajdonosok.

Forrástérkép

EU - s előcsatlakozási források.

Útalap.

Területfejlesztési támogatások.

Önkormányzati források.

Vállalkozói tőke.
Lakossági források.

Monitoring elemek

Úthálózati fejlesztések eredményeként jelentkező zajcsökkenések, ill. levegőminőség javulása
Belterületi forgalomcsökkenés.

VIII. IVÓVÍZELLÁTÁS

A kistérség településeinek egészséges ivóvízzel való ellátása megoldott.

A többnyire regionális vízellátó rendszerben a szükséges víztisztító berendezések kiépültek.

Stratégiai célkitűzések a NKP alapján:

- VIZ - 12.** az engedély nélküli felszín alatti vízkitermelések megszüntetése.
- VIZ - 14.** A felszín alatti vizeket veszélyeztető szennyező források felderítése veszélyeztetés megszüntetése.
- VIZ - 15.** A nitrát terhelés és a nem természetes eredetű diffúz mikro szennyeződések csökkentése.
- EMB - 3.** Az ivóvízellátással kapcsolatban az arzéntartalmú ivóvizek, a bakteriológiai fertőzőttség, a nitrát tartalom és a klórozási melléktermékek kérdésének megnyugtató rendezése.

Cél: **Az egészséges ivóvíz - szolgáltatás fenntartása.**

- F - 1/1.:** A meglévő vízbázisok védelme, az azokat veszélyeztető szennyező források feltárása és megszüntetése.
- F - 1/2.:** Az üzemelő- és a potenciális távlati vízbázisok védőidomain előírt beavatkozások végrehajtása.
- F - 1/3.:** A már működő tisztítóberendezések szakszerű üzemeltetése, a tisztítás során keletkező melléktermékek szakszerű elhelyezése.

F - 1/4.: A vízellátó hálózatok szükség szerinti tisztítása, karbantartása, tisztításkor a kikerülő szennyeződések szakszerű kezelése / elhelyezése.

F - 1/5.: Az engedély nélküli felszín alatti vízkitermelések megszüntetése.

VIII.1. Vízisztító művek kiépítése, fejlesztése

Az alprogram leírása

A helyi önkormányzatokról szóló törvény 8. §. (4) bekezdése az önkormányzatok kötelező feladatává tette a gondoskodást az egészséges ivóvízellátásáról. Ezt a feladatot a kistérség önkormányzatai lényegében teljesítették, így jelenleg minden településen megfelelő mennyiségű és minőségű ivóvíz áll rendelkezésre hálózati vízellátással.

Az ivóvízminőség követelményeit a 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet, ill. az MSZ 450 - es szabványsorozat és az MSZ 62 szabvány tartalmazza. A vízminőséget akkreditált laboratóriumok ellenőrzik egységes vizsgálati módszerekkel.

Az alprogram szükségességének indoklása

A fogyasztók számára szolgáltatott ivóvíz minőségét alapvetően a vízbázison nyert víz minősége, a vízkezelés eredményessége és a vízellátó hálózatban bekövetkező másodlagos vízszennyeződés (a vízkezelés során, vagy a vízhálózatban létrejövő kémiai és biológiai folyamatok révén keletkező szennyeződések) határozza meg.

A vízbázisból nyert víz minősége adottság, amely külső hatásokra kedvezőtlen irányban változhat. E kedvezőtlen változások megelőzését szolgálja a Kormány által korábban jóváhagyott vízbázis védelmi program.

A másodlagos ivóvíz szennyeződést nagyban befolyásolja a csőhálózatba betáplált víz minősége és hőmérséklete, a csőhálózat állapota és karbantartása. Üzemeltetői feladat ezen tényezők szakszerű kezelése és a fogyasztási ponton megfelelő minőségű ivóvíz szolgáltatása. A jelenlegi ismeretek szerint több településen is szükséges a hálózati korszerűsítést elvégezni úgy, hogy a vízminőség javítás / biztosítás mellett a hidraulikai feltételek javítását is szolgálja.

A kistérség vízellátása regionális rendszerként megoldott, így az ivóvíz minőségének védelme és biztosítása kistérségi közös érdek, egyben feladat.

Meghatározó jogszabályok

- 38/1995. (IV. 5.) Korm. rendelet a közműves ivóvízellátásról és a közműves szennyvízelvezetésről,
- 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízi létesítmények védelméről,
- 33/2000. (III. 17.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek minőségét érintő tevékenységekkel összefüggő egyes feladatokról,
- 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

Az ivóvíz minőségének a megfelelése a (hazai szabványoknak; és az EU irányelveknek).
 Vízkezelő technológiák megvalósulása; meglévők fejlesztése.
 Hálózati rekonstrukciók elvégzése.
 Üzemeltetői szervezet fejlesztése.
 Akkreditált laborok számának növelése.
 Gazdaságos megvalósítás és üzemeltetés.

Magyarország az Európai Unióhoz való csatlakozásakor vállalta, hogy a lakosság által fogyasztott ivóvíz minősége az ország minden településén meg fog felelni a WHO ajánlása alapján megfogalmazott Európai Unió előírásoknak legkésőbb 2009-ig. Emiatt szükségessé vált a hazai ivóvíz-szolgáltatás felülvizsgálata – elsősorban vízminőségi szempontból. Az ivóvíz-minőség-javító program az önkormányzatok önerejéből, magyar állami és Európai Unió támogatás nélkül a Dél-alföldi Régióban sem valósulhatna meg.

A nem megfelelő minőségű ivóvíz miatt Regionális Ivóvíz-minőség Javító Program előkészítésére került sor. A települési önkormányzatok és a Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Tanács 2005. november 18-án létrehozta a Dél-alföldi Ivóvízminőség-javító Konzorciumot, mely szervezeti formát leginkább az Európai Unió preferálja.

A projekt által kitűzött célok a következők:

- A Projekt keretében a régió összes településén lehetővé válik az egészséges ivóvíz szolgáltatása, melynek minősége megfelel a 201/2001. (X.25.) Kormányrendeletben meghatározott kémiai komponensek határértékeinek.
- Javul a települési ivóvíz szolgáltatás minősége és üzembiztonsága, csökken a másodlagos szennyeződések lehetősége, valamint a vízvesztesség mértéke.
- Vonzóbbá válik a régió a minőségi infrastruktúrát igénylő (pl. élelmiszeripari) vállalkozások számára.

Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat részvételével létrejött a „KÉKVÍZ” Észak-Bács-Kiskun Megyei Ivóvízminőség Javító Program megvalósítására a projektársulás.

Társadalmi, gazdasági, környezeti hatások

Alapvető társadalmi-, gazdasági- és környezetvédelmi követelmény a megfelelő mennyiségű és minőségű ivóvíz biztosítása a térségben (az ivóvízzel való ellátottság alapvető jog).

A fejlesztés szükségessége nem vitatható, megvalósítása létkérdés a teljes kistérségre vonatkozóan.

Az együttműködés formái

A helyi önkormányzatokról szóló törvény szerint az egészséges ivóvízről való gondoskodás önkormányzati feladat. A kapacitások kiépítése csak jelentős támogatottsággal valósítható meg, az üzemeltetés bizonyos költségszint felett szintén támogatottságot igényel.

A feladatkör tehát csak a kormány, a hatóságok, az önkormányzatok, az üzemeltetők és a lakosság közös együttműködésével valósítható meg.

Forrástérkép

Címzett támogatás.
Kiegészítő hazai források.
Területfejlesztési források.
Önkormányzati forrás.
Üzemeltetői forrás.
Hitel.
Lakossági forrás.

Monitoring elemek

Tisztított vizek mennyiségi és minőségi paraméterei.
Befektetett források nagysága és összetétele.
Vízdíjak mértékének változása.
Foglalkoztatottság növekedése.
Gazdasági haszon (ár- és adóbevételek növekedése).

Tervezett fejlesztések és azok forrásai

A megvalósítás csak támogatással képzelhető el, így az erre vonatkozó fajlagos költségek jelenthetnek majd iránymutatást a várható költségekről.

Az alprogram megnevezése

VIII.2. Vízbázisok védelme

Az alprogram leírása

Ivóvízbázisok védőidomainak lehatárolása

Az ivóvízbázisok védelme olyan országos feladat, amelyet központi irányítással és finanszírozással lehet / kell megoldani annak ellenére, hogy a vízgazdálkodásról szóló törvény a települési önkormányzatok számára jelöli meg kötelező feladatként a lakosság egészséges ivóvízzel való ellátását.

A vízbázisvédelem tágabb értelemben a felszíni és a felszín alatti vizek mennyiségi és minőségi védelmét jelenti. A hazai gyakorlatban a vízbázisvédelmi programok az ivóvíz-minőségű felszín alatti vizek védelmére vonatkoznak; mert a vízbázisok több mint 90 % - át a felszín alatti vizek adják.

Az utóbbi években egyre inkább ismertté vált a felszín alatti vízkészletek elszennyeződésének veszélye, és ez azt bizonyítja, hogy a vízbázisok sok esetben nincsenek olyan biztonságban, mint ahogy ezt korábban feltételezték.

Ugyanakkor tény, hogy a megfelelő minőségű ivóvízellátás hosszú távú megőrzésének a legmegnyugtatóbb, egyben a legolcsóbb módja a vízbázis védelme.

A kistérségben található vízbázisok közül a vízmező természet-földtani szempontból sérülékeny környezetben van, ezért is fontos a vízbázis védelmi előírások maradéktalan megvalósítása.

Az alprogram szükségességének indoklása

A fogyasztók számára szolgáltatott ivóvíz minőségét alapvetően a vízbázison nyert víz minősége határozza meg, ezért arra kell törekedni, hogy a vízbázisok hosszú távon is védettek legyenek a szennyező hatások ellen.

A 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet szabályozza a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízi létesítmények védelmének rendszerét és folyamatát.

A rendelet hatálya az ivóvíz-minőségű vízigények kielégítését, az ásvány- és gyógyvízhasznosítást szolgáló, igénybe vett, lekötött vagy távlati hasznosítás érdekében kijelölt vízbázisokra, továbbá az ilyen felhasználású víz kezelését, tárolását, elosztását szolgáló vízi létesítményekre terjed ki, amelyek napi átlagban legalább 50 személy vízellátását biztosítják. A rendelet szerint ezeket fokozott védelemben kell tartani és a védelem érdekében a rendelet szerinti védőidomot, védőterületet, védősávot kell kijelölni.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

A vízbázisok - mennyiségi és minőségi - védelmi feladatainak a megismerése, ill. a szükséges beavatkozások megvalósítása.

A térség vonzerejének növekedése.

A környezetállapot javulása.

Társadalmi, gazdasági, környezeti hatások

A törvényben és a rendeletekben előírt és szabályozott vizsgálatok elvégzése arra irányul, hogy a tervezett beavatkozások káros környezetterhelés nélkül legyenek megvalósíthatók és üzemeltethetők a térségben.

Az együttműködés formái

Az összehangolt fejlesztések megvalósíthatósága minden érdekelt fél együttműködését igényli kistérségen belül és azon túl is.

Az együttműködő felek: az önkormányzatok; a tervezők - hatóságok - szakhatóságok; a civil szerveződések; a befektetők - vállalkozók; a betelepülő, ill. átmenő turisták; a szolgáltatók (közüzemi-, vendéglátó-, szervező-, stb.)

Forrástérkép

EU - s források

Befektetői / vállalkozói tőke.

Szakminisztériumi források.

Területfejlesztési források.

Munkaügyi támogatások.

Önkormányzati források.

Lakossági források.

Hitelek.

Monitoring elemek

Egészséges ivóvíz mennyisége és minősége.
 Befektetett források nagysága és hatékonysága.
 Vízdíjak mértékének változása.
 Foglalkoztatottak számának változása.
 Gazdasági hatások változása.
 Környezetállapot - mutatók változása.

IX. Energiagazdálkodás, energiatakarékosági fejlesztések; megújuló energiaforrások fejlesztése

Az alprogram leírása

Az energiagazdálkodási és energiatakarékosági program egy rendkívül összetett kérdéskör fontosságára kívánja felhívni a figyelmet. Az energiával való takarékoskodás főbb részterületei közül jelenleg a közvilágítás korszerűsítése és az intézmények fűtésének és világításának a korszerűsítése folyik a legintenzívebben a kistérségben elsősorban a jelentős mértékű támogatottság miatt. De e programkörbe tartozik, pl. az épületszigetelések kezdeti vagy utólagos megvalósítása; a világítás-, a közlekedés-, a fűtés-, a főzés-, a meleg víz használat-, a háztartási gépek-, a hűtők és fagyasztók energia-felvételével való takarékoskodás éppúgy, mint a termelés és szolgáltatás energia-felhasználása.

Ide tartozik továbbá a megújuló energiaforrások részarányának növelése is, mint pl.: hulladékokból - hő; napenergia - szélenergia- és vízenergia, ill. a biogáz hasznosítás is, vagy pl. az átváltás PB gázzal földgázra, vagy bioerdők telepítése rekultivált bányaterületekre.

A vizsgált kistérség energiagazdálkodási létesítményei korábban kiépültek, megfelelő biztonsággal látják el feladataikat, és potenciális üzemeltetői kezelésben vannak.

Ennek megfelelően e téren a kistérségnek zömmel közvetett feladataik vannak: a lehetőségek minél nagyobb mértékű kihasználásával, ill. az üzemeltetők segítségével.

IX.1. A villamos energiaszolgáltatásban az alaphálózat biztonságának fokozása üzemeltetői feladat.

A kistérség villamos energia ellátásának biztonsága érdekében tervezett szolgáltatói fejlesztések megvalósítása szükséges. Főelosztó- és alaphálózati bővítésekre, új trafóállomások letelepítésére, ellátó hálózatok felújítására a célirányos vállalkozásfejlesztésekhez kapcsolódóan lehet szükség.

Önkormányzati feladatok:

Cél: Energiatakarékos megoldások alkalmazása.

- F - 1/1.:** Közvilágítás korszerűsítés megvalósítása minden településen energiatakarékos megoldások alkalmazásával.
- F - 1/2.:** Energiatakarékos izzók, ill. berendezések alkalmazása a közintézményekben, hivatalokban.
- F - 1/3.:** Szigetelések, nyílászáró - cserék végrehajtása.
- F - 1/4.:** Másodlagos, ill. megújuló energiaforrások használatának növelése.

IX.2. A gázellátás elterjedése érzékelhető levegőtisztaság javulást hozott a térségben is elsősorban a fűtőkorszerűsítés következtében.

Önkormányzati feladatok:

Cél: A gázfelhasználás támogatása lakossági és vállalkozói vonalon.

- F - 1/1.:** A még hagyományos tüzelésűek átállítása gáztüzelésre.
- F - 1/2.:** A gazdálkodóknál / vállalkozóknál üzemelő hagyományos tüzelésű kazánok átállításának szorgalmazása / támogatása gázüzemre.
- F - 1/3.:** Új termelő kapacitások létesítésével a gázfelhasználású technológia előírása / támogatása (vezetékes vagy tartályos).

IX.3. Hévízek hasznosítása

A térség egyik legnagyobb természeti adottsága, egyben értéke a hévízkészlet.

A működő hévíz kutakon kívül több lezárt kút is található a térségben, mely megfelelő körülmények mellett termelésbe állíthatók lehetnek.

A termálvíz, mint hasznosítható természeti erőforrás egyben potenciális vízszennyező - bázis is, amely az egyébként is sérülékeny felszíni vízrendszert is veszélyeztetheti, mivel a használt vizek elhelyezése jelenleg szinte kizárólag a felszíni vízfolyásokba történik. Ezért új kitermelés / hasznosítás csak akkor valósítható meg, ha annak a környezetre gyakorolt negatív hatásainak megszüntetését megoldják.

Cél: A vízbázisok védelme, a hévízkészlet szakszerű kitermelése és hasznosítása a rétegyomás megőrzésével, ill. a keletkező " hulladékvizek " szakszerű kezelésével

- F - 1/1.:** A vízbázisok védelmét biztosító tervezési / kivitelezési üzemeltetési feladatok elvégzése.
- F - 1/2.:** A meglévő hévízhasználatok gazdaságos üzemeltetése.; a környezetterhelést okozó paraméterek (gáz, kő, só) előírások szerinti kezelése.
- F - 1/3.:** Új hévízhasználatok gazdaságos hasznosítási lehetőségeinek feltárása és megvalósítása (gyógyfürdő, fűtés, termál-, biokertészet, stb.) környezetvédelmi előírások (pl. befogadó terhelhetősége) betartásával.
- F - 1/4.:** A keletkező hulladék vizek szakszerű kezelése / elhelyezése.
- F - 1/5.:** Együttműködési lehetőségek vizsgálata és megvalósítása térségen kívüli együttműködés keretében.

Az önkormányzatoknál készíthető energiagazdálkodási program főbb tartalmi elemei:

- a jelenlegi és a távlati energia felhasználás meghatározása,
- az energiaigény kielégítését szolgáló rendszerek területi megoszlása, a különböző típusú, energiahordozókra alapozott fogyasztási szerkezeti arányok rögzítése,
- a megújuló energiaforrások lehetséges típusai, hasznosíthatósági területei és arányai.

A kistérségben a hulladékból nyerhető energiatermelésre vannak konkrét elképzelések.

A kistérség településein a megújuló energiaforrások közül a nap-, a szél-, a bio- és geotermikus energiaforrások, valamint a hőszivattyúk hasznosítására van lehetőség eltérő arányban. A hasznosításhoz szükséges technológiák már rendelkezésre állnak, ezek révén fűtés, meleg víz - ellátás, villamos energiatermelés, motorhajtás valósítható meg.

Külön kiemelést érdemel a szőlőtermesztésből származó nagy mennyiségű venyige, mint lehetséges energetikai vagy komposzt alapanyag, melynek célirányos hasznosítása jelenleg még nem megoldott.

Az alprogram szükségességének indoklása

Az energia, ill. annak használata az élet minden területén jelen van, a folyamatokban energiaáramlás mindig történik.

Az energiatermelés és a felhasználás jelentős mértékű környezetterheléssel jár, ezért nem mindegy, hogy mennyi és milyen eredetű energiát használunk.

A városiasodás kialakulása, pl. alapvetően megváltoztatta az energiafelhasználás szerkezetét. A szilárd tüzelőanyagok helyett előtérbe került a folyékony és a gáznemű tüzelőanyagok használata.

A tüzelőanyagok minőségének változásával jelentősen módosulhat a kibocsátott szennyezőanyagok mennyisége és összetétele csökkentve vagy növelve a légszennyezettséget.

Magyarországon a villamosenergia-ipar az összes kéndioxid kibocsátás közel 40 % - át, a nitrogén - oxidok közel 20 % - át termeli. Jelentős környezeti- és egészségügyi terhelést okoz a szén, az olaj és a földgáz kitermelése is.

Ezen energiaforrások felhasználása mellett elkerülhetetlennek, egyben halaszthatatlannak látszik a tiszta és környezetbarát megújuló energiaforrások részarányainak folyamatos növelése. A nap-, a szél-, a bio-, a víz-, és a geotermikus energia hasznosítása ugyanis hazai megújuló energiaforrásként jelentősebben csökkentheti energetikai függőségünket a hagyományos - de nálunk inkább vásárolt és behozott - energiaforrásoktól.

Erre vonatkozik a 21/1993. (IV. 9.) OGY határozat az energiapolitika főbb stratégiai irányairól, valamint a 28/1995. (VII. 25.) IKM rendelet a megújuló energiaforrások hasznosításának elősegítéséről.

Az Országos Energiatakarékossági, ill. az Energiahatékonyság - növekedést Elősegítő Cselekvési Program alapján megállapítható, hogy a helyi megújuló energiaforrások hasznosítása költségcsökkentést eredményezhet.

Az önkormányzatok ez irányú igényüket és elvárásaikat települési energiagazdálkodási programban, ill. a rendezési- és településfejlesztési terveikben fogalmazhatják meg.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

Az erőforrásokkal való racionálisabb gazdálkodás.

A fajlagos energia-felhasználás csökkenése.

Környezetterhelés csökkenése.

Hulladékok újrahasznosítása.

Megújuló energiaforrások részarányának növekedése.

Térség versenyképességének, imázsának növekedése.

Gazdaságosság növekedése.

Társadalmi, gazdasági, környezeti hatások

Az energiatakarékosságnak, ill. a megújuló energiaforrások hasznosításának rendkívül kiterjedt szakirodalma van, és ezek között közvetlenül a lakosságnak szólók is vannak. Így tulajdonképpen mindenki hozzájuthat az őt érdeklő-, ill. az általa kívánt megoldás műszaki paramétereire, hatásmechanizmusához.

Az energiatakarékosság társadalmi- és gazdasági hatása jó, a környezetterhelés csökkentésében, pedig kifejezetten kedvező hatással bír.

A fejlesztés hatásának egyik elemeként az is kiemelhető, hogy az intézményi világítás korszerűsítése az ott dolgozók / tanulók szemét is jobban kíméli, így hosszútávon egészségjavító hatással is jár.

Az együttműködés formái

A közvetlen kapcsolat a gyártók - szolgáltatók - fogyasztók között valósul meg gazdasági érdekelttség érvényesülésével.

Forrástérkép

Minisztériumi támogatások.
 Önkormányzati saját erő.
 Befektetői tőke.
 Alapítványi tőke.
 Lakossági források.

Monitoring elemek

Nem megújuló energiaforrások részarányának kimutatása.
 Fajlagos energia-felhasználás mérése.
 Környezetterhelési értékek változása.
 Gazdaságossági mutatók.

X. Zöldterületi gazdálkodás

A kistérség 9 településének mindegyikében található kisebb - nagyobb zöldterület, amely rendezett és gondozott.

A belterületi zöldfelületek jelentősebb területi növelésére egyes településeken már nincs mód, a közigazgatási területen viszont jelentős azon területek mértéke, mely erdőtelepítésre alkalmas.

Ezen területek erdősítése jelentősen növelheti a térség erdősültségét, ami a mezőgazdaságnak is hasznos lehet (alacsony termőértékű területek gazdaságosabb hasznosítása, tájvédelem, szél elleni védelem, klímajavítás, vízgazdálkodási helyzet javítása, településvédelem, stb.).

Természetvédelmi - környezetvédelmi szempontból is fontos és kívánatos egy nagyobb arányú erdősítés a térségben (zöldfolyosó, vizek tisztaságának védelme, a táj szépségének gazdagítása, zaj- és por elleni védelem, a fajok sokféleségének fenntartása, a növény-, rovar- és állatvilág természetes élőhelyének kiterjesztése, levegőtisztaság - védelem, stb.), ami egyben kedvező hatása mellett munkahelyteremtőként is javíthatja az ott élő emberek életkörülményeit / életminőségét.

Az erdőtelepítéssel kapcsolatban fontos tudni, hogy azt:

- nem lehet csak és kizárólag a gyenge talajadottságú területek hasznosításának automatikus megoldásának tekinteni, mert vannak olyan gyenge talajadottságú területek, ahol a fa meg sem marad;
- nem célszerű szétszórt, apró parcellákon végezni, kedvezőbb a minél nagyobb erdőtömbök kialakítása, pl. társulási formában való megvalósítással;
- az egyéb térhasználatokkal is össze kell hangolni.

A kistérség települései elismerésre méltó fontosságot tulajdonítanak zöldterületeik ápolására és fejlesztésére. Az eddig elvégzett nem csekély munka mellett további zöldterületi fejlesztéseket is terveznek, amelyek megkülönböztetett mértékű támogatottságra érdemesek.

Stratégiai célok a NKP alapján:

- TEP - 5.** A települési zöldfelületek lehető legnagyobb mértékű fejlesztése mind minőségi, mind mennyiségi vonatkozásban, a belterületi zöldfelületek kiterjedésének szinten tartása, ill. növelése elsősorban a nagyvárosokban. A sport- és rekreációs szerepű létesítmények és területek kiemelt gondozása.
- TEV - 4.** Az ország erdősültsége érje el a 20 % -ot (ill. hosszabb távon a 25 %-ot), a természetközeli erdők kiterjedése pedig a 12 % -ot.

Cél: Minél nagyobb arányú zöldfelület kialakítása és szakszerű fenntartása a kistérségben.

- F - 1/1.:** A közparkok, közterek, ligetek, stb. további szakszerű fenntartása, a még lehetséges fejlesztések elvégzése.
- F - 1/2.:** Az arra alkalmas területek fásítása, erdősítése a lehetséges támogatási források igénybevételével.
- F - 1/3.:** Erdősávok telepítése külterületi utak mentén, zöldfolyosók létesítése vízfolyások mentén.
- F - 1/4.:** Jóléti, ill. véderdők telepítése a belterületek védelme érdekében.
- F - 1/5.:** A természetvédelmi területek szakszerű térhasználatának fejlesztése, élőhelyek védelme, az arra érdemesek védetté nyilvánítása.
- F - 1/6.:** Illegális fakivágások feltárása, szankciók kidolgozása.

A helyi rendezési tervekben (építési szabályzatban, szabályozási tervben, stb.) szabályozni kell a települések belterületén, valamint közigazgatási területén a zöldterületekből és erdőkből álló egységes zöldfelületi rendszer kialakítását.

Az önkormányzatok kezelésében lévő közhasználatú zöldterületek fenntartásáról és használatáról a jegyző rendelkezik; a fenntartás, a használat és a növényzet pótlásának szabályait a 2/1976. (I. 16.) ÉVM rendelet állapítja meg.

A zöldterületi gazdálkodáshoz szervesen kapcsolható - egyben részének is tekinthető - a települési természetvédelem. Ennek célja: megőrizni és fenntartani azokat az élőhelyeket, ahol az őshonos növény és állatfajok még előfordulnak.

Fokozott védelmet kívánnak és élveznek az erdők és az erdőmaradványok; a fasorok, a parkok és a magányos öreg fák; a rétek és legelők; a vizes élőhelyek.

Az önkormányzat környezet- és természetvédelemmel kapcsolatos feladatait az 1991. évi XX. törvény 85. § - a szabályozza.

A kistérségben jelentős kiterjedésű zöldfelületek találhatók színvonalas gondozással és ápolással. Ennek is jelentős szerepe van abban, hogy a kistérség egészséges környezetű és kiemelt látogatottságú.

A kistérség megfelelő területe az ökológiai szemléletű környezetgazdálkodásnak és az ökoturizmusnak.

A kert- és parképítés; a játszótérépítés / fejlesztés; a jóléti erdők telepítése - bővítése valamennyi települési önkormányzat, ill. az ott élő lakosság természetes igénye, amelynek mértékét azonban sok esetben a rendelkezésre álló források mennyisége és nem a közígénye határozza meg.

A tervezett településfejlesztéseknek, az arculatépítésnek, valamint a tervezett turisztikafejlesztéseknek szerves része e programterület is, így eredményes megvalósítása sok más területre is kedvező hatással van.

Ezen túl minden önkormányzat folyamatos gondozást biztosít zöldterületein és játszóterein a működési költség terhére.

Az egészséges élettér kialakítása és fenntartása, településképet meghatározó zöldfelületek fejlesztése minden településen kiemelt fontosságú, de az idegenforgalmi célpontokban egyenesen szükséges.

E területek prioritást élveznek mind a látogatottságnál, mind a településsel való azonosulásnál.

A zöldfelületek létesítéséhez szükséges feltételek azonban korlátozottak mind területi, mind gazdasági oldalról. Ezért a már meglévők jelentősen felértékelődnek, a jelentősebb fejlesztés, pedig kezdenek a külterület irányába tolódni.

A zöldfelületeknek alapvetően háromirányú - egymással is szorosan összefüggő szerepe van:

a) Esztétikai szerep

A növényzet gazdagítva az utcaképet kiemelhet építészeti értékeket, vagy éppen eltakarhat környezetidegen elemeket és ezzel a települések látványának meghatározó elemeinek tekinthető.

Ezen túl a széles zöldsávok tagolhatják is a településrészeket, ill. össze is köthetik a települések különböző elemeit.

b) Ökológiai szerep

A nagyobb zöldfelületek hatással vannak a helyi klimatikus viszonyokra-, a légszennyezettség mértékére, a hőmérsékletre, a vízháztartásra, és fontos szerepük lehet a zajvédelemben is.

Védik a talajt, segítik annak vízháztartását.

c) Funkcionális szerep

Pihenőhelyet biztosítanak az ott lakók, ill. a turisták számára; erősítik az identitástudatot; rekreációs lehetőségeket biztosítanak.

Kiemelt önkormányzati - de földtulajdonosi is! - feladat tehát a már meglévő zöldfelületek megőrzése, ápolása, minőségjavítása, ill. új zöldfelületek kialakítása településeken belül, ill. azokon kívül egyaránt.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

Az épített környezet védelme a településüzemeltetés és a településvédelmi funkciók összehangolásával.

A meglévő zöldterületek minőségi fejlesztése, új területekkel való bővítése, ezzel kellemesebb és vonzóbb településképp kialakítása.

A környezetállapot javulása.

Az életminőség további javulása; a szabadidő hasznosabb eltölthetősége; természetes élőhelyek védelme.

A térség vonzerejének növekedése.

A térségbe látogatók számának, valamint az itt töltött időnek a növekedése.

Gazdasági haszon.

Társadalmi, gazdasági, környezeti hatások

Ezen fejlesztési irányt a természetközelség-, a természettel való összhang megvalósítása / javítása-, az egészségvédelem, ill. megelőzés-, a települési értékek fejlesztése, ill. az életminőség javítása iránti érdeklődés generálja. E terület összhangban van a további térségi törekvésekkel, társadalmi és gazdasági haszna elvitathatatlan; környezeti hatásai előremutatóak.

Az együttműködés formái

A megvalósuló fejlesztések zömmel önkormányzati beruházásban, de támogatási forrásokat is igénybe véve valósulnak meg és kezelésük / fenntartásuk is önkormányzati feladat.

Közreműködőként érintett felek a:

Kiskunsági Nemzeti Park.

Önkormányzatok.

Környezetvédelmi szervezetek.

Civil szerveződések.

Idegenforgalmi szervezők.

Vendéglátóegységek.

Szállásadók.

Forrástérkép

Területfejlesztési alapok.

Önkormányzati saját erő.

Vállalkozói tőke.

Lakossági saját erő.

Monitoring elemek

Környezetjavító beavatkozási eredmények: zöldfelület és játszótér területi változása; levegőtisztaság védelme; zajcsökkentés; mikroklíma javítás, stb.

A zöldfelületek mennyiségi és minőségi növekedése.

Foglalkoztatottak számának változása.

Vendégek száma és az eltöltött napok száma.

Ár- és adóbevételek.

XI. A feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárításának és a környezetkárosodás csökkentésének településekre vonatkozó feladatai és előírásai

A kistérségben rendkívüli környezetszennyezés-, környezetveszélyeztetés vagy környezetkárosítás eddig még nem fordult elő és kellő elővigyázatosság esetén előfordulás nem is várható. Havária azonban bármikor előfordulhat, ezért ennek az elhárítására való felkészülés feladata minden térségi önkormányzatnak (kivétel az árvíz, mely a 9 település közül egyedül Tiszaalpárt veszélyeztetheti.)

Lehetséges haváriahelyzetek:

- ⇒ **árvíz:** a kármegelőzés, ill. kárelhárítás közvetlenül az érdekelt vízügyi igazgatóságok feladata, de az esetleges élet- és vagyonvédelem, kármentesítés, helyreállítás egyben térségi / települési feladat is;
- ⇒ **fertőzés:** a megelőzés és védekezés elsősorban közegészségügyi feladat, amelyet minden térségi érintettnek segíteni kell;
- ⇒ **növény egészségügyi- vagy állategészségügyi zárlat:** a megelőzés és védekezés elsősorban a növény- és állategészségügyi állomások feladata, karantén esetén önkormányzati intézkedések is szükségesek;
- ⇒ **természetkárosítás:** erdőtűz, védett területek szándékos vagy vétlen károsítása, szállítási baleset következtében való károsítás, üzemi baleset hatására bekövetkező károsítás, stb.; a megelőzés és védekezés összetett feladat, melyben az önkormányzati feladat esetenként határozható meg;
- ⇒ **illegális veszélyes hulladék elhelyezés:** felszámolása elsősorban a károkozók feladata, azok ismeretlensége esetén a Környezetvédelmi Felügyelőség határozza meg a teendőket;
- ⇒ **természeti katasztrófa:** a kárelhárítás, védelem szervezése önkormányzati, polgárvédelmi, tűzoltósági, környezetvédelmi, vízügyi, stb. feladat.

Stratégiai célkitűzések a NKP alapján:

A környezetbiztonságra vonatkozó előírásokat a **BIZ - 1. - BIZ - 4.** pontok tartalmazzák. Ebből a kistérséget érintő részkérdések:

- az ipari balesetek, kémiai kockázatok csökkentésére program indítása;
- környezetbiztonsági informatikai rendszerhez való kapcsolódás;

- kapcsolódás kárelhárítási rendszerhez, annak képzéséhez;
- Környezettudatos Irányítás Cselekvési Programjának kidolgozása a környezettudatos irányítás bevezetésének segítésére ipari, mezőgazdasági és önkormányzati körben.

Cél: A szándékos károkozás megakadályozása, ill. a havariahelyzetek szakszerű megoldása

F - 1.: A még hiányzó szervezeti koordináció megteremtése, kárelhárítási tervek elkészítése / megismerése, riasztási lánc kialakítása, szükséges feladatok maradéktalan elvégzése. Elsősorban a meglévő szervek (vízügy, környezetvédelem, polgárvédelem, tűzoltóság, stb.) szervezetekre építve azokhoz kapcsolódva.

Az alprogram részfejezetei

XI.1. A környezetveszélyeztetés elleni védelem

Az 1995- évi LIII. törvény 28. §. (1) fejezete szerint: A veszélyes anyagok károsító hatása elleni védelem kiterjed minden olyan természetes, ill. mesterséges anyagra, amelyet a környezethasználó tevékenysége során felhasznál, előállít, vagy forgalmaz, és amelynek minősége, mennyisége robbanás- és tűzveszélyes, radioaktív, mérgező, fokozottan korrózív, fertőző, ökotoxikus, mutagén, daganatkeltő, ingerlő hatású, ill. más anyaggal kölcsönhatásba kerülve ilyen hatást előidézhet.

(2) A veszélyes anyagok kezelésekor, felhasználásakor - beleértve kitermelésüket, raktározásukat, szállításukat, gyártásukat és alkalmazásukat - továbbá veszélyes technológiák alkalmazásakor olyan védelmi, biztonsági intézkedéseket kell tenni, amelyek a környezet veszélyeztetésének kockázatát jogszabályban meghatározott mértékűre csökkentik, vagy kizárják.

29. §. (1) A környezetterheléssel járó technológiák alkalmazásakor a környezetveszélyeztetés csökkentése érdekében a veszélyforrás jellegéhez igazodó védőterületet, ill. védőtávolságot kell kijelölni.

(2) Ha az (1) bekezdésbe foglalt védőterület, ill. védőtávolság - hatósági engedély alapján - a már kialakult települési viszonyok megváltoztatásával biztosítható csak a megvalósítás költségeit a felelősség arányában kell viselni.

(3) A veszélyes technológia üzemeltetése során az esetlegesen bekövetkező rendkívüli környeztkárosítás megakadályozására, felszámolására az adott tevékenység megkezdése előtt - külön jogszabályi rendelkezés hiányában - környezeti kárelhárítási tervet kell készíteni.

XI.2. Települések környezeti biztonságának védelme

Az önkormányzatoknak a település környezeti biztonságának érdekében szükséges teendői:

- a veszélyeztetett területek valamint a szükséges védőterületek és védőtávolságok meghatározása vagy a meghatározások kezdeményezése;
- a veszélyes anyagokat és technológiákat használó, azt forgalmazó vagy előállító üzemek / vállalkozások telephelyeinek nyilvántartása, tevékenységük ellenőrzése;
- önkormányzati rendelettel szabályozhatók a megelőzés, a környezeti védekezés és a kárelhárítási feladatok; az azt végző szervezetek, ill. a védekezés koordinálási feladatai;
- olyan települési környezetvédelmi információs rendszer létrehozása, amelynek segítségével a környezetveszélyeztetés a lehető legkorábban felismerhető és a szükséges intézkedések ez alapján megtehetők;
- megteremteni, ill. biztosítani a környezeti védekezés feltételeit, ill. ellátni / szervezni a szükséges védekezési feladatokat.

XI.3. Katasztrófák, súlyos balesetek elleni védekezés

A környezeti katasztrófák, ill. a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezés szabályait az 1999. évi LXXIV. törvény, valamint a 179/1999. (XII. 10.) Korm. rendelet tartalmazza.

Ezek írják elő:

- a veszélyes létesítmény üzemeltetőinek bejelentési kötelezettségeit és egyéb feladatait, mint pl. az elemzés a biztonsági fejlesztések és a belső védelem kidolgozásának kötelezettségét,
- a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezés végrehajtására kötelezett szervezeteket és azok feladatait,
- a polgármestereknek a védekezéssel, ill. az arra való felkészüléssel kapcsolatos feladatait felkészülés és a megelőzés-, a védekezés és a helyreállítás időszakában [179/1999. (XII. 10.)] Korm. rendelet 14. §. (1) - (3).

A katasztrófák kategóriába sorolhatók azok a haváriahelyzetek is, amelyek mértéke ugyan nem éri el a katasztrófa léptékeit, de a kistérség, vagy a települések számára nem várt eseményekként jelentkeznek és saját erőből többnyire kezelhetetlenek.

Az alprogram szükségességének indoklása

A kistérségi / települési környezet biztonsága az életminőség egyik meghatározó eleme. A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény rendelkezik az e téren szükséges teendőkről is.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

A megelőzés hatékonyságának növelése.

Az előfordulások számának minimalizálása.

A védekezés hatékonyságának fokozása.

A környezetállapot javulása.

Az életminőség környezeti kritériumrendszerének teljesülése.

Társadalmi, gazdasági, környezeti hatások

A témakör közvetlenül, ill. közvetetten egyaránt érinti a térségben élőket, az ott dolgozókat, ill. az ide látogatókat.

A megelőzés, az esetleges előfordulások szervezett és céltudatos kezelése és a kárfelszámolás lehetőségének biztosítása minden szempontból szükséges, egyben kedvező hatású a térségre.

Az együttműködés formái

A kérdéskör szakszerű kezelésében minden térségben élő érdekelt.

Az engedélyezési eljárásban-, a megvalósításban-, az üzemeltetésben és az esetleges kárelhárításban érdekelttek körét a törvényi szabályozások kötelező jelleggel határozzák meg.

Forrástérkép

Szakminisztériumi források.

Területfejlesztési források.

Katasztrófavédelmi források.

Önkormányzati források.

Vállalkozói források.

Monitoring elemek

A megelőzés érdekében végzett tevékenységek mennyiségi és minőségi adatai.

Az üzemeltetés során jelentkező feladatok mérőszámai.

Az előfordult környezetkárosítások elhárításának mennyiségi és minőségi mutatói.

Tervezett fejlesztések és azok forrásai

A témakör jellegéből fakadóan a feladatok kétirányúak:

- a) megelőzés, amely mindenkinek kötelező feladata, ezek forrásai a tevékenységek költségeiben szerepelnek,
- b) a kárelhárítás, amelyre keretösszegek állnak rendelkezésre és a tényleges költség csak a bekövetkezés után határozható meg.

XII. A kistérség speciális adottságai alapján vizsgált további részterületek:

XII.1. Állati hullák és állattartási maradékok kezelése

Az állati hullák szakszerű ártalmatlanítása (szakszerű elhelyezése) az előírt önkormányzati feladatok közül jelenleg az egyik legnehezebben biztosítható tevékenység.

A korszerűtlen vagy illegális gyűjtőhelyek védelme szinte megoldhatatlan és Kiskunfélegyháza kivételével a szervezett elszállítás és újrahasznosítás fedezetének hiánya miatt a helyi eladás nem tekinthető sem biztonságos, sem környezetbarát megoldásnak.

Az állati hullák alapvetően két csoportba sorolhatók:

- a) az, amelyik szárított állati takarmány készítésére alkalmas és az engedéllyel rendelkező feldolgozó üzemekben feldolgozható, ill.,
- b) az, amelyik olyan veszélyes hulladék, amely már takarmányozásra nem használható (bomlásnak indult), ezért közvetlen megsemmisítésre szorul (hullatemetőkbe, döggutakba kerülő hánnyad).

Az ártalmatlanítás - a kistérség méreteire tekintettel - helyben gazdaságos méretben nem valószínűsíthető meg, ezért annak szerződéses formában való kezelése ajánlott.

Cél.: Az állati tetemek szakszerű kezelése / gyűjtése / újrahasznosítása / megsemmisítése.

- F - 1.:** A hasznosítható állati hullák begyűjtése hűtőkonténerekbe és beszállítása fűrész-feldolgozó üzembe.
- F - 2.:** Megfelelően kialakított, védhető és szakszerűen üzemeltethető döggutak / dögtárolók építése kistérségi szereppel.
- F - 3.:** Meglévő, nem megfelelő állapotú döggutak, elföldelő helyek felszámolása, területük kármentesítése / rekultiválása.

Az alprogram leírása

A kistérség számos településén üzemel döggút, amelyek egy része műszakilag elfogadható. Ezen felül több helyen van szerződéses konténeres elszállítás is.

Ez a területi lefedettséget tekintve nem rossz arány, de a létesítmények kialakítása és üzemeltetése már sok kívánnivalót hagy maga után.

A kistérség kezelői irányultsága a Hódmezővásárhelyi ATEV Rt. felé mutat, így elsősorban velük célszerű egyeztetni a javasolt megoldás, ill. rendszerelemek tekintetében.

A hasznosítható állati hullák begyűjtésére és elszállításáig való tárolására a hűtőkonténerek megfelelő megoldásnak ítéltetők; a szállítás és a feldolgozás szakcég közreműködésével tervezhető reálisan.

Az alprogram szükségességének indoklása

A korszerűtlen gyűjtőhelyek kezelése és takarítása nehézkes, és környezetszennyező. A feladat mielőbbi elvégzését indokolhatják a közelmúlt eseményei, azok az állatbetegségek, amelyek szerte Európában pusztítottak és mind a mai napig jelen vannak.

Ezek az események a kistérségen túlmutatóan a teljes gyűjtési - kezelési- hasznosítási / ártalmatlanítási rendszer újragondolását is indokolják.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

Az állati hullák szakszerű kezelésének megvalósulása.

Az egészségügyi és állategészségügyi kívánalmak teljesíthetősége.

A környezetterhelő megoldások felszámolhatósága.

Társadalmi, gazdasági, környezeti hatások

Az állati hullák átmeneti tárolása, ill. ártalmatlanítása sok esetben káros környezetterhelés / környezetszennyezés mellett valósul meg.

A szakszerű gyűjtés, szállítás és kezelés ezt a helyzetet megszünteti és ezzel egy környezetveszélyeztető forrás "tűnhet" el a kistérségben mindenki hasznára.

Az együttműködés formái

A megoldásban minden térségben élő érdekelt közvetlen vagy közvetett módon. A feladat összefogását az önkormányzatok végezhetik.

Forrástérkép

A térség kistéleplülései ezt a feladatot a jelenlegi normatív rendszer keretén belül szakszerűen megoldani nem tudják. A technológiák ismertek, megvalósításukhoz és üzemeltetésükhöz külön forrást kell biztosítani.

Ehhez kapcsolhatók a vállalkozói / gazdálkodói / lakossági források a szolgáltatás igénybevételének arányában.

Monitoring elemek

Begyűjtött és kezelt mennyiségek.

Újrahasznosítható hányad.

Rekultivált dögkutak / területek száma / kiterjedése.

Foglalkoztatási adatok.

Tervezett fejlesztések és azok forrásai

A jelenlegi dögkutas/tárolós rendszert az önkormányzatok saját forrásaikból kezelik. A kistérségi rendszer tervének megvalósítását jelen program veti fel először, ezért e terv még nem készült el, így sem műszaki megoldása, sem várható költsége nem ismert.

Az elvárt paraméterekre tekintettel bizton állítható, hogy mind a kiépítés, mind az üzemeltetés jelentős támogatási forrást, ill. normatív támogatási többletet igényel.

Az alprogram megnevezése

XII.2. Felszíni víztározók vízminőségének védelme

A kistérség felszíni vizei jellegüknél fogva eltérőek ugyan (víztározók, természetes mélyedésben kialakult víztér, tó, visszamaradt víztér, Tisza folyó), de az közös bennük, hogy hasznosítható, egyben védendő vízfelületet jelentenek.

Cél: A felszíni vizek mennyiségi és minőségi védelme.

- F - 1/1.:** A vizekbe kerülő szennyezések csökkentése / megszüntetése (szennyvíz, kemikália, hígtrágya, stb.) ipari / mezőgazdasági üzemek előtisztító telepeinek megépítése szakszerű üzemeltetésére.
- F - 1/2.:** Szabálytalan / engedély nélküli vízhasználatok megszüntetése.
- F - 1/3.** A hasznosítás legyen összhangban a vizek természetes öntisztuló képessége.

XII.3 . Természetvédelem, tájvédelem és az épített környezet védelme

a) Természetvédelem

A kistérség közigazgatási területének egy része a Kiskunsági Nemzeti Park területe.

Országos jelentőségű természetvédelmi terület is található a kistérségben.

Helyi jelentőségű természetvédelmi területek:

- Kiskunfőlegyháza, Platánfa sor, Csongrádi úton a Kálvária területe.

Stratégiai célok a NKP alapján:

- TEV - 2. -ből** Ki kell alakítani a természeti területek természetvédelmi rendszerének szempontjait.
- TEV - 3.** Valamennyi védett területre vonatkozóan alapállapot felvételt kell végezni, amelyek alapján el kell készíteni a területek kezelési és fenntartási terveit.
- TEV - 4.-ből** A tervezett védőtávolságok a természet védelméről szóló törvényben foglaltakkal összhangban, elsősorban őshonos fafajokkal és a hazai természetes erdőtüpusoknak megfelelő összetételben történjenek, javítva ezzel a természetközeli erdők arányát.
- TEV - 5.** Biztosítani kell a természetes élőhelyek, különösképpen a veszélyeztetett növény- és állatfajok természetes élőhelyeinek védelmét.

- TEV - 7.** A nemzetközi viszonylatban ritka víztípusok természetközeli állapotban megmaradt képviselőinek megmentése a jövőben kiemelt természetvédelmi feladat.
- TEV - 9.** Meg kell teremteni a fenntartó fejlődést biztosító gondolkodás alapját. Ennek keretében létre kell hozni - az Európai Unió hatályos direktívájának figyelembevételével - A Környezetileg Érzékeny Területek rendszerét és az ehhez kapcsolódó közgazdasági feltételrendszert.
- TEV - 10.** Biztosítani kell a természetvédelmi kompenzációs rendszer pénzügyi alapjait.
- TÁJ - 5.** Ki kell dolgozni a tájvédelmi szemlélet fejlesztésének hatékony módszerét.
- ÉPT - 1.** A károsodott, tönkrement településrészek felmérésére és rendbehozatalára megfelelő stratégiák kidolgozása és a végrehajtás megkezdése.
- ÉPT - 3.** A fenntartási tevékenység javítása, megfelelő szabályozás kialakítása és alkalmazása.

C - 1: Természetvédelem (szoros összefüggésben, ill. átfedésben a tájvédelemmel).

- F - 1/1.:** Környezetileg érzékeny területek (ESA) behatárolása mezőgazdasági-, természetvédelmi- és területfejlesztési szempontok figyelembe vételével.
- F - 1/2.:** A természetvédelmi szempontból értékes további területek bejegyzése és Nemzeti Park -i kezelésbe adása.
- F - 1/3.:** Védelemre érdemes területek védetté nyilvánítása.
- F - 1/4.:** Az arra kijelölt területek visszagyepesítése.

Gondot okoz, hogy a meglévő, sokszor értékes gyepterületek gyakran erdősítésre kerülnek. Problémaként jelentkezik továbbá a jelenlegi gyepterületek fokozatos beerdősülése a legeltetéses gazdálkodás elmaradásával.

- F - 1/5.:** A gyepterületen tartott / tartható - elsősorban legelő - állatok számának növelése az eltartó képesség határáig.
- F - 1/6.:** A természet élő- és élettelen elemeinek a védelme.

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. Alapján a védetté nyilvánított növény- és állatfajok terület nélkül is védettek. Klasszikus példái a gólyák, fecskék, csigák, verebek. Ezek létét a lakosságnál is tudatosítani kell.

Állandó élőhelyeiket (pl. a madarak fészkeit) az RRT-ben, valamint a kapcsolódó szabályokban is fel kell tüntetni.

F - 1/7.: Az élőlények / élőhelyek védelme (pl. a védett területeken ne kerülhessen felhasználásra klónozott szaporítóanyag, ill. betelepítésre tájidegen- vagy klónozott állatfaj).

Védelmük megoldott lenne az 1. pontban leírt ún. természeti értékek védelmével.

Tájidegen fajok problémája:

Településenként helyi építési szabályzatokban kell meghatározni a településen felhasználható fafajok listáját, és %-os arányát. Az utóbbi időben általában az örökzöldek túlzott, és hosszú távon értelmetlen telepítését láthatjuk (betegségek, túlnövés, részleges pusztulás, száradás).

F - 1/8.: A tájkép védelme.

A tájképet veszélyeztető építések, átalakítások tiltása; az arra alkalmas területek rekultiválása.

F - 1/9.: A természetvédelmi területek célirányos hasznosítása, a fenntartható fejlődést biztosító gazdálkodás támogatása.

Az önkormányzatok hasznosítási szándéka és az állami természetvédelem céljai esetenként nem találkoznak egymással. Egyes kiadványok fokozottan védett, nem látogatható területet ajánlanak látogatásra, több természeti érték viszont nem mutatható be, nem tárható fel a nagyközönség számára.

Gondot jelent az is, hogy a megfelelő őrző kapacitás nem biztosított, ezért károsodhatnak védett értékek.

A természeti értékek megőrzésére pályázatok benyújthatók.

F - 1/10.: A védett területeket feltáró / bemutató turizmus lehetőségeinek kidolgozása, kialakítása, "a természeti értékeket megőrző" funkció elsődlegességének biztosítása mellett.

F - 1/11.: Veszélyeztetett növény- és állatfajok védelme, élőlények védelme, a biológiai sokféleség állapotának megőrzése.

F - 1/12.: A vadászat / vadásztatás szabályozási előírásainak a betartása / betartatása.

F - 1/13.: Vizes élőhelyek visszaalakítása, további talajvíz csökkenés megakadályozása.

F - 1/14.: Vízhatalóság - védelmi beavatkozások szorgalmazása, megvalósítása.

F - 1/15.: " Zöldfolyosók " kialakítása az élővizek, ill. a vizes élőhelyek mentén.

C -2: Tájvédelem (szoros összefüggésben a természetvédelemmel).

- F - 2/1.:** A termelési tájpotenciál megőrzése / fejlesztése beleértve a mezőgazdasági, az erdőgazdasági és az ipari tájpotenciált.
- F - 2/2.:** A települések fejlesztését lehetővé tevő területi alkalmasság természeti - táji feltételeinek megőrzése, fejlesztése.
- F - 2/3.:** A táj üdülési potenciáljának megőrzése, fejlesztése.
- F - 2/4.:** Az élőhelyek és életközösségek védelme (a tájidegen növényfajok visszaszorítása, a természetes vegetáció visszaállítása).
- F - 2/5.:** A tájjelleg védelme.

C - 3: Az épített környezet védelme.

- F - 3/1.:** Meglévő rendezési tervek felülvizsgálata, aktualizálása hiányzó rendezési tervek pótlása, megfelelő környezetvédelmi / szabályozási szempontok beépítése.

Természeti területek csatolása a települési rendezési tervekhez:

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 4. §. B) pontja „Természeti terület: valamennyi olyan földterület, amelyet elsősorban természetközeli állapotok jellemeznek.” A törvény 15.§-a konkrétan meghatározza ezeket művelési áganként. Ezen területek listáját az illetékes miniszter közlönyben fogja kihirdetni.

A területek felmérést, és helyrajzi számos listáját elkészítették, jelenleg feldolgozás alatt van.

A kistérség valamennyi településén található ilyen terület, ezért javasoljuk a kihirdetésig a rendezési tervek mellékleteként addig is szerepeltetni; a megőrzésük érdekében javasolható terület-felhasználási korlátozásukat helyi rendeletben szabályozni.

- F - 3/2.:** A települések környezetvédelmi- és köztisztasági rendeletének felülvizsgálata / korszerűsítése, ahol még nem készült, ott a rendelet megalkotása.
- F - 3/3.:** Műemlékek védelme, védelemre érdemes területek, épületek védetté nyilvánítása.

A műemlékek mellett településenként az RRT - ben szerepeltetni kell az ún. egyedi táji értékeket is, amelyek a nem védett területekre vonatkoznak. Felmérésük folyamatban van.

- F - 3/4.:** Településrészek, településközpontok, településmagvak rehabilitációja / megtartása.
- F - 3/5.** Külterületi építkezések szabályozása, tanyák építésének szabályozása (csak a tájra jellemző / tájképét nem zavaró / abba beilleszkedő tanyák épüljenek megfelelő szintű infrastruktúrával, amely a környezetet nem veszélyezteti).

Részletes Rendezési Tervekben és Helyi Építési Szabályzatokban szigorúbban kellene lehatárolni azon külterületeket, ahol építhető valamilyen épület. Alapgond, hogy üdülő- és természeti területeken is az OÉSZ alapján már 3000 m²-től építhető mezőgazdasági tároló, ami valójában üdülő célt szolgál. Javaslat, hogy tömbös erdősülés esetén 300 hektáronként (erdészkerület nagyság) egy kezelő erdész-, vagy vadászház.

A Helyi építési Szabályzatokban fel kell sorolni a fel nem használható építési anyagokat, valamint színeket (pl. belterületen hullámpalapfedés, kék, zöld színű tetőfedő anyagok, környezetétől elütő, rikító sárga, lila épületfestések).

Teleknagyságok: Egyes üdülőterületek alapvető vonzerejüket veszíthetik el a túlzott beépítés miatt. Ez egyrészt adódik az új telekosztások minél kisebb méretéből, másrészt a beépítési előírások egyhangúsága miatt egységesen 5 méteres előkert helyett pl.: fűrészfogas beépítés alkalmazása. Fentiekén kívül egyre gyakoribb jelenség a „rég nagy telkek” szétapórozása.

A beépítési % melléképületekkel való növelését (ami sokszor lakóépület méretű és funkciójú) az építési hatóságoknak szigorúbban kell ellenőrizni.

F - 3/6.: Települési arculattervezés, a feladatok rangsorolása és a prioritási sorrend szerinti megvalósítása.

F - 3/7.: Felhagyott épületek, üzemek, ipartelepek, mezőgazdasági majorok, bányaterületek területi rehabilitációja különös tekintettel a külterületi, volt TSZ és honvédségi épületmaradványokra, a HAF épületeire stb., amelyek tájba illesztése vagy felszámolása a vonatkozó természetvédelmi törvény tájvédelmi fejezetének célkitűzése is.

A természet és tájvédelem egymással szoros kapcsolatban van, elválasztani talán nem is lehet azokat, egyediségük viszont önállóan is értékelhető.

Az alprogram szükségességének indoklása

A természeti értékek és természeti területek, valamint az épített környezet a nemzeti vagyoni sajátos és pótolhatatlan részei; fenntartásuk, kezelésük, állapotuk javítása / megőrzése / oltalma, ill. a velük való ésszerű és takarékos gazdálkodás az életkörülmények és életminőség fennmaradásának alapvető feltétele.

A természeti értékek és területek csak olyan mértékben vehetők igénybe, ill. hasznosíthatók, hogy a működésük szempontjából alapvető természeti rendszerek és azok folyamatainak működőképessége fennmaradjon, továbbá a biológiai sokféleség fenntartható legyen.

A természet védelméhez fűződő érdekeket a gazdasági -, terület- és településfejlesztési-, ill. rendezési döntések, valamint a hatósági intézkedések során figyelembe kell venni.

Az 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről rendelkezik a természeti értékek és területek, tájak, valamint azok természeti rendszereinek, biológiai sokféleségének általános védelme, megismerése és fenntartható használata követelményeiről.

A törvény 55.§. (1) bek. szerint a települési önkormányzat az illetékességi területén található helyi jelentőségű védett természeti területek fenntartására tervet készít.

A tervnek az országos, a regionális tervekkel összhangban kell lennie. A tervet a települési önkormányzat képviselő- testülete rendelettel fogadja el.

A tervek előterjesztésében az igazgatóság előzetes véleménye szükséges.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

A természet védelméről szóló törvény előírásainak teljesülése.

Az épített környezet védelméről szóló törvényi szabályozások előírásainak teljesülése.

A környezet állapotának javulása.

Az életminőség javulása.

Gazdasági haszonnövekedés ésszerű területhasználattal.

Foglalkoztatási mutatók javulása.

Idegenforgalmi és oktatási lehetőségek bővülése.

A térség megtartó képességének javulása.

Társadalmi, gazdasági, környezeti hatások

A természet és tájvédelem, valamint az épített környezet védelme elsősorban életminőség meghatározó szereppel bír, de az ésszerű területhasználat jelentősebb gazdasági lehetőségeket is magába rejt.

Az együttműködés formái

Minden természetes és jogi személy, valamint más szervezet kötelessége a természeti területek és értékek védelme. Ennek érdekében - a tőlük elvárható mértékben - kötelesek közreműködni a veszélyhelyzetek és károsodások megelőzésében, a károk enyhítésében, következményük megszüntetésében, a károsodás előtti állapot helyreállításában.

Nagyon fontos, hogy a területhasználat és a területvédelem összehangolásra kerüljön, mert az ott élők számára mindkét szempont alapvető fontosságú.

Forrástérkép

EU - s források.

Szakminisztériumi források.

Önkormányzati források.

Működési bevételek.

Alapítványi támogatások.

Monitoring elemek

A törvényi szabályozási elemek teljesülésének mértéke.

A beavatkozások iránya, mérete, hozadéka.

A védett területek bővülésének, minőségi fejlődésének arányai.

A látogatók száma és az eltöltött idő.

A többletként foglalkoztatható létszám.

A bevételek növekedése.

Az ökológiai oktatásban / turizmusban résztvevők száma.

Tervezett fejlesztések és azok forrásai

A feladatok jelentős része önkormányzati, ill. kezelői forrásokból finanszírozódik.

A további fejlesztéseknél az összhang megteremtése és ezzel a kármegelőzés megteremtése a fontos.

Az alprogram megnevezése

XII.4. Földvédelem

A vizsgált kistérségben is védendő természeti potenciál a föld (talajtakaró), amelynek ésszerű használata és óvása az agrártermelés nélkülözhetetlen feltétele.

A kistérségben jelentős a szőlő- és gyümölcsösök, valamint a gyepterület aránya.

Stratégiai célok a NKP alapján:

FÖV - 1. A földvédelmi stratégia kialakítása.

FÖV - 2. A támogatási rendszer korszerűsítésével ösztönözni kell a termőföld minőségének védelmét és termékenységének megőrzését, ill. javítását szolgáló beruházások megvalósítását, a talajvédelmi létesítmények fenntartását, valamint a talaj vízgazdálkodásának ésszerű szabályozását, a szélsőséges vízháztartási helyzetek mérséklését.

FÖV - 4. -ből: a gazdálkodók és az intézmények közötti gyors információcsere feltételrendszerének kialakítása, a szakmailag megalapozott szaktanácsadás biztosítása a kemikáliák alkalmazásának korszerűbb megalapozása.

FÖV - 5. -ből:
környezeti károk felszámolása.

FÖV - 6. A meddőhányók és külszíni bányagödrök elmaradt rekultivációjának elvégzése.

FÖV - 7. -ből:
környezetérzékenységi felmérések elkészítése.

Cél: A kistérség gazdasági lehetőségeit alapvetően meghatározó termőföld védelme.

F - 1/1.: Szakszerű földhasználat megvalósítása:

- a korábban feltört gyepek visszagyepesítése;

- a minősített szőlőtermő területek védelme, másirányú hasznosításának megakadályozása;
- a gyenge minőségű - és arra alkalmas - szántóterületek erdősítése, erdősávok telepítése;
- szakszerű talajművelés, tápanyag-utánpótlás, növényvédelem és vízgazdálkodás megvalósítása;
- talajjavítások elvégzése;
- természetvédelmi területek célirányos hasznosítása;
- szaktanácsadási rendszer fejlesztése;
- szélrózsió elleni védelem;
- vizes élőhelyek fenntartása, rehabilitációja;
- füves élőhelyek fokozott védelme, érintetlen, természetszerű állapotának megőrzése.

F - 1/4.: Külszíni bányagödrök, egyéb tájsebek területének rekultiválása.

F - 1/5.: Környezetérzékenységi felmérések elvégzése különös tekintettel a természetvédelmi, ill. az azzal határos területeken.

A földvédelem – összhangban a talajvédelemmel – célja a termőföld termékenységének a megóvása; a fizikai-, a kémiai- és a biológiai romlás megelőzése vagy elhárítása.

A védelmet a víz és a szélrózsió-, a szélsőséges vízháztartási helyzetek; a savanyodás; a szikesedés; a nem megfelelő talajhasználat, ill. agrotechnikai beavatkozások; és még sok egyéb talajkárosító hatás megelőzésével lehet a leghatékonyabban és maradandóan biztosítani.

A szőlőterületek átlagos aranykorona értéke szerint képzett rangsorban a kiskunfélegyházi kistérség települései megyei viszonylatban az élen állnak, míg a gyümölcsművelési ágban a kiemelkedően jók közé soroltak.

Az alprogram szükségességének indoklása

A termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény hatálya kiterjed az ország területén lévő valamennyi termőföldre. A törvény V. fejezete foglalkozik a termőföld hasznosításával és védelmével, melynek a témakört érintő legfontosabb előírásai:

37. §. a használó köteles a termőföldet művelési ágának megfelelő termeléssel hasznosítani, vagy termelés folytatása nélkül a talajvédelmi előírásokat betartani.

37. §. a táj alaktani és helyi éghajlati jellegét meghatározó elemeit meg kell őrizni.

39. §. a más célú hasznosítás megszüntetése után a használó köteles a területet mezőgazdasági vagy erdőgazdasági művelésre alkalmassá tenni, és annak hasznosításáról gondoskodni.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók:

A termőföld védelme, célirányos hasznosítása.

Az ésszerűtlen földhasználat területi arányának csökkentése művelési ágváltozásokkal, korábbi művelés visszaállításával.

A termőföldet károsító hatások csökkenése.

A rekultivált területek arányának növelése, a rekultivált területek hasznosítása.

Környezetterhelések csökkentése.

Egészségesebb termékek előállítása.

Gazdasági haszon (foglalkoztatás, több és értékeesebb termés, nagyobb vonzerő, stb.).

Társadalmi, környezeti, társadalmi hatások

A termőföld védelme társadalmi, gazdasági és környezeti oldalról kötelesség, egyben minden földhasználó elemi érdeke.

A kistérség fontos gazdasági ága a mezőgazdaság, amely fő használója, rossz esetben potenciális szennyezője a termőföldnek.

A szakszerű földhasználat egyben környezetegészségügyi kérdés is. Az ott termelt termékek fogyasztóinak biztosnak kell lenniük abban, hogy egészséges termékeket fogyasztanak; a térségben élőknek pedig abban is, hogy a termőföld használata nem rontja annak minőségét, termőképességét.

Az együttműködés formái

A törvény szerint a szakszerű földhasználat és földvédelem elsősorban a föld tulajdonosának, ill. használójának a kötelessége, de érintett továbbá mindenki, akinek a tevékenysége közvetlenül, vagy közvetetten érinti a termőföldet.

Forrástérkép

Szakminisztériumi források, elsősorban FVM támogatások.

Földtulajdonosi-, földhasználói források.

Önkormányzati források.

Monitoring elemek

Veszélyeztetett-, kármentesített-, erodált-, talajvédett területek arányának változása.

Művelési ágváltozással érintett területek nagysága.

Rekultiválás után hasznosításra visszaadott földterületek nagysága.

Felszámolt szennyeződések és szennyező források.

Termelt termékek összetételének javulása.

Gazdasági többleteredmények.

Tervezett fejlesztések és azok forrásai

A földvédelem alapvetően a földtulajdonosok, ill. a földhasználók kötelessége. A szükséges beavatkozások tervezése és finanszírozása a saját forrásaikból történik, ehhez jelentős támogatásokat is igénybe vehetnek.

A földvédelem és használat, ill. az agrártámogatási rendszerhez illesztve végezhető, de a rekultivációk, ill. a környezetvédelmi egyéb beavatkozások más minisztériumi források elérhetőségét is biztosítja.

Az alprogram megnevezése

XII. 5. Környezet egészségügy

Az alprogram leírása

Az emberek életminősége alapvetően a környezet minőségétől függ. Ezen a környezettudatos gondolkodás és magatartás azt érti, hogy egészségünk és biztonságunk érdekében óvnunk és javítanunk kell környezetünk állapotát. E folyamat fontos eleme a környezet-egészségügyi állapot javítása, az itt végzett munka hatékonyságának fokozása.

A környezet-egészségügyi feladatokat, valamint az elérni kívánt célokat a Nemzeti Környezetvédelmi Program részeként elkészített Nemzeti Közegészségügyi Akcióprogram (NEKAP), valamint a 2001 - 2010. évekre szóló Egészséges Nemzetért Népegészségügyi program az alábbiak szerint határozza meg:

A NEKAP célja:

- A lakosság egészségi állapotának javítása, az egészséget támogató környezet kialakításának elősegítése.
- A legfontosabb környezet-egészségügyi kérdések áttekintése, rangsorolása és a megoldási lehetőségek országos, regionális és helyi szinteket történő áttekintése.
- Az egészség megőrzését biztosító környezet kialakítása érdekében akciók, finanszírozható programok kidolgozása.
- Helyi környezet-egészségügyi kezdeményezések felkarolása és támogatása.
- Az egészséges életmód és életkörülmények kialakítására irányuló tevékenységek támogatása.

A 2001 - 2010. évekre szóló Egészséges Nemzetért Népegészségügyi Program alapelvei:

1. El kell érni, hogy a lakosság meghatározó többsége számára az egyik legfőbb érték az egészség legyen, s az egészség megőrzéséért kész is legyen tenni, a döntéshozók mind a

- jogalkotásban, mind a költségvetésben kitüntető jelentőséget tulajdonítsanak a lakosság egészsége javításának.
2. A felnövekvő generáció számára biztosítani kell az egészséges fejlődés feltételeit a fogantatástól a felnőtt korig.
 3. Az egészségben eltöltött éveket mind a férfiaknál, mind a nőknél ki kell terjeszteni.
 4. Törekedni kell arra, hogy a születéskor várható átlagos élettartam a férfiaknál legalább 70, a nőknél legalább 78 esztendőre meghosszabbodjék.
 5. A társadalmi egyenlőtlenségeket, a születéskor várható élettartamban mutatkozó különbséget csökkenteni kell.

A környezet-egészségügyi javítása érdekében megvalósításra javasolt részfeladatok:

- A levegőszennyezettség megelőzése (por, gáz, bűz, biológiai allergének, stb.).
- A vízszennyezés megelőzése.
- A környezeti zaj megelőzése.
- A talaj szennyezettségének a megelőzése.
- A munkahelyi környezetben az expozíciók csökkentése.
(baleset megelőzés; munkakörnyezet közvetlen javítása; a munkavégzésből származó megterhelés és igénybevétel csökkentése).
- A kémiai biztonság fokozása.
- A közlekedésbiztonság növelése:
 - a sérülésszerű és halálos balesetek számának jelentős csökkentése,
 - a súlyos balesetek számának visszaszorítása,
 - a megelőzés módszereinek a támogatása.
- A sugárbiztonság megteremtése.
- Az élelmiszerbiztonság garantálása.
- Az egészségügyi ellátás biztosítása / javítása / korszerűsítése
 - a személyes egészségkultúra javítása; a szemlélet - és életmódváltás elősegítése,
 - egészségügyi információs szolgáltatás működtetése,
 - egészségneveléssel az egészséges életvezetés és magatartásformák kialakítása,
 - prevenció; szűrés és gondozás; gyógyítás / rehabilitáció,
 - sürgősségi betegellátás fejlesztése,
 - kiegészítő betegápolási szolgáltatások elterjesztése (otthonápolás, ambuláns műtétek, stb.).
- Az épített környezetben az expozíciók csökkentése.
(építőanyagok minősítése, korszerű fűtési eljárások támogatása; ergonómiai követelmények érvényesítése; felvilágosítás)
- A beavatkozások hatékonyságának ellenőrzése, eredmények publikálása / visszacsatolása.

Mint a feladatsorból is egyértelműen látszik a Nemzeti Környezetvédelmi Program; a Nemzeti Környezet egészségügyi Akcióprogram és az Egészséges Nemzetért Népegészségügyi Program alapelvei és célkitűzései között sok a hasonlóság vagy éppen az egyezés. Ezért ezeket a programokat célszerű, sőt szükségszerű összekapcsolni és együttesen teljesíteni.

Az alprogram szükségességének indoklása

A Nemzeti Közegészségügyi Akcióprogram (NEKAP) keretében országos felmérések készültek. Az erről összeállított kiadványok, mint:

- Fontosabb betegségek miatti halandóság területi eloszlása Magyarországon 1986 - 1997.
- Egyes daganatos betegségek miatti halandóság területi eloszlása Magyarországon 1986 – 1997. egyértelműen mutatják Heves megye és benne a kistérségre jellemző okokat és azok előfordulási arányát.

Az alaphelyzet, ill. az elérendő célok ismertek; a cél elérése érdekében szükséges feladatok mielőbbi elvégzése tehát a feladat.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

A térség lakossága egészségi állapotának javulása.

Gyógyszerfogyasztás csökkenése.

Betegállományban töltött napok számának csökkenése.

Foglalkoztathatósági szint emelkedése.

Életkor növekedése.

Krónikus halálozási okok csökkenése.

Ambuláns kezelések lehetőségének bővítése.

Férőhelybővülések; ill. az ellátásra szorulóknak számarányának a javulása.

Életminőség javulása.

Társadalmi, gazdasági, környezeti hatások

Az egészségében károsodott egyén sok más területen is hátrányba kerül. Minden olyan fejlesztés tehát, amely az egészségvédelmet, a megelőzést, ill. a gyógyítás és ellátás hatékonyságát emeli csak kedvező hatású lehet minden szempontból.

Az együttműködés formái

A rendszer elemei kiépültek, együttműködésük - egymásra építettségük nagyrészt megoldott. A fejlesztést segítő még jobb együttműködés célja, egyben eredménye az lehet, hogy a megelőzés, ill. a gyógyítás rendszere mihamarabb jusson hozzá a legmegfelelőbb gyógyszerekhez és technológiákhoz.

Forrástérkép

EU - s források.

Kormányzati források.

Területfejlesztési források.

Alapítványok, adományok.

Vállalkozói tőke.

Magánérő.

Monitoring elemek

Táppénzes napok arányának változása.

Gyógyszerfogyasztás mértéke.

Kórházi napok száma; ambuláns ellátások aránya.

Betegforgalom az ellátásban.
 Krónikus halálozási okok arányának változása.
 Férőhelyek számának változása.
 Ellátásra szorulóknak gondozási arányának változása.

Tervezett fejlesztések és azok forrásai

A problémák körvonalazottak és e rendkívül összetett feladatcsokor feladatai csak körültekintő – egyben költséges – felméréssel és tervezéssel pontosíthatók. Ennek ellenére egyes kérdések alapvető tisztázása nem halogatható, azt az érintetteknek végig kell gondolni és a szükséges forrásokat elő kell teremteniük.

Az alprogram megnevezése

XII.6. Társadalmi tudatformálás, környezettudatos nevelés

Az alprogram leírása

A környezetvédelmi feladatok átfogó ismerete, egyben az ökológiai szemlélet kialakítása minden állampolgár feladata, hiszen csak ezek ismeretében várható el hozzáértő véleménynyilvánítás, érdemi kezdeményezés, ill. egyeztetés.

Az oktatás, a képzés és a tájékoztatás alapvető feladata, hogy minden ember számára közzétételvé tegye, hogy az egyes döntéseknek milyen környezetvédelmi hatásai vannak és a döntéseket ne érzelmi alapon, hanem megalapozottan hozzák meg.

Kiemelkedő fontosságúnak ítéltető tehát a felnövekvő generáció oktatása, képzése.

A környezettudatos nevelés megfelelő helyszínei az oktatási intézmények az óvodától egészen az egyetemig; ill. a felnőttoktatás fórumai.

A környezettudatos nevelésben rendkívül fontos szerepe van továbbá a civil szervezeteknek, melyek jelentős része éppen a környezet védelme érdekében alakult vagy programjában szerepel az e témakörrel való foglalkozás is.

A reklám és marketing szerepét e témakörön belül azért kell külön kiemelni, ill. szerepeltetni, mert a környezetvédelmi kérdések még az átlagostól is nagyobb figyelmet, gondosabb fogalmazást, ill. részletesebb bemutatást igényelnek.

Mindenkinek óriási a szerepe, egyben felelőssége, aki e témához nyúl, mert a fogadási oldal is nagyon érzékenyen reagál minden hírre / eseményre. Minden korosztályt a maga nyelvén és szintjén kell megszólítani, ill. problémáit megválaszolni / kezelni.

Az e téren megvalósításra javasolt legfontosabb feladatok:

- Környezetvédelmi kérdések és ismeretek oktatási rendszerbe való beillesztése (egészségesebb életformára való nevelés, károk - veszélyek bemutatása, tervezett fejlesztések és azok hatásainak bemutatása, stb.).

- Az általános környezeti kultúra javítása (partnerség elérése, köztisztasági morál fokozása, programok nyilvános meghirdetése elfogadtatása, információadás; öntevékenység környezetvédelmi kezdeményezések felkarolása, ösztönzési rendszer kidolgozása, elért eredmények bemutatása, egységes életmód propagálása, stb.).
- Civil szervezetek bevonása a környezetvédelembe, környezetalakításba.
- Programok indításával, kiadványokkal, akciókkal, médiák bevonásával, stb. segíteni, biztosítani a lakosság tájékoztatását, ill. beszervezését.
- Kapcsolódás a meglévő és rohamosan fejlődő környezeti információs rendszerhez, annak hasznosítása.
- EU környezetvédelmi követelményrendszerének, ill. támogatási feltételeinek / lehetőségeinek a megismerése.
- A tömegtájékoztatási eszközökön keresztül hiteles tájékoztatások adása, hogy a jelenleg inkább domináló negatív hatásokkal legalább egyenértékű pozitív, a megoldást elősegítő információk kerüljenek be a köztudatba.

E feladatok elvégzését az önkormányzatok segíthetik és ösztönözhetik az alábbiak szerint:

- tananyag és oktatási eszközök fejlesztése a környezeti oktatás támogatására,
- környezetvédelmi előadások, ismeretterjesztő rendezvények szervezése,
- környezeti információk publikálása,
- médiakapcsolatok fejlesztése, sajtóközlemények készítése, tv műsorok támogatása / szervezése,
- környezetvédelmi tanácsadás,
- környezetvédelmi üzletek nyitása és üzemeltetése,
- környezetvédelmi fórumok szervezése; lakossági beszámolók tartása, elért eredmények bemutatása.

Az alprogram szükségességének indoklása

Az 1995. évi LIII. törvény 54. §. (1) bekezdése kimondja, hogy minden állampolgárnak joga van a környezeti ismeretek megszerzésére és ismereteinek fejlesztésére.

A környezetpolitikának tehát megkülönböztetett figyelmet kell fordítani:

- a környezeti oktatásra és továbbképzésre;
- a környezeti management központi - regionális és helyi szintjeinek a fejlesztésére;
- a döntéshozók környezettudatának formálására;
- a környezetvédelmi ismeretek átadására és ezzel az általános környezettudat szintjének és színvonalának a javítására.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

A kistérségben élők környezeti ismeretének és környezettudatos gondolkodásának fejlődése mellett olyan új generációk felnövése, akik a környezetvédelmet, a környezettudatos viselkedés - gazdálkodás - kikapcsolódás alapeszméjét magukénak vallják és tetteiket ennek figyelembe vételével irányítják.

Környezetterhelés csökkenése.

Környezetgazdálkodás költségtakarékosabb megvalósíthatósága.

Kevesebb hulladék és környezeti gond.

A környezetvédelmi beavatkozások szakszerűbb megítélése és elfogadása.

Gazdasági haszon.

Társadalmi, gazdasági, környezeti hatások

A természeti törvények alaposabb ismerete; a természet védelmének tudatosabb megvalósítása; az ökológiai gazdálkodásra való készítés; a környezettudatos gondolkodás, stb. hatása a kistérségben, de azon túl is pozitív hatásúnak tekinthető.

Az együttműködés formái

A kérdéskörben tulajdonképpen mindenki érintett, ill. mindenkinek van tennivalója a biztonságosabb jövő megteremtéséért. Külön kiemelés talán csak a "profi" résztvevők igényelnek, mert nekik több a dolguk és hatványozottabb a felelősségük.

Forrástérkép

EU - s források.

Kormányzati források.

Szakminisztériumi támogatások.

Területfejlesztési források.

Önkormányzati saját erő.

Befektetői / vállalkozói tőke.

Monitoring elemek

Környezetterhelés változása.

Hulladékok mennyiségének csökkenése.

Környezetvédelmi oktatás hatékonysága.

Térség versenyképességének javulása.

Környezeti biztonság fejlődése.

Tervezett fejlesztések és azok forrásai

Az e téren tervezett / szükséges fejlesztések egy részének már ma is van működési területe és forrása az önkormányzatoknál, az oktatási intézményeknél, ill. a civil szerveződésekben.

A munka intenzívebbé tétele a feladat és ehhez további forrásokat kell biztosítani az érintettek számára, pl. pályázati formában.

Az alprogram megnevezése

XII.7. Minőségbiztosítás, környezetközpontú irányítási rendszerek bevezetése

Az alprogram leírása

A hagyományos jogszabálykövető magatartáson és a hatósági jogkörök gyakorlásán túlmutató, rendszer - jellegű irányítási programok közül kettő terjedt el az Európai Unió országok önkormányzatainál:

- az ENSZ "Helyi feladatok a XXI. századra" programja: (Local Agenda 21), és
 - Az Európai Unió EMAS rendszere.
- a) Az ENSZ 1992 - es Rio de Janeiro - i környezetvédelmi világkonferenciája "Feladatok a XXI. századra" címmel fogalmazta meg a nemzeti kormányok teendőit a fenntartható fejlődés érdekében. Az ENSZ dokumentum helyi önkormányzatokra alkalmazott változata megfogalmazza a legfontosabb tennivalókat: az önkormányzatok környezeti teljesítményének javítását, a fenntartható fejlődés elveinek integrálását a helyi politikába, intézkedésekbe, a környezeti nevelés, lakossági tudatformálás fejlesztését, a konzultatív módszereket, a lakosság bevonását, partnerségek, társulások kialakítását, működtetését, a haladás mérését, követését, jelentés készítését.

A helyi önkormányzatok szerte Európában egyre inkább alkalmazzák a Helyi Agenda 21 folyamatot a fenntartható fejlődés helyi stratégiáinak egyeztetésére és megvalósítására. Ez egy partneri viszonyon alapuló folyamat a helyi közösségek életminőségének javítására, a környezeti korlátok figyelembevételével.

- b) A 2001. március 19. -i 761/2001. számú Európai Parlament és Tanácsi Rendelet (röviden EMAS) lehetővé teszi szervezetek önkéntes részvételét a Közösség öko irányítási és auditálási rendszerében.

A rendelet egyfelől leír egy követelményrendszert vállalatok - vagy más szervezetek - számára a környezetközpontú irányítási rendszerük (KIR) kiépítéséhez, másfelől az EU tagországok számára meghatározza a hitelesítés és ellenőrzés intézményi kereteit.

Az EMAS rendszer ma már nyitott az önkormányzatok számára is. Lehetővé teszi a települések irányítói számára, hogy a korábban is létezett, törvény által előírt környezeti politikájukat sokkal átgondoltabban, tudatosabban, nyilvánosabban, az összes érintett partnert bevonva valósítsák meg. Az önkormányzati döntések jelentős hatással vannak az általuk fenntartott intézményekre, a kis- és középvállalkozásokra ezért egy települési EMAS - program szélesebb kört érint, mint egy vállalati; katalizátor hatása lehet. Az Európai Unió számos városi önkormányzata EMAS rendszerét a "Helyi feladatok a XXI. századra" program keretében valósította meg.

Mint látható mindkét rendszer megfelelő az önkormányzati munkához, sőt azok egymásra is építhetők.

Az önkormányzatoknak lehetősége van választani és a számukra kedvezőbb megvalósítását tervezni.

A rendszer kiépítése és működtetése költségigényes, ezzel a tervezésnél számolni kell.
A társulás tagönkormányzatai pl. közösen is megvalósíthatják minőségügyi rendszerüket, amely így talán gazdaságosabban építhető ki-, üzemeltethető, ill. tartható karban.

Az alprogram szükségességének indoklása

Az 1946-ban harmonizált és egységesített világszabványok megalkotására létrehozott Nemzetközi Szabványosítási Szervezet (ISO) tevékenysége a vállalati menedzsment rendszerek területén az ISO 9000 minőségügyi szabványrendszerrel kezdődött. Ennek sikerén - elsősorban a minőségi menedzsment szabványok sikerén - felbuzdulva az ISO 1993 - ban kezdte el a 14000 - es szabványsorozat kidolgozását.

Az Európai Unió jogrendjében az 1836/93. Tanácsi Szabály tette lehetővé az ipari vállalkozások számára a közösségi környezeti menedzsment és auditális rendszerben (EMAS) való önkéntes részvételt.

Egy vállalkozást akkor jegyeznek be az EMAS- ba, ha a következő feltételeket teljesíti:

- kialakítja a cég környezetpolitikáját;
- környezetvédelmi felülvizsgálatot végeztet;
- környezetvédelmi programot készít;
- környezetvédelmi auditálást végeztet;
- a célokat a legmagasabb döntési szinten elfogadja;
- működteti a környezetpolitikát-, programot és menedzsmentet;
- akkreditált környezeti felülvizsgáló által jóváhagyott környezetvédelmi nyilatkozatát eljuttatja azon tagállam hatóságához, ahol a telephelye van.

Az Egyesült Királyság volt az első EU tagállam, ahol az önkormányzatok körében is megkezdtek az EMAS alkalmazását.

A rendszer hazai önkormányzati alkalmazása egyértelműen javasolt.

A kistérségben az EMAS bevezetése azt segítheti, hogy az Önkormányzatok a kötelező, ill. az önként vállalt környezetvédelmi feladataikat koordináltan és rendszerszemlélettel valósíthassák meg az alábbiak figyelembe vételével:

Az EMAS fő eszközei és követelményei:

- ⇒ Környezetközpontú irányítási rendszer (teljesen ISO 14001 kompatibilis).
- ⇒ Környezeti teljesítmény javítása, terhelés csökkentése.
- ⇒ Környezetvédelmi jogszabályok betartása.
- ⇒ Nyilvános környezeti nyilatkozat (jelentés) kiadása.

E minőségügyi rendszerek és a hozzájuk kapcsolódó intézményrendszer (auditálás, tanúsító, tanácsadó cégek; az auditorok képzése; a programok akkreditálását végző intézmények; stb.) egy fontos elemét adják a fenntartható fejlődés intézményrendszerének is.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

Fenntartható fejlődési elemek javulása.
 Minőségi szintek javítása, elért szintek tartása.
 Versenyképesség növekedése.
 Befektetői biztonság garantálhatósága.
 Sztenderd minőségű szolgáltatási szintek garantálhatósága.
 Foglalkoztatottak számának növekedése.
 Környezetbiztonsági elvárások teljesülése.
 Ár- és adóbevételek növekedése.

Társadalmi, gazdasági, környezeti hatások

A minőségügyi rendszerek alapvető célkitűzései, mint:

- a megfelelő minőségügyi-, ill. környezeti menedzsment rendszer működtetése,
- a teljesítmények, termékek, folyamatok folyamatos ellenőrzése és értékelése,
- a rendszeres karbantartás, a hibák javítása,

csak is pozitív hatással lehetnek a kistérségre vonatkozóan.

Az együttműködés formái

A minőségbiztosítási- és környezetirányítási rendszerek kiépítése és működtetése szigorúan kötött rendszer szerint történik, mely a résztvevők szoros együttműködése nélkül megvalósíthatatlan.

Nemzetközi szabványokról lévén szó a standard feltételeknek való megfelelés egyben a hasonló rendszereket működtetők közti közvetlen kapcsolattartás és együttműködés lehetőségét is biztosítja.

Forrástérkép

Szakminisztériumi források.
 Területfejlesztési források.
 Önkormányzati források.
 Vállalkozói források.

Monitoring elemek

Minősített szolgáltatások számának a növekedése.
 Foglalkoztatottság növekedésének regisztrálása.
 Környezetállapot javulás mérése.

Tervezett fejlesztések és azok forrásai

Az önkormányzatoknál a minőségbiztosítás bevezetése személy és költségfüggő fejlesztés. Elrendelése esetén kötelező hozzá a források biztosítása; önkéntes bevezetését pályázható források megszerezhetőségével lehet gyorsítani.

Az alprogram megnevezése

XII.8. Programok végrehajtásának menedzselése

Az alprogram leírása

A környezetvédelmi jogszabályokban előírt önkormányzati rendeletalkotási, szakhatósági és ellenőrzési feladatok ellátása, valamint a környezetvédelmi programban javasolt fejlesztések megvalósítása kistérségi-, ill. kistérségen túli együttműködést-, célirányos terveztetést-, többcsatornás támogatási pályáztatást-, koordinált megvalósítást-, szakszerű üzemeltetést és ellenőrzést igényel.

A megvalósítás menedzselését a kistérségi társulás tagjai, az önkormányzatok környezetvédelemmel foglalkozó szakemberei és a kistérségi menedzserek a tervezők / szakértők / kivitelezők és az üzemeltetők bevonásával tudják megoldani.

A feladatok sorolását, a megvalósítás lehetséges ütemezését évente célszerű elvégezni a folyamatosan változó feltételek mérlegelésével.

Az ellenőrző monitoring keretében egyrészt a megvalósulás tervezett ütemének tartását, minőségi megfelelőségét-, másrészt a már megvalósult beavatkozások hatékonyságát kell ellenőrizni és arról a megfelelő döntési szinteket / társadalmi fórumokat tájékoztatni.

A feladatok szakszerű és időbeni ellátásához szükséges lehet egyrészt az önkormányzati szakemberek létszámának esetleges növelése és felszereltségének a bővítése, másrészt a térségmenedzseri iroda fejlesztése.

A térségmenedzseri iroda fejlesztésére az alábbiakat irányozhatók elő:

A működési feltételek fejlesztése: adatbázisokhoz való kapcsolhatóság bővítése; prezentációs feltételek megteremtése; asszisztensek és külső szakértők foglalkoztatási feltételeinek biztosítása; szakmai konferenciák szervezéséhez, térségképviselőkhöz, kiadványokhoz szükséges fedezet biztosítása; gépkocsi beszerzése.

A szaktanácsadói szerep erősítése:

Képzésben való részvétel (EU - s ismeretek hazai információk) szakanyagok készítésének, szakértői foglalkoztatás és tanácsadás feltételeinek biztosítása.

Mindez egy eredményes és színvonalas ügyintézés, ill. térségmenedzselés működtetését teszi / teheti lehetővé.

Az alprogram szükségességének indoklása

Az utóbbi évek felgyorsult környezetvédelmi jogszabályalkotása egyre több feladatot irányít önkormányzati hatáskörbe.

A környezetvédelmi tárgyú önkormányzati rendeletek és határozatok megalkotása és karbantartása; a már lejárt rendeletek és határozatok aktualizálása; a témakörrel kapcsolatos hatósági / szakhatósági feladatok ellátása, valamint a szükséges ellenőrzések végrehajtása csak megfelelő képzettséggel és felszereléssel végezhető el megfelelő színvonalon.

A kisebb települések körülményei nem teszik lehetővé, hogy e feladatokra mindenhol önálló szakembereket alkalmazzanak, tehát - a térségmenedzseri munkához hasonlóan - e téren is megfontolandó az önkormányzatok közötti munkamegosztás szélesítése.

A kistérség települései igen jelentős fejlesztéseket is terveznek az elkövetkezendő években. A fejlesztések megvalósítása számtalan kapcsolódó feladat elvégzését igényli, mint pl.:

- pályázatok, fejlesztési programok és projektek kidolgozása / kidolgoztatása; korábbi fejlesztési programok karbantartása / aktualizálása,
- terveztetés, kivitelezési pályáztatás, felügyelet,
- pályázatfigyelés, tanácsadás; kapcsolattartás; pénzügyi elszámolás segítése;
- képviselő és térségmenedzselés,
- információs; informatikai kapcsolatok működtetése, stb.

Ezeket a feladatokat a térségmenedzseri szervezet - együttműködve a környezetvédelmi szakemberekkel is - gazdaságosan (gazdaságosabban, mintha mindezt a települések külön - külön és megbízásban végeztetik el) a közösség érdekét maximálisan figyelembe véve úgy tudja ellátni, hogy kihasználhatóvá válik a közös és összehangolt fejlesztés minden előnye.

A megvalósítástól elvárt eredménymutatók

A törvényekben és rendeletekben előírt önkormányzati feladatok teljesíthetősége.

Megalapozott és színvonalas térségképviselet megvalósulása.

Eredményes pályázati részvétel; pályázati lehetőségek max. kihasználása.

Hatékony tanácsadói szolgáltatás és térségmenedzselés.

Rendezvények számának és hatékonyságának a növekedése.

Partnerkapcsolatok fejlődése.

Gazdasági haszon növekedése.

Társadalmi, gazdasági, környezeti hatások

A tervezett feladatok elvégzése révén az önkormányzati környezetvédelmi szakemberek, valamint a kistérségi iroda, ill. az ott dolgozó térségmenedzserek a környezetvédelem hatékony közreműködői szervezői és végrehajtói lesznek. Munkájuk révén a kistérség környezeti állapota, bemutathatósága és ismertsége jelentősen bővíthet. Pályázatmenedzseléseik, szaktanácsadó szolgáltatásaik révén sok olyan projekt összehangoltabb megvalósítását is segíthetik, amelyet eddig esetleg térségen kívüliek menedzseltek. A fejlesztés hatása tehát minden szempontból pozitívként értékelhető.

Az együttműködés formái

Az elsődleges együttműködési szint a kistérségi társulás tagjai közti együttműködés, ill. a társulás működési területén élő érintettek igényének segítése / kielégítése.

A térségen túlmutató fejlesztések megvalósítása kistérségek közti együttműködést (megyei - régiós - több régiós) is igényel.

Együttműködés szükséges továbbá: az információs hálózatokkal; hatóságokkal - szakhatóságokkal; pályázatok kiíróival; szakmai szervezetekkel; szakértőkkel; beruházókkal; pénzintézetekkel; kivitelezőkkel.

Forrástérkép

Kormányzati források.
Működést segítő pályázati források.
Önkormányzati / társulási források.
Vállalkozói tőke.
Működési árbevételek.

Monitoring elemek

Hatósági / szakhatósági munkában intézett ügyek száma.
Rendeletalkotások.
Ellenőrzések száma és eredményessége.
Pályázatok eredményessége.
Pénzügyi elszámolások megfelelése.
Térségképviselő hatékonysága.
Szaktanácsadások száma és hatékonysága.
Gazdasági eredmények növekedése.

Tervezett fejlesztések és azok forrásai

A gépkocsi vásárlás, a működési feltételek fejlesztése.
A külső szakértők díja a felmerüléskor pályázati szinten véglegesíthető és eseti előfordulása a teherviselők döntésétől függően vállalható.

XIII. Országos fejlesztési programhoz való kapcsolódás

A feldolgozott adatok és információk szerint szinte minden programterületen vannak, ill. szükségesek olyan fejlesztések, amelyek **országos programokhoz is kapcsolódnak**:

A vonatkozó országos programok közül kiemelhetők:

a. a 83/1997. (IX. 26.) OGY határozat:	Nemzeti Környezetvédelmi Program,
b. a 1117/2001. (X.29.) Korm. határozat:	Nemzeti Környezetvédelmi Program
második tervezési időszakára (2003-
2008.) vonatkozó koncepcióról,
c. 2253/1999. (X. 7.)	A Nemzeti Agrár-környezetvédelmi
Programról és a bevezetéséhez szükséges
intézkedésekről,
d. a 25/2002. (II. 27.) Korm. rendelet:	A Nemzeti Települési Szennyvíz-
elvezetési és Tisztítási Megvalósulási
Program,
e. a 2052/2002. (II. 27.) Korm. határozat:	az Ivóvízbázis-védelmi program
végrehajtásáról,

f. az 1107/1999. (X. 7.) Korm. határozat:	A 2010-ig terjedő energiatakarékossági és energiahatékonysági növelési Cselekvési Program,
g. az 1997. évi CLIV. törvény az	Nemzeti Egészségfejlesztési Program egészségügyről:
h. az 1066/2001. (VII.10.) Korm. határozat:	a 2001-2010. évekre szóló Egészséges Nemzetért Népegészségügyi Program,
i. a 16/2000. (K. Ért. 9.) KöM utasítás:	az Országos Környezetvédelmi Kármentesítési program irányításáról, működtetéséről.

Ezekhez értelemszerűen kapcsolódnak a kistérségi fejlesztési feladatok.

XIV. Kistérségi kapcsolódások

Vannak olyan tervezett kistérségi fejlesztések, amelyek csak egy-egy települést érintenek. De számos program – vagy a terjedelme, vagy a gazdaságosabb megvalósíthatósága miatt – több települést vagy a teljes kistérséget érinti, sőt kistérségi határokon túli – együttműködést igényelhet.

Ilyenek például:

1. A települési környezet tisztasága és védelme c. programnál

A regionális rendszerű köztisztasági szolgáltatás.

A kistérségi határon túlnyúló felszíni és felszín alatti vízgyűjtőterületek egységes kezelése a vízvédelem érdekében.

2. A csapadékvíz elvezetés c. programnál

A kistérségi közigazgatási határon túlnyúló vízgyűjtőterületek egységes kezelése, a vizek mennyiségi és minőségi szabályozása / védelme érdekében.

3. A kommunális szennyvízkezelés c. programnál

A regionális rendszerben tervezett szennyvízberuházások megvalósítása kistérségén túli települések bevonásával, azokhoz kapcsolódással.

A tisztított szennyvizet befogadó vízfolyásokon jelentkező terhelések hatása a térség határon túli területeken.

4. A kommunális hulladékkezelés c. programnál

A több kistérség közös fejlesztéseként megvalósult komplex hulladékkezelési rendszer összetett hatása vízre, levegőre, talajra, talajvízre, élővilágra, ill. a megvalósítás és üzemeltetés környezettudatos kezelése.

Közös létesítmények megvalósítása és üzemeltetése.

Rekultivációs feladatok összehangolása.

Veszélyes- és ipari hulladékok kezelése, ártalmatlanítása.

Kárelhárítás, kárfelszámolás.

5. A lakossági és közszolgáltatási eredetű zaj-, rezgés és légszennyezés elleni védelem c. programnál

Az esetleges légszennyezések térséghatáron átnyúló hatása.

A vonalmenti rezgés- és zajterhelések kezelése.

6. A helyi közlekedésszervezés c. programnál

Az autópálya, ill. főközlekedési utak által érintett kistérségi és kistérségen túli területek gondjainak egységes kezelése.

7. Az ivóvízellátás c. programnál

A védett vízbázisok területének védelme.

A termál- és gyógyvizek használatának térségi szabályozása, ha beindul ezek hasznosítása.

8. Az energiagazdálkodási programnál

A megújuló energiaforrások közös fejlesztése és hasznosítása (hulladékból hő).

9. A zöldterületi gazdálkodás c. programnál

Zöldfolyosók kialakítása; erdőtelepítés; erdőhasználat.

10. A feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárítása és a környezetkárosodás csökkentése c. programnál

A kistérséget veszélyeztető, ill. a térséghatáron átnyúló események hatásának közös kezelése.

11. Az 1995. évi LIII. törvényben vizsgálatra nem előírt, de a kistérség számára fontos további programterületek c. programnál

Az állati hullák gyűjtési és kezelési rendszerének együttes megvalósítása és üzemeltetése.

A természet és tájvédelem egységes kezelése.

A földvédelem racionális megvalósítása.

A környezet egészségügyi helyzet javítására irányuló törekvések összehangolása, tapasztalatok átadása.

Minőségügyi együttműködések.

A környezetvédelmi programban szereplő feladatok költsége és azok finanszírozhatósága

- a) A környezetvédelmi programba foglalt feladatok egy része rendeletalkotási és szervezési munkára vonatkozik, itt költségként a meglévő, esetenként fejlesztendő apparátus működési költségei jelentkeznek.
- b) A további feladatok közül vannak olyanok, amelyek már olyan előkészítettségi fázisban vannak, hogy becsült költségük is ismert.
- c) Vannak olyan előirányzott feladatok, amelyek költsége még nem is becsülhető, mert még nincs megfelelő előkészítettségük.
- d) Jelentős fejlesztési költségű feladatot kell megoldani a térségben működő ipari-, és mezőgazdasági vállalkozásoknak is, ezek költségéről szintén nincs publikálható adat.
- e) Vannak állami kárelhárítási feladatok is jelenleg nem becsült költségekkel.

A környezetvédelmi célú beruházások alapvető jellegzetessége, hogy költségigényesek és csak saját erőből általában nem valósíthatók meg.

Ennek megfelelően alapos előkészítő és szervezőmunkát igényel nem csak a műszaki megvalósításuk, hanem a megvalósításhoz szükséges források előteremtése is.

A támogatások iránya, feltételei és mértéke ugyan (a mindenkor prioritásokat figyelembe véve) évről - évre változik, de a környezetvédelem fontos részterületei az irányelvek és kötelezettségvállalások ismeretében hosszú évekre komoly támogatottságra számíthatnak:

A finanszírozhatóság fontos részterületei:

- résztvevők érdekeltségének megteremtése,
- önfinanszírozási lehetőségek erősítése,
- koncentrált támogatások nyújtása.

XV. A hazai támogatási rendszer pályázható forrásai

- a) a környezetvédelmi beruházások legjelentősebb forrása a **céltámogatás**, egyes esetekben - a **címzett támogatás**. A pályázatok mindenkor érvényes feltételekkel adhatók be kötött időpontokban.
- b) A kistérség nem tartozik a hátrányos helyzetű térségek körébe, ezért reálisan **területfejlesztési támogatásra** csak kisebb mértékig számíthat.
- c) Az **állami források** évente meghatározott feltételek teljesítése esetén adnak támogatást.
- d) Jelentős forrásokra nyílik / nyílhat lehetőség - főként regionális feladatokhoz.

Az erre vonatkozó pályázatok minden vonatkozásban szigorú előírásokat tartalmaznak és átfutási idejük is lényegesen hosszabb, mint az egyes hazai pályázatoknál megszokott.

Ezeket a pályázatokat egyre inkább csak jól felkészült szakemberek tudják megfelelő eredményességgel elkészíteni. További gond, hogy az előkészítő tervezéseknek csak kisebb hányadánál van lehetőség támogatások igénybevételére, így sokszor a fejlesztés e szakasz forráshiánya miatt időben csúszik, esetleg már kezdetben meghiúsul.

Nehézséget okoz az is, hogy a pályázati feltételek gyakorta változnak, így esetenként a már engedélyezett tervek műszaki tartalma sem elégséges a pályázati feltételek kielégítéséhez.

Összességében tehát az állapítható meg, hogy csak megalapozott, megfelelő eredményességű és támogatottságú fejlesztések megvalósításának van reális esélye, így a tényleges megvalósulási mértéket a komplex megfeleléség együttes teljesítése / teljesíthetősége fogja meghatározni a jövőben.

- e) A környezetvédelmi feladatok megoldását segítheti, ha a települések önkormányzatai **környezetvédelmi alapot** hoznak létre az 1995. évi LIII. Tv. 58. § - a alapján:

Ennek bevételei:

- a) a települési önkormányzat által jogerősen kiszabott környezetvédelmi bírság teljes összege;
- b) a területi környezetvédelmi hatóság által a települési önkormányzat területén jogerősen kiszabott környezetvédelmi bírságok összegének 30 % - a;
- c) a környezetterhelési díjak és az igénybevételi járulékok külön törvényben meghatározott része;
- d) a települési önkormányzatok bevételeinek környezetvédelmi célokra elkülönített összege;
- e) egyéb bevételek (pl. iparűzési adó meghatározott % - a).

Ha a települési Önkormányzat nem hoz létre önkormányzati környezetvédelmi alapot, akkor a fenti bevételek közül nem illeti meg a "C" pont alatti forrás.

Az önkormányzati környezetvédelmi alapot környezetvédelmi célokra kell felhasználni. A település önkormányzatai környezetvédelmi alap felhasználásáról a képviselő-testületnek évente a költségvetési terv és a zárszámadás elfogadásával egyidejűleg kell rendelkeznie.

Szerzői jogok

A közös környezetvédelmi program elkészült munkarészeit Szerződő Felek jogi oltalommal védett szellemi alkotásnak tekintik, mellyel a Társulások az érintett program keretében szabadon rendelkeznek a szerzői jogok alkotók részéről történő fenntartása mellett.

Minden más célú felhasználás csak a PTK előírásai szerint lehetséges külön megegyezés szerint.